

Resultaten van een onderzoek in gemeente Oss over maatschappelijke waarden in de warmtetransitie

Juli 2025

POPULYTICS

What would you do?

Colofon

Dit onderzoek is uitgevoerd door Populytics, een onderzoeksbureau dat voortkomt uit de TU Delft, in opdracht van gemeente Oss.

Auteurs

Wendel Scholma (wendel@populytics.nl)
Shannon Spruit (shannon@populytics.nl)
Shira Hollanders (shira@populytics.nl)

Datum

18 juli 2025

Versie

Definitief

Contact

Populytics b.v.
Strawinskylaan 339
1077 XX Amsterdam
info@populytics.nl
www.populytics.nl

Samenvatting

Aanleiding, doel, onderzoeksvragen, onderzoekopzet

- **Aanleiding.** Gemeenten moeten uiterlijk eind 2026 een warmteprogramma vaststellen. De gemeente Oss wil ervoor zorgen dat dit beleid goed aansluit bij wat inwoners, bedrijven en eigenaren van maatschappelijk vastgoed (gebouwen met een publieke taak) belangrijk vinden in de warmtetransitie.
- **Doel.** Het doel van dit onderzoek is om inzicht te krijgen in welke waarden inwoners, bedrijven en eigenaren van maatschappelijk vastgoed belangrijk vinden bij het overgaan naar duurzame warmte.
- **Onderzoeksvragen.** Het onderzoek adresseert 3 onderzoeksvragen:
 1. Welke waarden vinden inwoners, bedrijven en eigenaren van maatschappelijk vastgoed van Oss belangrijk bij het overgaan naar duurzame warmte?
 2. Welke overwegingen, zorgen en voorwaarden spelen daarbij een rol?
 3. Hoe verschillen deze perspectieven tussen verschillende groepen?
- **Onderzoekopzet.** Het onderzoek is uitgevoerd door Populytics in opdracht van de gemeente Oss. Er is gebruikgemaakt van de wetenschappelijk onderbouwde methode Participatieve Waarde Evaluatie (PWE). Deelnemers kregen diverse vragen en een PWE keuzeonderdeel, zoals in Figuur 0.1 te zien is. In dit onderdeel zagen deelnemers de vraag “Wat vindt u belangrijk bij het overgaan naar duurzame warmte?”. Deelnemers verdeelden in dit onderdeel 50 punten over tien beleidsdoelen waar de gemeente meer of minder prioriteit aan kan geven bij het overgaan naar duurzame warmte. Vervolgens konden deelnemers hun keuze toelichten.

Figuur 0.1. Het PWE-gedeelte van het onderzoek

Wat vindt u belangrijk bij het overgaan naar duurzame warmte?

Gebruik de + en - knoppen om 50 punten te verdelen. Klik op de i-knop voor meer informatie.

De manier van verwarmen moet het straatbeeld en de openbare ruimte zo min mogelijk veranderen - 0 +	De gemeente moet niet alleen zorgen voor duurzame warmte, maar ook voor duurzame koeling van gebouwen - 0 +	De gemeente moet voor duurzame warmte zoveel mogelijk milieuvriendelijke materialen gebruiken. En zo weinig mogelijk nieuwe materialen - 0 +
De gemeente moet inwoners, bedrijven en organisaties met een publieke taak helpen bij het verduurzamen van huizen en gebouwen - 0 +	Duurzame warmte moet zo min mogelijk ruimte binnen en rond gebouwen innemen - 0 +	De gemeente moet inwoners, bedrijven en organisaties met een publieke taak steeds op de hoogte houden van plannen en veranderingen - 0 +
De gemeente moet nog meer samenwerken met inwoners, bedrijven en organisaties met een publieke taak - 0 +	Duurzame warmte moet betaalbaar zijn voor inwoners, bedrijven en organisaties met een publieke taak - 0 +	De overstap van aardgas naar duurzame warmte moet zo snel mogelijk gaan - 0 +
Inwoners, bedrijven en organisaties met een publieke taak krijgen de tijd om een geschikt moment te kiezen om te stoppen met aardgas - 0 +		

Meer dan 1.100 mensen hebben de gemeente Oss geadviseerd over wat zij belangrijk vinden bij het overgaan naar duurzame warmte

- *Respons.* 1.167 mensen hebben meegedaan aan het onderzoek, waaronder 1.152 inwoners en 31 mensen die een bedrijf of maatschappelijk vastgoed beheren of bezitten in de gemeente. Het onderzoek kende twee versies. 918 mensen deden mee aan een gesloten onderzoek waarvoor een willekeurige steekproef van huishoudens een uitnodiging ontving per brief of e-mail. Deze deelnemers deden mee met een unieke code. Hiernaast deden 249 mensen mee aan het open onderzoek waaraan alle inwoners van 18 jaar en bezitters en beheerders van een gebouw in Oss konden deelnemen. Deze open versie is via diverse kanalen onder de aandacht gebracht. Omdat het aantal ondernemers en beheerders relatief klein is, zijn de resultaten voor deze groep uitsluitend indicatief. De analyse en conclusies in dit rapport richten zich daarom voornamelijk op de inwoners van Oss.
- *Looptijd.* De PWE-raadpleging stond online van 2 april tot en met 21 april 2025.
- *Waardering.* Deelnemers uit de representatieve steekproef (brief-versie) gaven het onderzoek gemiddeld het rapportcijfer 7,1.
- *Representatieve resultaten.* De hoofdconclusies zijn representatief voor alle inwoners van Oss op de kenmerken leeftijd, geslacht, opleidingsniveau en woonsituatie.

Het voorliggende rapport presenteert de resultaten van het onderzoek naar waarden in de warmtetransitie. Parallel hieraan is een onderzoek uitgevoerd specifiek naar wat inwoners verstaan onder betaalbaarheid van duurzame warmte-oplossingen. De resultaten van dit onderzoek zijn opgenomen in een afzonderlijk rapport.

Opmerkingen van deelnemers over het onderzoek

Wilt u nog wat kwijt?

"Het is goed dat de gemeente deze vragenlijst uitzet. Het is fijn om gehoord te worden."

"Hoop dat het een eerlijk onderzoek is. Heb beetje gevoel dat we alles rond milieu en gas/stroom door de strot geduwd krijgen en wij dadelijk de klos zijn"

"Is een goed initiatief: het gaat immers over een heel belangrijk en wezenlijk onderwerp."

"Hoe kunnen wij weten of de gemeente eerlijk omgaat met de uitkomsten?"

Een meerderheid van de inwoners vindt het een (heel) goed idee om te stoppen met aardgas voor verwarmen, warm water en koken

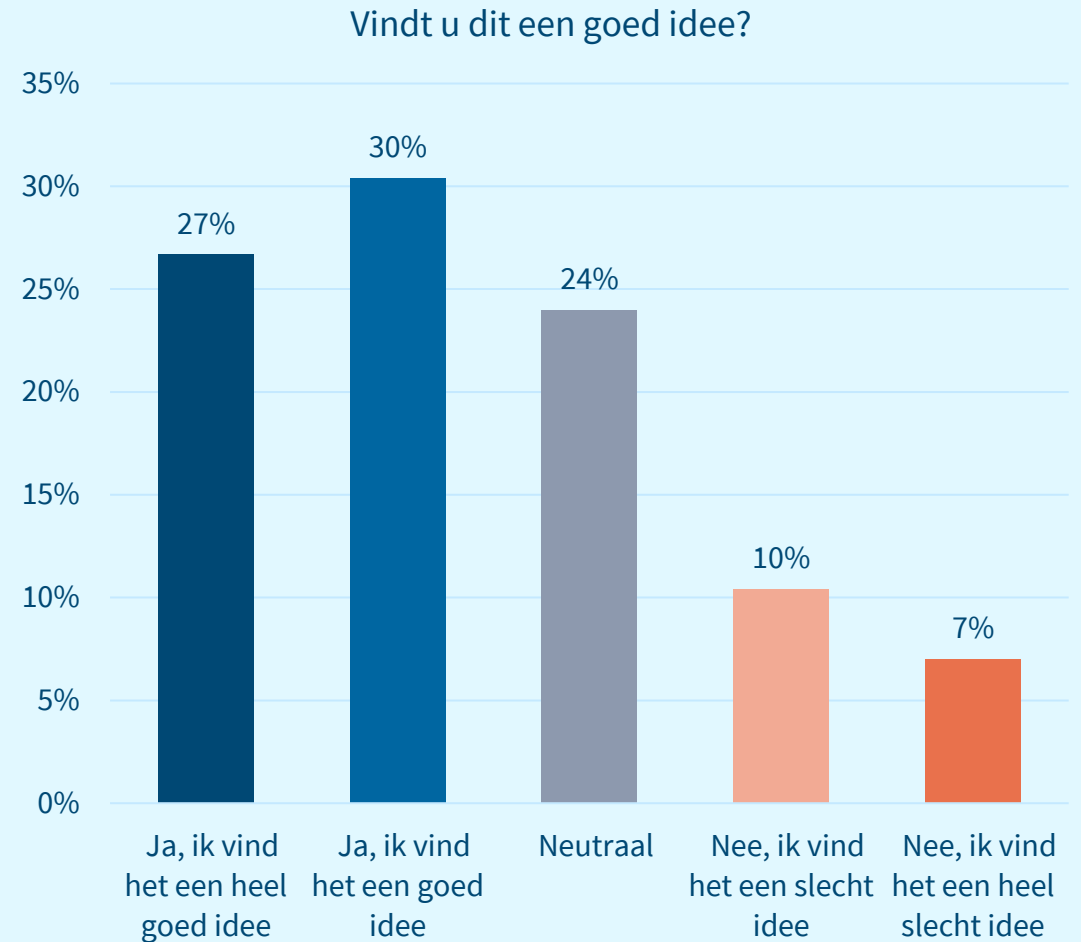
- Een meerderheid (57%) vindt het een (heel) goed idee om te stoppen met aardgas voor verwarmen, warm water en koken. De belangrijkste argumenten die deelnemers noemen zijn dat het duurzamer is en dat het goed is om minder afhankelijk te zijn van het buitenland.
- Ongeveer een kwart van de mensen (24%) staat neutraal tegenover het doel om te stoppen met aardgas. Deze mensen noemen diverse zorgen, vaak over de betaalbaarheid en de praktische haalbaarheid. Deze groep lijkt vaak niet principieel tegen het stoppen met aardgas te staan, maar hun steun is voorwaardelijk.
- 17% vindt het een (heel) slecht idee om te stoppen met aardgas voor verwarmen, warm water en koken. Het vaakst noemen deelnemers zorgen en twijfels over de infrastructuur en beschikbaarheid van elektriciteit. Ook geven sommige deelnemers aan twijfels te hebben over de noodzaak of twijfels over de duurzaamheid van andere warmteoplossingen ten opzichte van gas.

"Ik vind het belangrijk dat we overstappen op duurzame energiebronnen om het milieu te beschermen en minder afhankelijk te zijn van fossiele brandstoffen. [...]"

"Ja, maar alleen als het betaalbaar is"

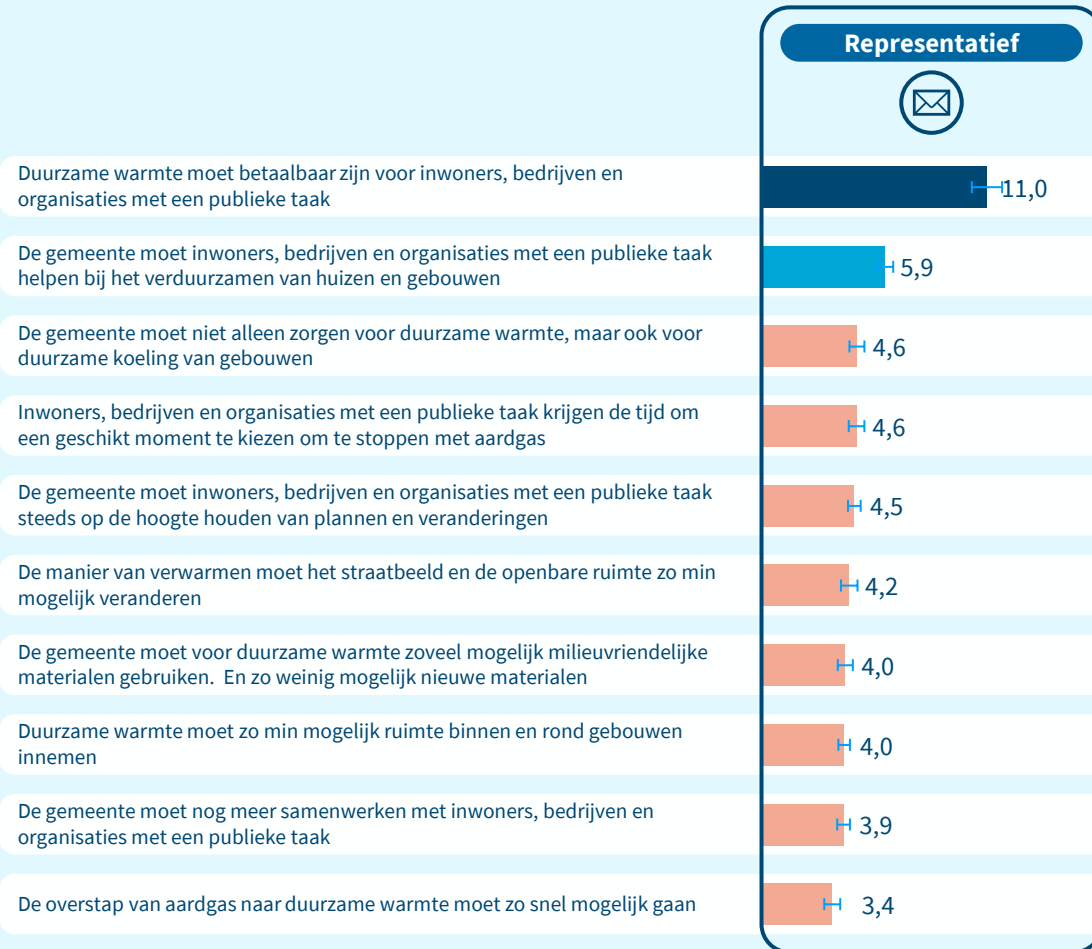
"Het is een slecht idee omdat het gewoonweg niet gaat werken. Er zijn nu al problemen met elektriciteit en dat wordt alleen maar erger"

Figuur 0.2. Houding inwoners t.o.v. het stoppen met aardgas
(Representatief / n=918)

Betaalbaarheid en gemeentelijke hulp krijgen van bijna alle inwoners hoge prioriteit

Figuur 0.3. Prioritering doelen – Gemiddeld
(Representatief / n=918)

Keuzevraagstuk. Deelnemers kregen de vraag “Wat vindt u belangrijk bij het overgaan naar duurzame warmte?” Ze verdeelden 50 punten over tien beleidsdoelen waar de gemeente meer of minder prioriteit aan kan geven. Als alle doelen even belangrijk worden geacht, worden de punten eerlijk verdeeld en krijgt elk doel 5 punten. Dit noemen we de uitgangswaarde. Als een optie meer dan deze uitgangswaarde van 5 punten krijgt, dan krijgt die optie *prioriteit*, of bij meer dan 7,5, *hoge prioriteit*. Minder dan 2,5 punten is *lage prioriteit* ten opzichte van de andere doelen.

- *Consistente prioritering top 2.* De twee doelen betaalbaarheid en gemeentelijke hulp krijgen gemiddeld de hoogste prioriteit. Betaalbaarheid krijgt gemiddeld *hoge prioriteit* en gemeentelijke hulp *prioriteit*. Ongeacht gender, leeftijd, opleidingsniveau, huursituatie, financiële situatie, mate van klimaatzorg of woongebied, krijgen deze twee doelen consequent veel prioriteit.
- *Duurzame warmte moet betaalbaar zijn voor inwoners, bedrijven en organisaties met een publieke taak.* Veel deelnemers geven aan dat dit essentieel is voor het slagen van de warmtetransitie. Als inwoners het niet kunnen betalen, zullen ze niet snel mee kunnen en willen werken. Het zorgt dus voor draagvlak en maakt de transitie haalbaar. Mensen benadrukken dat warmte een basisbehoefte is die betaalbaar moet blijven, ongeacht inkomen.
- *De gemeente moet inwoners, bedrijven en organisaties met een publieke taak helpen bij het verduurzamen van huizen en gebouwen.* Mensen geven vaak aan dat financiële ondersteuning gewenst is, omdat verduurzaming anders niet haalbaar is. Daarnaast hebben inwoners een gebrek aan kennis en kunnen ze voorlichting en hulp met keuzes gebruiken.
- In [hoofdstuk 3D](#) zijn de motivaties van mensen die wel of niet inzetten per doel uitgewerkt.

Er zijn vijf verschillende perspectieven op de warmtetransitie in Oss

Figuur 0.4. Vijf groepen inwoners met verschillende voorkeuren
(Representatief / n=918)

	Gem. Oss	A 11%	B 16%	C 33%	D 27%	E 13%
Duurzame warmte moet betaalbaar zijn voor inwoners, bedrijven en organisaties met een publieke taak	11,0	4,7	11,9	7,6	12,7	19,7
De gemeente moet inwoners, bedrijven en organisaties met een publieke taak helpen bij het verduurzamen van huizen en gebouwen	5,9	5,7	5,8	5,7	6,5	5,7
De gemeente moet niet alleen zorgen voor duurzame warmte, maar ook voor duurzame koeling van gebouwen	4,6	5,7	6,8	5,2	4,3	0,0
Inwoners, bedrijven en organisaties met een publieke taak krijgen de tijd om een geschikt moment te kiezen om te stoppen met aardgas	4,6	1,4	3,7	4,6	5,3	6,7
De gemeente moet inwoners, bedrijven en organisaties met een publieke taak steeds op de hoogte houden van plannen en veranderingen	4,5	3,5	3,8	4,9	4,5	4,8
De manier van verwarmen moet het straatbeeld en de openbare ruimte zo min mogelijk veranderen	4,2	4,9	3,2	4,3	3,5	6,1
De gemeente moet voor duurzame warmte zoveel mogelijk milieuvriendelijke materialen gebruiken. En zo weinig mogelijk nieuwe materialen	4,0	6,5	5,2	4,8	3,3	0,0
Duurzame warmte moet zo min mogelijk ruimte binnen en rond gebouwen innemen	4,0	4,9	3,9	4,1	3,8	3,2
De gemeente moet nog meer samenwerken met inwoners, bedrijven en organisaties met een publieke taak	3,9	5,4	0,0	4,5	5,1	3,8
De overstap van aardgas naar duurzame warmte moet zo snel mogelijk gaan	3,4	7,4	5,6	4,3	0,9	0,0

Wat zien we hier? Op de vorige pagina zagen we de gemiddelde puntenverdeling van deelnemers over de tien opties. In deze extra analyse zien we uit welke verschillende groepen deelnemers het gemiddelde bestaat en hoe deze groepen de 50 punten over de opties hebben verdeeld.

- *Uit verdiepende analyse van de PWE komen vijf groepen naar voren.* Deelnemers met vergelijkbare prioriteiten zijn geclusterd. De groepen verschillen onderling qua voorkeur.
- *Breed draagvlak voor beleid dat zich richt op betaalbaarheid.* Dit doel krijgt zowel gemiddeld hoge prioriteit, als van deelnemers in diverse groepen. Alleen groep A (11%) prioriteert betaalbaarheid niet als hoogste optie, maar deze groep vindt betaalbaarheid niet onbelangrijk.
- *Over drie opties zijn groepen eensgezind.* Gemeentelijke hulp krijgt van alle groepen prioriteit. Mensen op de hoogte houden en ruimtegebruik binnen en rond gebouwen is juist door geen van de groepen hoog geprioriteerd, maar krijgt ook van geen van de groepen lage prioriteit.
- *Over enkele opties lopen de voorkeuren sterk uiteen.* Groepen A (11%) en B (16%) geven prioriteit aan een snelle overstap naar duurzame warmte, met duurzame koeling en duurzame materialen. Ook groep C (33%) zet in op duurzame koeling en vindt duurzame materialen en een snelle overstap niet onbelangrijk. Groep D (27%) geeft, naast betaalbaarheid en gemeentelijke hulp, ook prioriteit aan een geschikt moment kiezen en samenwerking. Groep E (13%) legt ook nadruk op een geschikt moment kiezen, het behoud van het straatbeeld en helemaal niet op een snelle overstap met duurzame koeling en duurzame materialen.

Evenveel voorkeur voor warmte uit duurzame stroom of uit warmtebronnen

- *Keuze.* Naast de prioritering van opties, kregen deelnemers een keuze voorgelegd tussen bronnen van duurzame warmte: 1) warmte uit duurzame stroom of 2) warmte uit warmtebronnen die weinig extra stroom vragen? Deze keuzes hebben verschillende implicaties die kort werden toegelicht. Na hun keuze konden deelnemers deze motiveren.
- *Evenwichtige verdeling van voorkeuren.* Figuur 0.5 laat zien dat de voorkeur vrijwel gelijk is verdeeld over de twee opties. 50% van de deelnemers heeft een (lichte) voorkeur voor keuze 1 (duurzame stroom) en 50% voor keuze 2 (warmtebronnen).
- *Warmte uit stroom.* Deelnemers geven in hun motivaties aan dat ze kiezen voor warmte uit duurzame stroom boven warmte uit warmtebronnen, omdat ze zelf een energieleverancier willen kunnen kiezen. Ze noemen geregeld zorgen over de mogelijke monopoliepositie van een warmteleverancier.
- *Warmte uit warmtebronnen.* De meeste argumenten voor de keuze van warmte uit warmtebronnen houden verband met zorgen over de capaciteit van het stroomnet en met bezwaren tegen windmolens en zonnevelden.
- *Alternatieve oplossingen.* Bij beide keuzes zien we ook mensen die pleiten voor alternatieven zoals waterstof of kernenergie in plaats van de voorgelegde keuze.

Figuur 0.5. Keuze tussen twee aanpakken

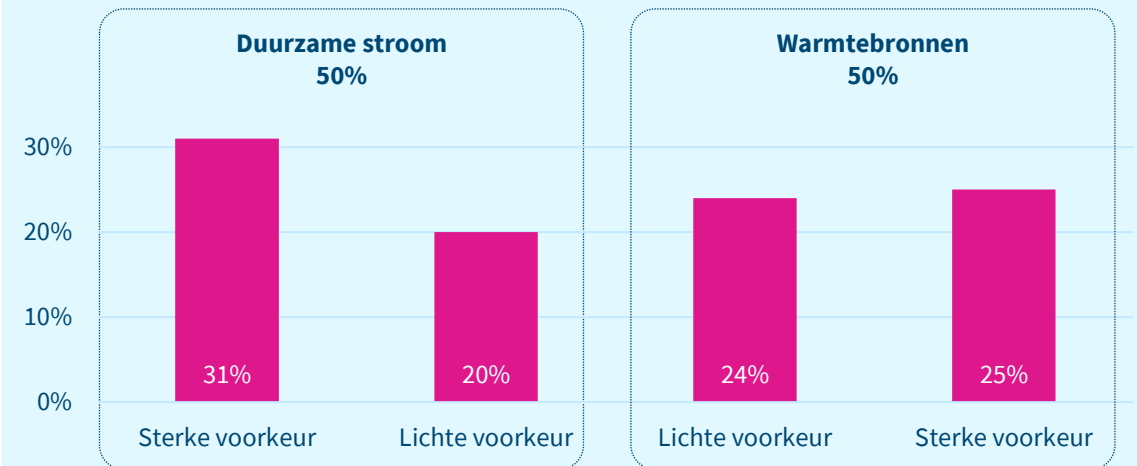
(Representatief / n=918)

Keuze 1: De gemeente zet het meest in op warmte uit duurzame stroom, bijvoorbeeld via warmtepompen.

- De stroom voor de warmtepomp wordt geleverd door een energieleverancier. Inwoners kiezen zelf hun energieleverancier.
- Om voldoende duurzame stroom op te wekken zijn er extra windmolens en zonnevelden nodig.

Keuze 2: De gemeente zet het meest in op warmtebronnen die weinig extra stroom vragen, bijvoorbeeld via warmtenetten.

- De warmte wordt geleverd door één warmtebedrijf. Inwoners kunnen niet kiezen tussen meerdere leveranciers.
- De warmte wordt gehaald uit warmtebronnen, zoals rivieren of de bodem.

Totaalpercentages kunnen afwijken van 100% door afronding.

Inhoudsopgave

1	Aanleiding & Opzet	Wat was de aanleiding voor dit onderzoek? Hoe zag het onderzoek er globaal uit?
2	Deelnemers	Wie hebben er meegedaan aan het onderzoek? In wat voor huizen wonen zij? Wat vinden zij van de warmtetransitie?
3	Wat is belangrijk bij de overstap naar warmte?	Welke van de tien beleidsdoelen geven inwoners prioriteit? En waarom?
4	Duurzame stroom of warmtebronnen	Hebben inwoners een voorkeur voor warmte uit duurzame stroom of warmte uit warmtebronnen die weinig extra stroom vragen? En waarom?
5	Over het onderzoek	Hoe hebben deelnemers het onderzoek ervaren? Welk rapportcijfer geven zij?
6	Methodologie	Hoe is het onderzoek tot stand gekomen? Hoe zijn de data geanalyseerd?

1

Aanleiding & Opzet

- Wat was de aanleiding voor dit onderzoek?
- Hoe zag het onderzoek er globaal uit?

1

Aanleiding & Opzet

2

Deelnemers

3

Wat is belangrijk bij de
overstap naar warmte?

4

Duurzame stroom of
warmtebronnen

5

Over het onderzoek

6

Methodologie

De gemeente Oss wil onderzoeken welke maatschappelijke waarden belangrijk zijn voor inwoners, bedrijven en eigenaren van maatschappelijk vastgoed

- *Aanleiding.* Gemeenten werken nu aan hun warmteprogramma, dat zij eind 2026 moeten vaststellen. De gemeente wil hiervoor onder inwoners, bedrijven en eigenaren van maatschappelijk vastgoed toetsen hoe zij maatschappelijke waarden die een rol spelen in de warmtetransitie ten opzichte van elkaar prioriteren en welke kansen en zorgen ze daarbij zien.
- *Doel en onderzoeksvragen.* Het doel van dit onderzoek is om inzicht te krijgen in de waarden die inwoners, bedrijven en eigenaren van maatschappelijk vastgoed belangrijk vinden bij keuzes in de warmtetransitie. Het onderzoek adresseert 3 onderzoeksvragen:
 1. Welke waarden vinden inwoners, bedrijven en eigenaren van maatschappelijk vastgoed van Oss belangrijk bij het overgaan naar duurzame warmte?
 2. Welke overwegingen, zorgen en voorwaarden spelen daarbij een rol?
 3. Hoe verschillen deze perspectieven tussen verschillende groepen?
- *Onderzoeksopzet.* Het onderzoek is uitgevoerd door Populytics in opdracht van de gemeente Oss. Er is gebruikgemaakt van de wetenschappelijk onderbouwde methode Participatieve Waarde Evaluatie (PWE). Voor meer uitleg over de methode, zie kader 1. Bij het ontwerpproces zijn veel verschillende belanghebbenden betrokken geweest.
- *Looptijd en respons.* De PWE-raadpleging stond online van 2 april tot en met 21 april 2025. In totaal namen 1.167 personen deel aan het onderzoek. Van deze groep waren 1.152 deelnemers inwoners van de gemeente Oss, en 31 deelnemers vulden de raadpleging in als ondernemer of eigenaar van maatschappelijk vastgoed.

Kader 1. Over de methode PWE

- *Wetenschappelijk gevalideerd:* De Participatieve Waarde Evaluatie (PWE) is een participatiemethode die Populytics vaak inzet om mensen te betrekken bij beslissingen die hen gaan raken. De methode is ontwikkeld en gevalideerd door wetenschappers, onder andere van de TU Delft.

- *Op de stoel van:* De essentie van een PWE-raadpleging is om deelnemers in een online omgeving 20 minuten op de stoel van een beleidsmaker of politicus te zetten. Deelnemers krijgen een zogeheten *keuzekaart* te zien. Deze keuzekaart modelleert de situatie van beleidsmakers die bijvoorbeeld bezig zijn met een bepaalde opgave. Deelnemers zien realistische beleidsopties die de beleidsmakers overwegen en ze zien dat er beperkingen zijn. Zij ervaren zodoende dezelfde keuze. Wat adviseren ze vervolgens als zij in de schoenen van een beleidsmaker staan? Deelnemers kunnen hun advies motiveren.

- *Begrip voor complexiteit:* Door mee te doen aan een PWE-raadpleging begrijpen deelnemers beter de complexiteit van de beleidskeuze. En de resultaten stellen beleidsmakers in staat om hun keuzes beter aan te laten sluiten op voorkeuren, waarden en zorgen van deelnemers.

Dit onderzoek kende twee versies om de representativiteit te borgen en de inclusiviteit te maximaliseren

Resultaten zijn altijd representatieve uitkomsten uit de brief-versie, tenzij expliciet aangegeven dat dit het open onderzoek betreft. Citaten van deelnemers kunnen uit zowel de brief-versie als het open onderzoek komen.

Gesloten onderzoek

Brief-versie

Totaal: 918 deelnemers

Open onderzoek

Totaal: 249 deelnemers

Aanleiding en doel

- Als inwoners zelf het initiatief nemen om deel te nemen aan een onderzoek kan selectiebias optreden: een oververtegenwoordiging van inwoners met een uitgesproken mening over het onderwerp en/of een ondervertegenwoordiging van deelnemers met een minder uitgesproken mening of die aan zelfselectie doen.
- Het doel van een gesloten onderzoek is om een gebalanceerde steekproef te trekken door proactief een willekeurig geselecteerde groep inwoners te benaderen. Op basis van deze steekproef kunnen onder voorwaarden **representatieve** uitspraken worden gedaan.
- Door het proactief benaderen van een beperkte groep is een gesloten onderzoek per definitie exclusief. Het doel van het open onderzoek is daarom om de **inclusiviteit** te verhogen door alle inwoners de gelegenheid te geven mee te doen.
- Het open onderzoek was een gecombineerde raadpleging van de twee parallelle onderzoeken: de waarden in de warmtetransitie en de betaalbaarheid van duurzame warmte-oplossingen.

Wijze van benaderen

- Een willekeurige steekproef van 13.796 huishoudens heeft een uitnodiging ontvangen per brief of e-mail. Hierin stond een unieke code. Maximaal twee personen uit het huishouden konden deelnemen.
- Zie het hoofdstuk Methodologie voor meer details.
- Alle inwoners van 18 jaar of ouder konden deelnemen aan het open onderzoek. Deze versie is via diverse online en offline kanalen onder de aandacht gebracht.
- Zie het hoofdstuk Methodologie voor meer details.

2

Deelnemers

2A

Kenmerken van deelnemers

2B

Overstappen naar duurzame warmte

2A

Kenmerken van deelnemers

- Gender, leeftijd, opleidingsniveau en woonsituatie
- Vertegenwoordiging in wijken
- Samenstelling huishouden, financiële situatie en klimaatzorgen
- Kenmerken van de woning
- Deelname van eigenaren en beheerders van bedrijven en organisaties met een publieke taak

In totaal hebben 1.167 respondenten deelgenomen. De uitkomsten van het gesloten onderzoek zijn na herweging representatief voor de hele gemeente.

- *Twee versies.* Het onderzoek kende twee versies.
- *Gesloten onderzoek: werving via brieven en via Digitaal Burgerpanel.* 13.796 huishoudens van gemeente Oss hebben een brief gekregen met een unieke code. Elke code mocht maximaal 2 keer gebruikt worden. In totaal hebben 729 mensen die een brief hebben gekregen meegedaan aan het gesloten onderzoek. Hiernaast hebben alle leden van het burgerpanel van de gemeente Oss een mail gekregen met een unieke code. Elke code mocht maximaal 2 keer gebruikt worden. In totaal hebben 189 leden van het burgerpanel meegedaan aan het gesloten onderzoek.
- *Werving via communicatiecampagne.* Alle inwoners van 18 jaar of ouder konden deelnemen aan het open onderzoek. Deze versie is via diverse kanalen onder de aandacht gebracht door de gemeente Oss zelf. In totaal zijn op deze manier 249 deelnemers geworven.
- *Representativiteit en herwegen.* De deelnemers aan het gesloten onderzoek zijn wat betreft hun kenmerken geen goede afspiegeling van alle inwoners van Oss. Mannen, 65-plussers, hoger opgeleiden en woningeigenaren zijn (licht) oververtegenwoordigd. Om ervoor te zorgen dat we op basis van het onderzoek representatieve uitspraken kunnen doen is de data herwogen. Zo kunnen we op basis van dit onderzoek representatieve uitspraken doen over alle inwoners van Oss op de kenmerken leeftijd, geslacht, opleidingsniveau en woonsituatie. Zie het hoofdstuk Methodologie voor een uitleg van het herwegen.

Figuur 2.1. Samenstelling van de deelnemers

	Aandeel gemeente Oss*	Deelnemers gesloten onderzoek** (n=918)	Deelnemers open onderzoek** (n=249)
Gender			
Vrouw	49,6%	38,7%	32,4%
Man	50,4%	58,8%	62,7%
Leeftijd			
18 tot 35 jaar	25,8%	9,1%	9,8%
35 tot 65 jaar	48,8%	50,0%	58,3%
65 jaar en ouder	25,4%	39,1%	29,4%
Opleiding			
bo, vmbo, havo/ vwo-onderbouw, mbo1	30,1%	16,2%	12,3%
havo, vwo, mbo2-4	45,1%	25,9%	31,4%
hbo, wo	24,8%	53,8%	51,5%
Woonsituatie			
Koopwoning	63,0%	69,0%	81,6%
Huurwoning***	37,0%	28,5%	16,7%

* Bron: CBS

** Aantallen tellen niet altijd op tot 100%. Het resterende deel betreft ‘zeg ik liever niet’

*** Bestaat uit huurwoningen van een woningcorporatie of een particuliere verhuurder

Uit alle wijken, dorpen en steden deden mensen mee aan het onderzoek

- *Gesloten onderzoek.* Er hebben inwoners uit bijna alle gebieden van de gemeente Oss meegedaan aan het onderzoek. Er hebben geen inwoners uit de wijk Industrieterreinen-Zuid meegedaan. De spreiding over de wijken van deelnemers aan het gesloten onderzoek volgt in grote lijnen de bevolking van de gemeente.
- *Open onderzoek.* De spreiding over de gebieden van deelnemers aan het open onderzoek is groter dan van het gesloten onderzoek. Het volgt ook in grote lijnen de bevolking, maar enkele gebieden zijn (licht) oververtegenwoordigd, terwijl uit andere gebieden juist relatief weinig deelnemers hebben meegedaan.

Figuur 2.3. Samenstelling van de deelnemers naar gebied

Gebied	Aandeel gemeente Oss*	Deelnemers gesloten onderzoek** (n=918)	Deelnemers open onderzoek** (n=249)
Berghem	11,7%	10,7%	8,8%
Buitengebied-Noord	0,3%	0,4%	1,6%
Buitengebied-Zuid	0,5%	0,1%	0,8%
Centrum	6,6%	8,4%	6,8%
Deursen en Dennenburg	1,3%	1,4%	0,0%
Geffen	5,4%	4,0%	2,4%
Haren	0,8%	1,2%	0,4%
Herpen	3,1%	2,2%	2,4%
Industrieterreinen-Noord	0,1%	0,2%	0,4%
Industrieterreinen-Zuid	0,3%	0,0%	0,0%
Krinkelhoek	9,1%	8,2%	6,4%
Lith	3,4%	3,3%	4,4%
Lithoijen	1,1%	1,4%	0,4%
Macharen	0,8%	1,1%	2,4%
Maren-Kessel	1,5%	2,1%	0,8%
Megen	1,9%	2,6%	0,4%
Oijen	1,3%	1,3%	3,2%
Oss-Zuid	6,9%	6,9%	8,4%
Overlangel	0,7%	0,5%	1,2%
Ravenstein	3,7%	3,8%	4,4%
Ruwaard	14,4%	14,1%	11,6%
Schadewijk	11,2%	10,1%	11,6%
Ussen	13,9%	14,9%	18,1%

Uit alle segmenten deden inwoners mee aan het onderzoek

Gesloten onderzoek:

- *Samenstelling huishouden.* De grootste groep deelnemers woont met partner, zonder kinderen (45,7%). Bijna een kwart van de deelnemers (24,0%) is onderdeel van een gezin met twee ouders. En 21,9% geeft aan alleen te wonen. En een kleinere groep geeft aan onderdeel te zijn van een één-oudergezin (3,0%) of met huisgenoten te wonen (0,3%).
- *Financiële situatie.* Ongeveer de helft van de deelnemers (51,7%) kan (zeer) makkelijk rondkomen. Een kleinere groep (9,3%) geeft aan (zeer) moeilijk rond te kunnen komen. De rest (34,0%) kan niet makkelijk, niet moeilijk rondkomen.
- *Woonsituatie.* Een meerderheid van de deelnemers (69,0%) woont in een koopwoning. De rest huurt, waarvan het grootste deel via een woningcorporatie.
- *Zorgen over het klimaat.* Een ruime meerderheid (75,3%) maakt zich een beetje of erg zorgen over het klimaat. Dit aandeel is ongeveer gelijk aan wat eerder landelijk onderzoek naar klimaatzorgen heeft aangetoond. Eerder landelijk onderzoek naar klimaatzorgen van het CBS in 2023 liet zien dat 76% van de inwoners uit de provincie Noord-Brabant zich enige of veel zorgen maakt over het klimaat.

Open onderzoek:

- Aan het open onderzoek deden iets vaker mensen met een koopwoning mee en mensen die zich geen zorgen maken over het klimaat, vergeleken met het gesloten onderzoek.

Figuur 2.2. Samenstelling van de deelnemers*

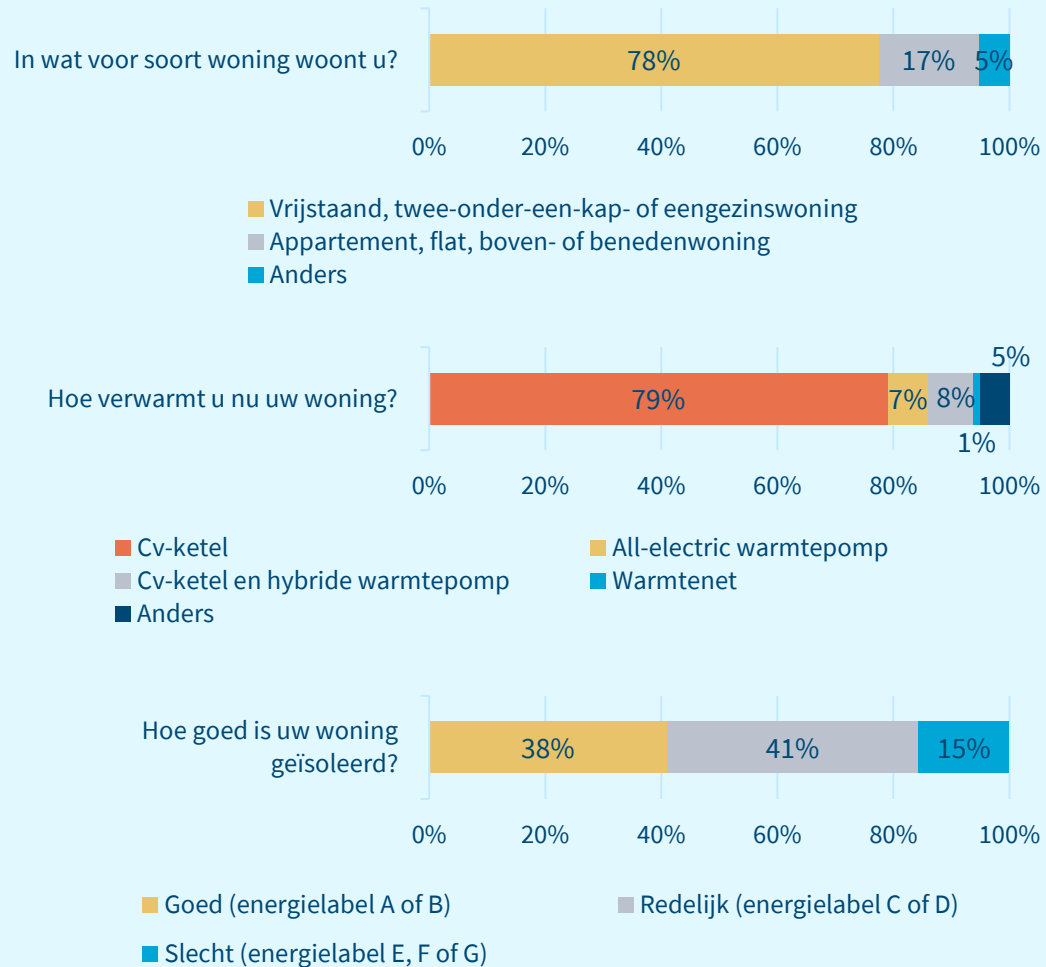
	Deelnemers gesloten onderzoek (n=918)	Deelnemers open onderzoek (n=249)
Samenstelling huishouden		
Alleen	21,9%	16,9%
Met partner, zonder kinderen	45,7%	38,4%
Met partner, met kind(eren)	24,0%	32,2%
Alleen met kind(eren)	3,0%	6,2%
Met huisgenoten	0,3%	-
Financiële situatie		
(Zeer) makkelijk kunnen rondkomen	51,7%	50,0%
Niet makkelijk, niet moeilijk kunnen rondkomen	34,0%	33,7%
(Zeer) moeilijk kunnen rondkomen	9,3%	9,8%
Woonsituatie		
Koopwoning	69,0%	81,6%
Huurwoning, woningcorporatie	25,0%	14,7%
Huurwoning, niet woningcorporatie	3,5%	2,0%
Zorgen over het klimaat		
Ja, heel erg	30,0%	33,9%
Ja, een beetje	45,3%	34,5%
Nee, niet echt	16,9%	21,3%
Nee, helemaal niet	5,8%	9,2%

* Aantallen tellen niet altijd op tot 100%. Het resterende deel betreft 'zeg ik liever niet'

Figuur 2.3. Over deelnemers

Gesloten onderzoek (n=918)

Er deden inwoners mee met diverse soorten woningsituaties

- Een meerderheid (78%) van de deelnemers woont in een vrijstaand, twee-onder-een-kap- of eengezinswoning. En 17% woont in een appartement, flat, boven- of benedenwoning. 5% woont in een ander soort woning.
- De meeste deelnemers (79%) verwarmen hun huis op dit moment met een cv-ketel. Nog eens 8% heeft een cv-ketel met hybride warmtepomp. Een kleine groep van 7% verwarmt met een all-electric warmtepomp en 1% geeft aan hun woning met een warmtenet te verwarmen.
- 38% van de deelnemers geeft aan dat hun woning goed geïsoleerd is. 41% geeft aan dat hun woning redelijk geïsoleerd is. En een kleinere groep van 15% geeft aan dat hun woning slecht geïsoleerd is.

Naast inwoners deden in totaal 31 eigenaren en beheerders van bedrijven en organisaties met een publieke taak mee aan het onderzoek

- Het onderzoek was gericht op inwoners van de gemeente Oss van 18 jaar en ouder. Hiernaast was het onderzoek ook gericht op bedrijven en organisaties met een publieke taak, specifiek:
 - Eigenaren en beheerders van bedrijven in dorpen, wijken en buurten in de gemeente Oss. Dit gaat bijvoorbeeld om winkels. En expliciet niet over bedrijven op industrieterreinen, omdat deze niet onder de doelgroep van het warmteprogramma vallen.
 - Eigenaren en beheerders van organisaties met een publieke taak in de gemeente Oss. Dit gaat bijvoorbeeld om scholen, culturele instellingen en sportverenigingen.
- Slechts een klein aantal deelnemers heeft aangegeven eigenaar of beheerder te zijn van een bedrijf of organisatie: in totaal 31 mensen (22 via het gesloten onderzoek en 9 via het open onderzoek). Vanwege dit beperkte aantal kunnen we geen betrouwbare uitspraken doen over deze groep. Daarom gaan we hier in het rapport niet verder op in.

Figuur 2.4. Deelname van eigenaren en beheerders van bedrijven en organisaties met een publieke taak

	Deelnemers gesloten onderzoek (n=918)	Deelnemers gesloten onderzoek %	Deelnemers open onderzoek (n=249)	Deelnemers open onderzoek %
Inwoners/gebouw				
Ik woon in de gemeente Oss	909	99,0%	243	97,6%
Ik bezit of beheer een gebouw waar ik niet in woon in de gemeente Oss	22	2,4%	9	3,6%

2B

Overstappen naar duurzame warmte

- Vinden deelnemers het een goed idee dat de gemeente overstapt van aardgas naar duurzame warmte?
- Hoe motiveren zij hun mening?

De eerste vraag was of deelnemers overstappen van aardgas naar duurzame warmte een goed idee vinden

- *Drie doelen:*
 1. Inzicht krijgen in welke mate deelnemers het een goed dan wel slecht idee vinden dat de gemeente overstapt van aardgas naar duurzame warmte.
 2. Onderzoeken of en hoe de voorkeuren van deelnemers afhangen van of deelnemers het overstappen van aardgas naar duurzame warmte een goed of slecht idee vinden.
 3. Deelnemers die het overstappen van aardgas naar duurzame warmte een slecht idee vinden de kans geven om hun mening te geven.
- *De vraag.* Deelnemers konden lezen wat het idee van de gemeente was. En ze konden aangeven in hoeverre ze dit een goed idee vonden. Vervolgens konden ze hun antwoord toelichten.
- *Wel deelnemen?* Als deelnemers aangaven dat ze het een (heel) slecht idee vonden, dan kregen ze de vraag of ze wel verder wilden en hun mening wilden geven. Deelnemers zagen hierbij de volgende uitleg: “De gemeente wil overstappen van aardgas naar duurzame warmte. U vult net in dat u dat geen goed idee vindt. De volgende vragen gaan over de vervanging van aardgas. Misschien vindt u het niet prettig om hierover mee te denken. Toch vragen we u om uw mening te geven hierover. De gemeente is namelijk geïnteresseerd in de mening van álle mensen.”

Figuur 2.5. De eerste inhoudelijke vraag

Overstappen van aardgas naar duurzame warmte

In Nederland bereiden we ons voor om geen aardgas meer te gebruiken voor verwarming, warm water en koken. Dat hebben alle landen in Europa met elkaar afgesproken en in een wet vastgelegd. Ook in uw gemeente stoppen we stap voor stap met het gebruik van aardgas.

Vindt u dit een goed idee? (1/2)

☐ Ja, ik vind het een heel goed idee

☐ Ja, ik vind het een goed idee

☐ Neutraal

☐ Nee, ik vind het een slecht idee

☐ Nee, ik vind het een heel slecht idee

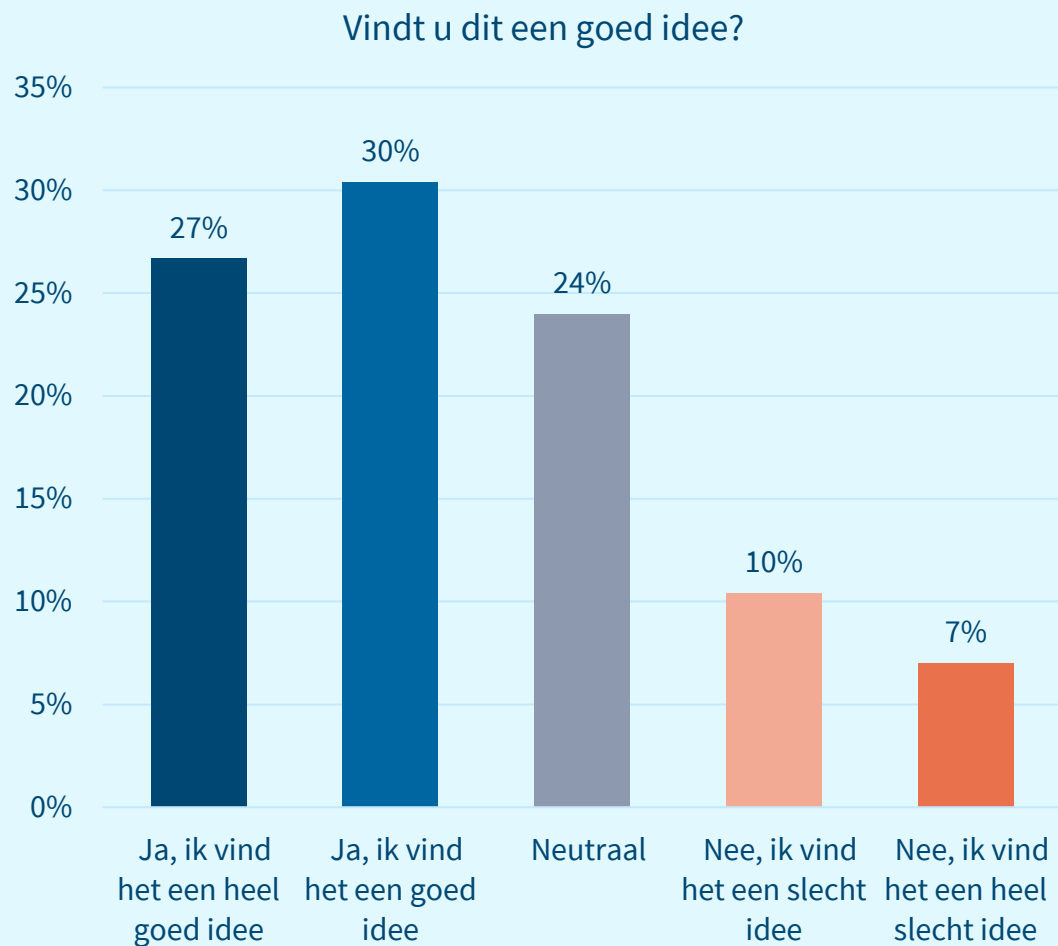
☐ Weet ik niet / Zeg ik liever niet

Als u wilt, kunt u hieronder uw antwoord toelichten (2/2)

Figuur 2.6. Houding deelnemers t.o.v. het stoppen met aardgas
(N=918)

De meerderheid van de deelnemers vindt het een (heel) goed idee om te stoppen met aardgas voor verwarmen, warm water en koken

- Een meerderheid (57%) vindt het een (heel) goed idee om te stoppen met aardgas voor verwarmen, warm water en koken. De belangrijkste argumenten die deelnemers noemen zijn dat het duurzamer is en dat het goed is om minder afhankelijk te zijn van het buitenland.
- Ongeveer een kwart van de mensen (24%) staat neutraal tegenover het doel om te stoppen met aardgas. Deze mensen noemen diverse zorgen, vaak over de betaalbaarheid en de praktische haalbaarheid. Deze groep lijkt vaak niet principieel tegen het stoppen met aardgas te staan, maar hun steun is voorwaardelijk.
- 17% vindt het een (heel) slecht idee om te stoppen met aardgas voor verwarmen, warm water en koken. Het vaakst noemen deelnemers zorgen en twijfels over de infrastructuur en beschikbaarheid van elektriciteit. Ook geven sommige deelnemers aan twijfels te hebben over de noodzaak en/of twijfels over de duurzaamheid van andere warmteoplossingen ten opzichte van gas.
- Aan het open onderzoek deden iets meer mensen mee met een negatieve houding t.o.v. het doel om te stoppen met aardgas. 30% vindt het een (heel) slecht idee.

Mensen die aangaven het stoppen met aardgas een (heel) slecht idee te vinden, kregen een extra vraag of ze toch hun mening wilden geven. Ongeveer 95% wilde zijn of haar mening over het onderwerp geven en heeft dat via het onderzoek gedaan.

Waarom vinden deelnemers het een goed of slecht idee dat de gemeente overstapt van aardgas naar duurzame warmte?

Waarom vinden deelnemers het een (heel) goed idee?

Deelnemers motiveren vaak dat ze het een goed idee vinden om van het aardgas over te stappen, vanwege zorgen over het milieu en klimaatverandering (★★★). Wel geven veel deelnemers voorwaarden mee. Vaak gaat het hierbij over “mits betaalbaarheid” (★★★). Daarnaast worden ook praktische zorgen geuit, bijvoorbeeld over de netcapaciteit (★★★). Het wordt als positief gezien dat een overstap van aardgas zorgt voor minder afhankelijkheid van gasimport, bijvoorbeeld uit Rusland (★★). Deelnemers schrijven:

- *"Het is goed om af te zien van gas en dit te vervangen door elektriciteit. Gas is erg duur en elektriciteit is beter"*
- *"Goed voor milieu en ook goed i.v.m. geopolitieke spanningen (gas uit Rusland)."*
- *"Ik vind het belangrijk dat we overstappen op duurzame energiebronnen om het milieu te beschermen en minder afhankelijk te zijn van fossiele brandstoffen. Wel maak ik me zorgen over de kosten en of mijn woning er klaar voor is."*

Neutraal

Deelnemers die neutraal staan tegenover het doel noemen vaker dan mensen die positief zijn over doel zorgen over de betaalbaarheid (★★★). Daarnaast noemen ze ook zorgen over de praktische haalbaarheid (★★★). En we zien dat er mensen sceptisch zijn over het overheidsbeleid (★★). Ze verwijzingen bijvoorbeeld naar de salderingsregeling voor zonnepanelen. Ook geven mensen aan dat de overstap voor hun eigen situatie of woning niet mogelijk is (★★). Deelnemers schrijven:

- *"Ja, maar alleen als het betaalbaar is"*
- *"Eerst de infrastructuur op orde, dan pas overstappen"*
- *"Ik vertrouw de overheid niet meer na de zonnepanelen"*
- *"Mijn huis is er niet geschikt voor"*
- *"Te weinig informatie om een goede keuze te maken"*

Waarom vinden deelnemers het een (heel) slecht idee?

Deelnemers die het doel een slecht idee vinden noemen vaak zorgen dat het stroomnet het niet aankan (★★★). Daarnaast benoemen ze de hoge kosten en de gedwongen uitgaven (★★★). Ook geven deelnemers aan dat veel woningen niet geschikt zijn of dat de transitie technisch niet haalbaar is (★★). Daarnaast zien we kritiek op het overheidsbeleid (★★). En mensen geven aan een voorkeur te hebben waterstof of geven aan dat aardgas een schone vorm van energie is (★★). Deelnemers schrijven:

- *"Het stroomnet kan het gewoon niet aan"*
- *"Aardgas is schoner dan de alternatieven"*
- *"We worden gedwongen door een overheid die niet te vertrouwen is"*
- *"Nederland loopt ten onrechte voorop terwijl andere landen naar gas overstappen"*
- *"De kosten zijn onbetaalbaar en worden afgewenteld op burgers"*

3

Wat is belangrijk bij de overstap naar warmte?

3A

Algemene uitkomsten

3B

Uitsplitsing op basis van kenmerken

3C

Profielen van 5 groepen

3D

Motivaties per doel

1

Aanleiding & Opzet

2

Deelnemers

3

Wat is belangrijk bij de overstap naar warmte?

4

Duurzame stroom of warmtebronnen

5

Over het onderzoek

6

Methodologie

Vooraf: Hoe de resultaten te lezen?

- Wat was de centrale onderzoeksvraag?
- Uitleg van de figuren

Het oorspronkelijke onderzoek is nog steeds vindbaar op de website waardenwarmteosspanel.raadpleging.net. Dit onderzoek is ook nog in te vullen, maar antwoorden worden niet meer geregistreerd.

In het PWE-onderdeel van het onderzoek geven deelnemers aan hoe zij tien beleidsdoelen ten opzichte van elkaar prioriteren

- **Doel.** Figuur 3.1 laat het PWE-onderdeel zien van het onderzoek. Dit onderdeel heeft als doel inzicht te krijgen in welke opties inwoners belangrijk vinden bij het overgaan naar duurzame warmte.
- **Keuzesituatie.** Deelnemers verdeelden 50 punten over tien beleidsdoelen waar de gemeente meer of minder prioriteit aan kan geven. Elke deelnemer kreeg deze in willekeurige volgorde te zien. De tien opties:
 - Duurzame warmte moet betaalbaar zijn voor inwoners, bedrijven en organisaties met een publieke taak
 - De gemeente moet inwoners, bedrijven en organisaties met een publieke taak helpen bij het verduurzamen van huizen en gebouwen
 - De gemeente moet niet alleen zorgen voor duurzame warmte, maar ook voor duurzame koeling van gebouwen
 - Inwoners, bedrijven en organisaties met een publieke taak krijgen de tijd om een geschikt moment te kiezen om te stoppen met aardgas
 - De gemeente moet inwoners, bedrijven en organisaties met een publieke taak steeds op de hoogte houden van plannen en veranderingen
 - De manier van verwarmen moet het straatbeeld en de openbare ruimte zo min mogelijk veranderen
 - De gemeente moet voor duurzame warmte zoveel mogelijk milieuvriendelijke materialen gebruiken. En zo weinig mogelijk nieuwe materialen
 - Duurzame warmte moet zo min mogelijk ruimte binnen en rond gebouwen innemen
 - De gemeente moet nog meer samenwerken met inwoners, bedrijven en organisaties met een publieke taak
 - De overstap van aardgas naar duurzame warmte moet zo snel mogelijk gaan
- **Extra informatie.** Onder de roze informatieknoppen konden deelnemers aanvullende informatie lezen over ieder doel.

Figuur 3.1. Het PWE-gedeelte van het onderzoek

Wat vindt u belangrijk bij het overgaan naar duurzame warmte?

Gebruik de en knoppen om 50 punten te verdelen. Klik op de i-knop voor meer informatie.

Duurzame warmte moet zo min mogelijk ruimte binnen en rond gebouwen innemen	De overstap van aardgas naar duurzame warmte moet zo snel mogelijk gaan	Duurzame warmte moet betaalbaar zijn voor inwoners, bedrijven en organisaties met een publieke taak
 0 	 0 	 0
De gemeente moet niet alleen zorgen voor duurzame warmte, maar ook voor duurzame koeling van gebouwen	De manier van verwarmen moet het straatbeeld en de openbare ruimte zo min mogelijk veranderen	De gemeente moet inwoners, bedrijven en organisaties met een publieke taak helpen bij het verduurzamen van huizen en gebouwen
 0 	 0 	 0
De gemeente moet inwoners, bedrijven en organisaties met een publieke taak steeds op de hoogte houden van plannen en veranderingen	De gemeente moet nog meer samenwerken met inwoners, bedrijven en organisaties met een publieke taak	De gemeente moet voor duurzame warmte zoveel mogelijk milieuvriendelijke materialen gebruiken. En zo weinig mogelijk nieuwe materialen
 0 	 0 	 0
Inwoners, bedrijven en organisaties met een publieke taak krijgen de tijd om een geschikt moment te kiezen om te stoppen met aardgas		
 0 		

Figuur 3.2. Voorbeeld uitkomsten met uitleg

Gemiddelden voor alle inwoners

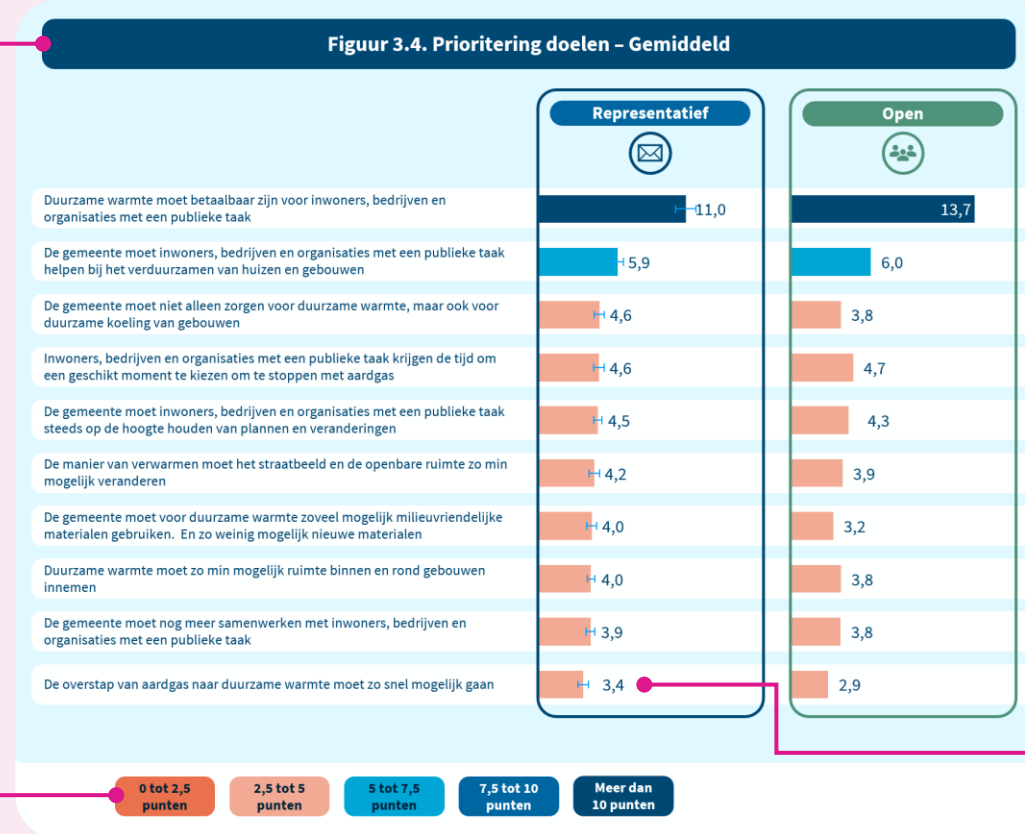
- We presenteren eerst de resultaten voor *alle* deelnemers die hun mening hebben gegeven: de gemiddelde punten per optie. We laten de twee groepen deelnemers zien: de representatieve groep en de deelnemers van het open onderzoek.

Uitgangswaarde

- Als deelnemers aan alle opties evenveel punten toekennen (alles evenveel prioriteit geven), dan zou elke optie vijf punten krijgen (50 gedeeld door 10). Dit noemen we ook wel de *uitgangswaarde*.

Legenda: hogere en lagere prioriteit

- Als een optie meer dan de uitgangswaarde van 5 punten krijgt, dan krijgt die optie *prioriteit* van (een groep) deelnemers. Als een thema meer dan 7,5 punten krijgt, dan heeft het *hoge prioriteit* ten opzichte van de andere doelen. Minder dan 2,5 punten is *lage* prioriteit ten opzichte van de andere doelen. Meer dan 10 punten wijst op een principekwestie.

Betrouwbaarheidsinterval

- Een steekproef heeft altijd een mate van onzekerheid. Als alle inwoners van de gemeente mee zouden doen, dan bevinden de uitkomsten zich met 95% zekerheid in het waardebereik van het (lichtblauwe) betrouwbaarheidsinterval. Als er geen overlap zit in het waardebereik van twee doelen, dan is het verschil tussen deze doelen *significant*. In dit voorbeeld kunnen we met 95% zekerheid zeggen dat inwoners de bovenste twee doelen meer prioriteit geven dan alle andere doelen, omdat er geen overlap is met andere doelen. Ook het onderste doel heeft geen overlap met andere doelen, dus we kunnen met 95% zekerheid zeggen dat dit het laagst geprioriteerde doel is. We kunnen dit niet met dezelfde zekerheid zeggen voor de overige doelen. De volgorde van deze doelen zou ook anders kunnen zijn.

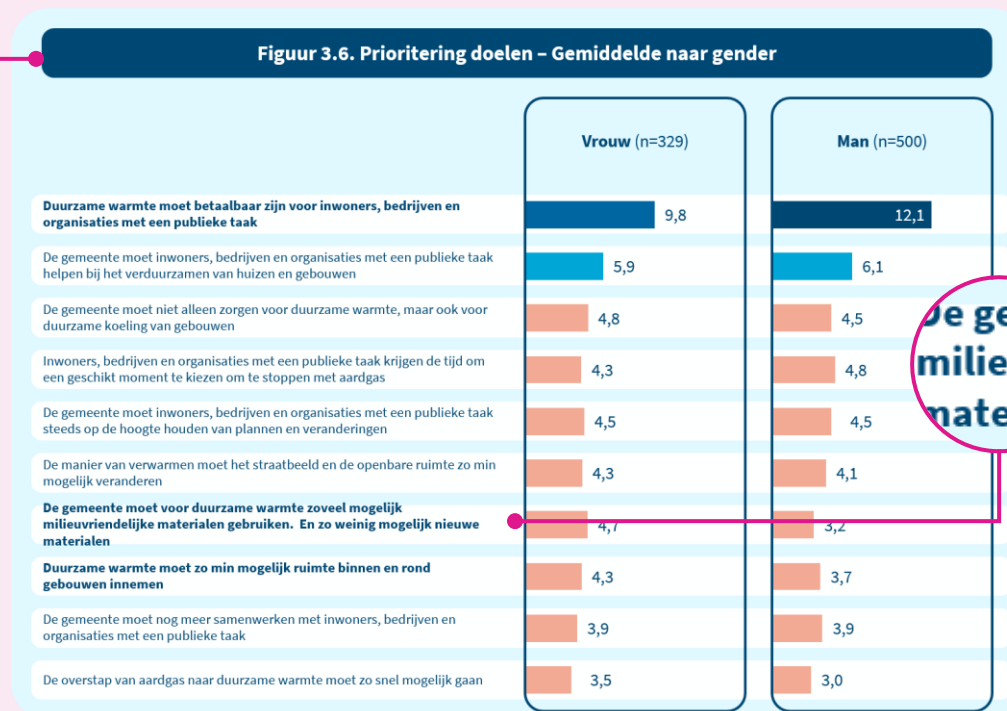
Figuur 3.3. Voorbeeld uitkomsten met uitleg

Gemiddelden voor verschillende groepen

- Om te onderzoeken of verschillende groepen deelnemers een doel anders prioriteren, laten we de gemiddelde punten per optie zien voor verschillende groepen. Bijvoorbeeld een uitsplitsing naar gender, zoals hiernaast weergegeven.
- In dit voorbeeld krijgt het doel 'duurzame warmte moet betaalbaar zijn' gemiddeld meer punten van mannen dan van vrouwen.

Let op!

- Dit zegt iets over het gemiddelde, niet over de spreiding binnen de groepen. Het betekent dus niet dat alle mannen dit doel belangrijker vinden dan alle vrouwen.

Wanneer zijn verschillen significant?

- Verschillende groepen kunnen doelen verschillend waarderen. Als een doel in de grafiek **dikgedrukt** is, dan kunnen we met 95% zekerheid zeggen dat de gemiddelde punten voor die optie tussen groepen deelnemers *significant* verschillen. We kunnen dan zeggen dat de groepen dit doel waarschijnlijk écht anders prioriteren.
- Als een verschil niet significant is, kunnen we niet zeggen dat de verschillende groepen andere prioriteit geven aan het doel.

Let op!

- Bij grote groepen kan een klein verschil al significant zijn. Zo'n verschil is niet altijd inhoudelijk relevant voor de interpretatie. Het is dan geen *substantieel significant verschil*.
- Een verschil kan ook groot lijken, maar toch niet significant zijn – bijvoorbeeld bij kleine groepen of als de spreiding van de puntentoekenning binnen de groep groot is.

3A

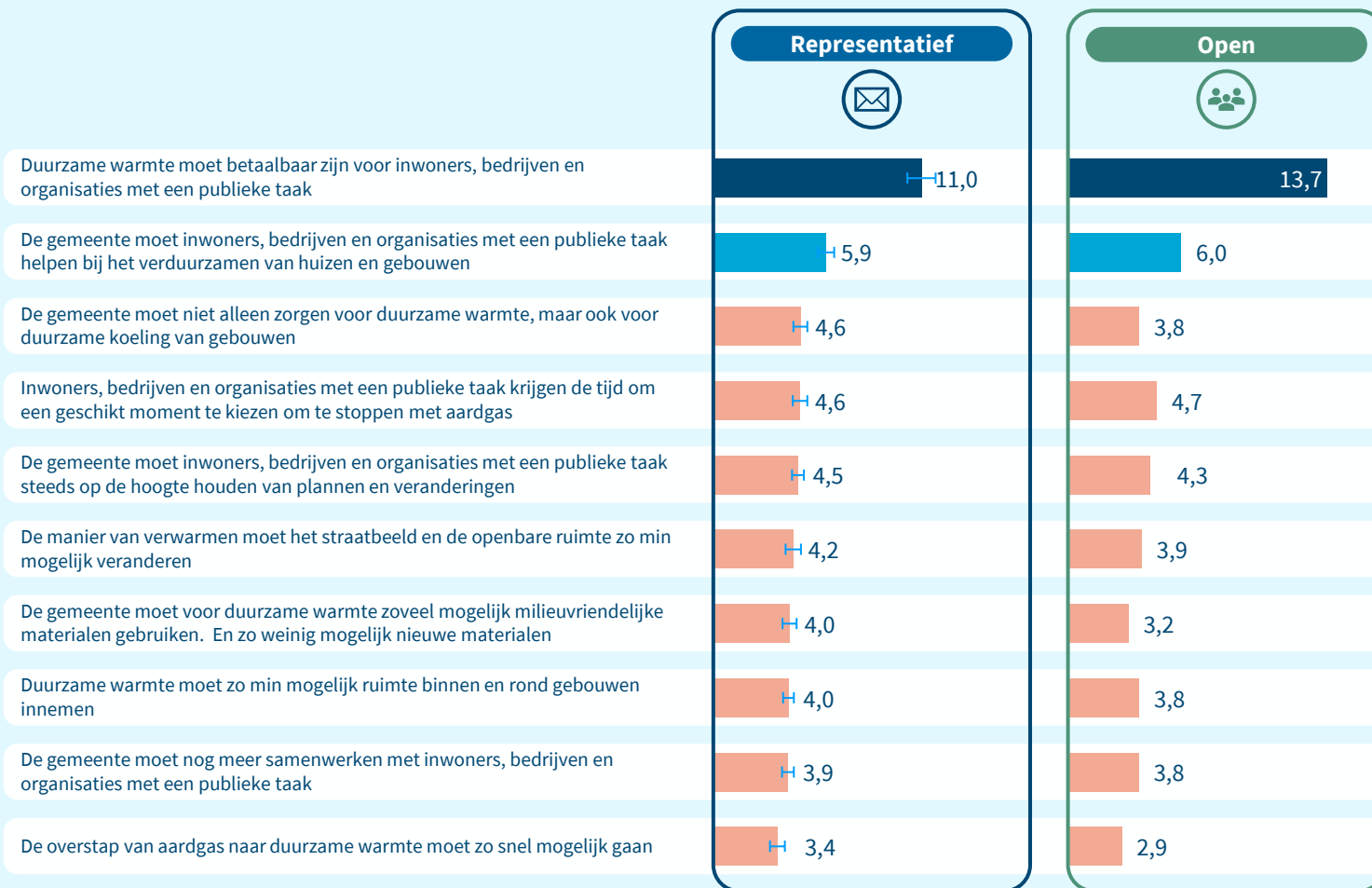
Algemene uitkomsten

- Gemiddelde prioritering van de representatieve groep (gesloten onderzoek) en open onderzoek
- Puntenspreiding per doel

Het representatieve en het open onderzoek prioriteren dezelfde top 2

- *Twee doelen krijgen gemiddeld (hoge) prioriteit.* Gemiddeld genomen krijgt het doel “Duurzame warmte moet betaalbaar zijn voor inwoners, bedrijven en organisaties met een publieke taak” (11,0 punten) de hoogste prioriteit. Het doel “De gemeente moet inwoners, bedrijven en organisaties met een publieke taak helpen bij het verduurzamen van huizen en gebouwen” (5,9 punten) staat gemiddeld op de tweede positie.
- *Geen van de doelen lage prioriteit.* Het valt op dat er geen doelen zijn gemiddeld heel weinig (<2,5) punten krijgen. Er zijn dus gemiddeld geen doelen die lage prioriteit krijgen.
- *Deelnemers aan het open onderzoek prioriteren gemiddeld dezelfde top twee.* Zoals we vaker zien, is de puntenverdeling iets meer uitgesproken; de hoogste scores en laagste scores zijn wat hoger en lager. De opties die een duurzame warmtetransitie voorstaan (duurzame koeling, milieuvriendelijke materialen en een snelle overstap) krijgen iets minder punten in de open versie.

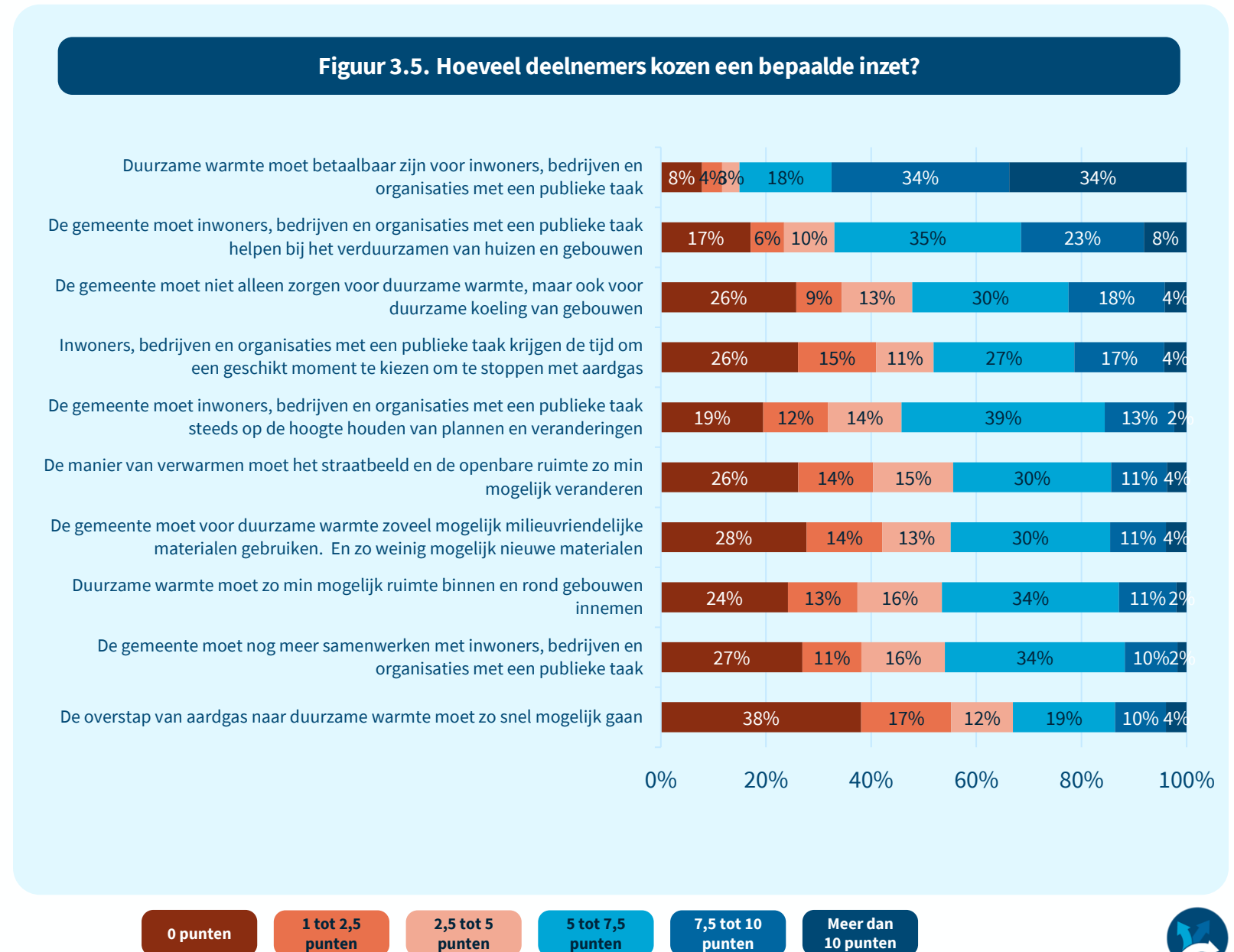
Figuur 3.4. Prioritering doelen – Gemiddeld

Betaalbaarheid krijgt van een meerderheid hoge prioriteit.

- Figuur 3.5 laat het percentage deelnemers zien dat een bepaald aantal punten geeft aan een doel.
- *Betaalbaarheid krijgt van een meerderheid hoge prioriteit.* Het doel “Duurzame warmte moet betaalbaar zijn voor inwoners, bedrijven en organisaties met een publieke taak” krijgt van een meerderheid van de deelnemers (68%) hoge prioriteit (>7,5 punten).
- *Een snelle overstap krijgt van een meerderheid lage prioriteit.* Het doel “De overstap van aardgas naar duurzame warmte moet zo snel mogelijk gaan”, krijgt van meer dan de helft van de mensen (55%) lage prioriteit (<2,5 punten).

3B

Uitsplitsing op basis van kenmerken

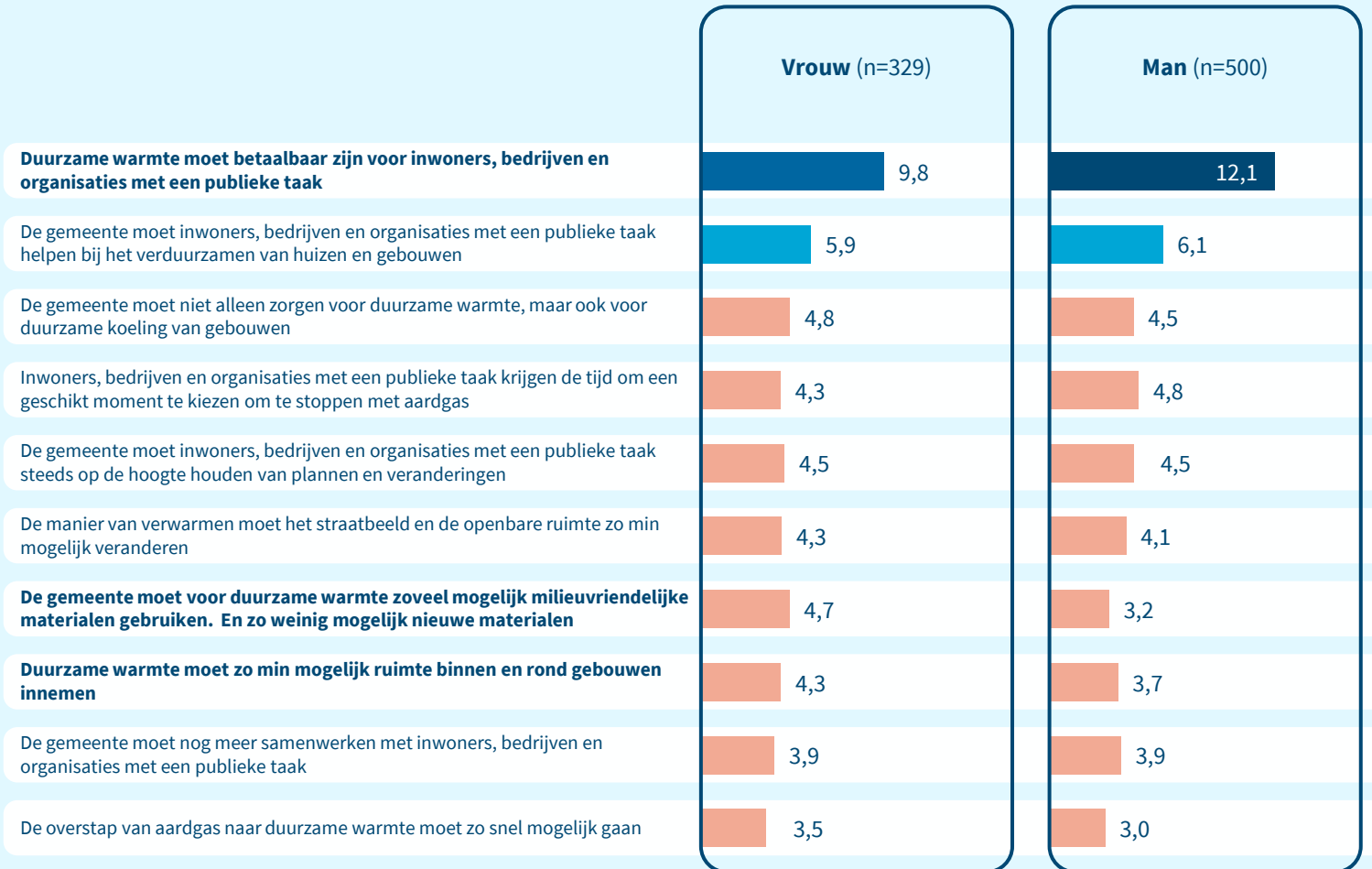
- Verschillen en overeenkomsten in prioriteiten op basis van kenmerken van deelnemers: gender, leeftijd, opleidingsniveau, huursituatie, financiële situatie, mate van klimaat zorg, houding t.o.v. het stoppen met aardgas, woongebied en gebouwbezit

Vrouwen en mannen prioriteren dezelfde top 2. Meer overeenkomsten dan verschillen

- *Overeenkomsten.* Vrouwen en mannen prioriteren dezelfde top 2: hetzelfde blijven betaalbaarheid en gemeentelijke hulp bij het verduurzamen van huizen en gebouwen.
- *Significante verschillen.* Alleen voor de dikgedrukte doelen in de figuur hiernaast geldt dat er significante verschillen zijn tussen vrouwen en mannen.
 - Mannen geven gemiddeld meer punten aan betaalbaarheid dan vrouwen.
 - Vrouwen geven meer punten aan het gebruik van milieuvriendelijke materialen en zo weinig mogelijk materialen.
 - Vrouwen geven meer punten aan het doel dat duurzame warmte zo min mogelijk ruimte binnen en rond gebouwen inneemt.
- *Conclusie.* Mannen en vrouwen prioriteren dezelfde top 2. Er zijn geen significante verschillen in de inzet voor de meeste (zeven) doelen. Er zijn meer overeenkomsten dan verschillen.

Figuur 3.6. Prioritering doelen – Gemiddelde naar gender

* Wanneer een doel **dikgedrukt** is, dan zijn de gemiddeldes significant verschillend. Let op: of er een significant verschil is hangt af van het gemiddelde én van de groepsgroottes en de puntenspreiding binnen de groepen. Zie [slide 29](#) voor meer uitleg.

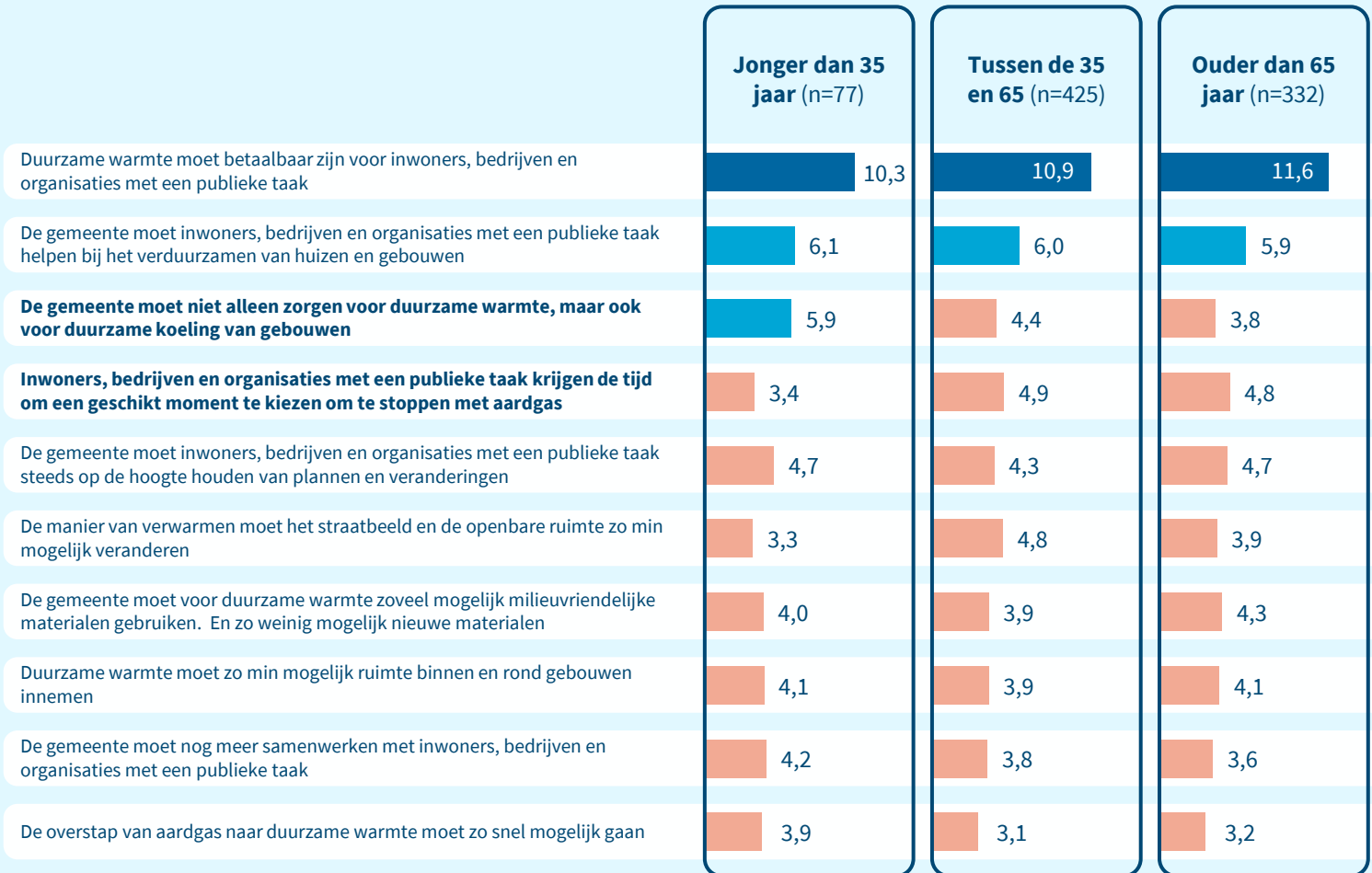

Ongeacht hun leeftijd prioriteren deelnemers dezelfde top 2. Meer overeenkomsten dan verschillen

- *Overeenkomsten.* Deelnemers prioriteren dezelfde 2 doelen hoog, ongeacht hun leeftijd: hetzelfde blijven betaalbaarheid en gemeentelijke hulp bij het verduurzamen van huizen en gebouwen.
- *Significante verschillen.* Alleen voor de dikgedrukte doelen in de figuur hiernaast geldt dat er significante verschillen zijn tussen leeftijdsgroepen.
 - Deelnemers <35 jaar geven meer prioriteit aan duurzame koeling dan deelnemers boven de 35 jaar.
 - Deelnemers >35 geven meer prioriteit aan het doel dat mensen de tijd krijgen om een geschikt moment te kiezen om te stoppen met aardgas.
- *Overige verschillen.* Bij de niet-dikgedrukte doelen zien we ook enkele verschillen, maar hierover kunnen we geen betrouwbare uitspraken doen. Bijvoorbeeld: deelnemers <35 lijken minder in te zetten op het doel dat het straatbeeld en de openbare ruimte zo min mogelijk veranderen, maar doordat deze groep relatief klein is en de puntentoekenning verdeeld is, kunnen we niet zeggen of hier in de bredere bevolking echt anders over wordt gedacht. Dit vraagt nader onderzoek.
- *Conclusie.* Er zijn geen significante verschillen in de inzet voor de meeste (acht) doelen. Er zijn meer overeenkomsten dan verschillen.

Figuur 3.7. Prioritering doelen – Gemiddelde naar leeftijd

* Wanneer een doel **dikgedrukt** is, dan zijn de gemiddeldes significant verschillend. Let op: of er een significant verschil is hangt af van het gemiddelde én van de groepsgroottes en de puntenspreiding binnen de groepen. Zie [slide 29](#) voor meer uitleg.

0 punten

1 tot 2,5
punten

2,5 tot 5
punten

5 tot 7,5
punten

7,5 tot 10
punten

Meer dan
10 punten

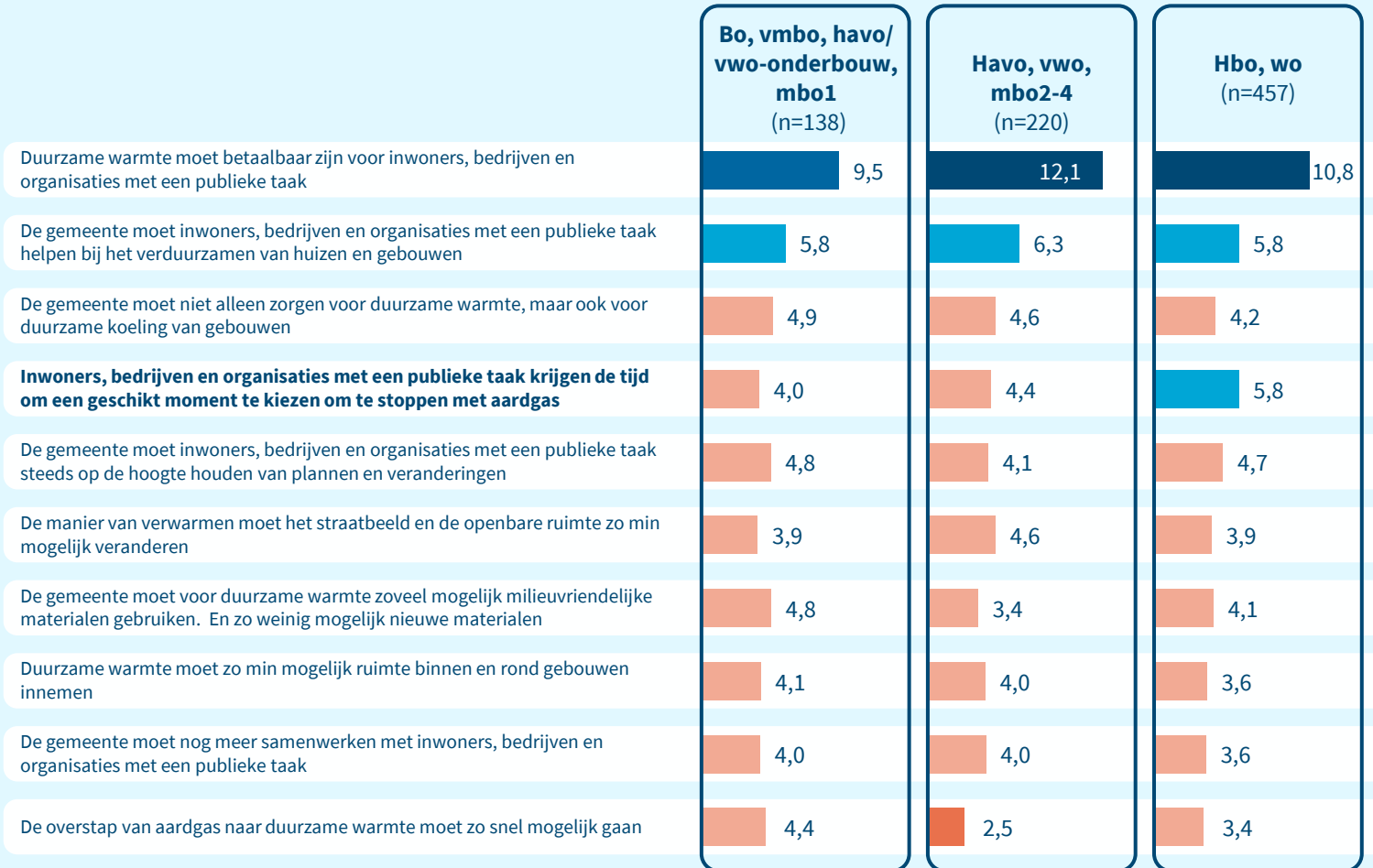

Ongeacht hun opleidingsniveau prioriteren deelnemers dezelfde top 2. Meer overeenkomsten dan verschillen

- *Overeenkomsten.* Deelnemers prioriteren dezelfde 2 doelen hoog, ongeacht hun leeftijd: hetzelfde blijven betaalbaarheid en gemeentelijke hulp bij het verduurzamen van huizen en gebouwen.
- *Significante verschillen.* Alleen voor het dikgedrukte doel in de figuur hiernaast geldt dat er significante verschillen zijn tussen groepen.
 - Deelnemers met een Hbo, wo opleiding geven meer prioriteit aan het doel dat mensen de tijd krijgen om een geschikt moment te kiezen om te stoppen met aardgas.
- *Overige verschillen.* Bij de niet-dikgedrukte doelen zien we ook enkele verschillen, maar hierover kunnen we geen betrouwbare uitspraken doen. Bijvoorbeeld: deelnemers met een 'have, vwo, mbo2-4' opleidingsniveau lijken gemiddeld meer in te zetten op betaalbaarheid, maar de puntentoekenning aan dit doel is binnen de opleidingsgroepen relatief verdeeld. We kunnen niet zeggen of hier in de bredere bevolking echt anders over wordt gedacht. Dit vraagt nader onderzoek.
- *Conclusie.* Er zijn geen significante verschillen in de inzet voor de meeste (negen) doelen. Er zijn meer overeenkomsten dan verschillen.

Figuur 3.8. Prioritering doelen – Gemiddelde naar opleiding

* Wanneer een doel **dikgedrukt** is, dan zijn de gemiddeldes significant verschillend. Let op: of er een significant verschil is hangt af van het gemiddelde én van de groepsgroottes en de puntenspreiding binnen de groepen. Zie [slide 29](#) voor meer uitleg.

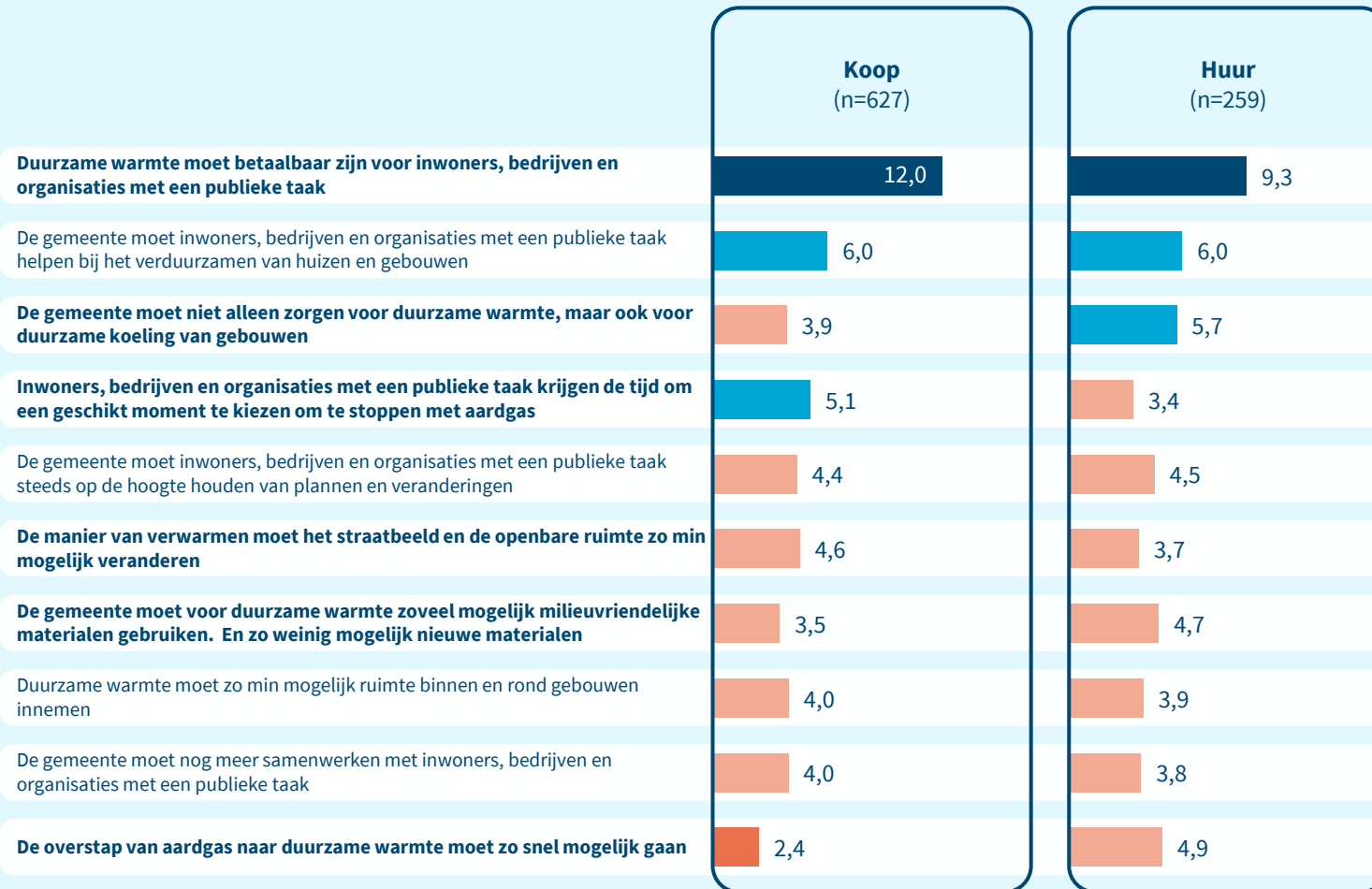

Woningeigenaren en huurders prioriteren dezelfde top 2. Hiernaast enkele duidelijke verschillen in voorkeur

- *Overeenkomsten.* Deelnemers prioriteren dezelfde top 2, ongeacht of zij in een koop-of huurwoning wonen: hetzelfde blijven betaalbaarheid en gemeentelijke hulp bij het verduurzamen van huizen en gebouwen.
- *Significante verschillen.* Alleen voor de dikgedrukte doelen in de figuur hiernaast geldt dat er significante verschillen zijn tussen huurders of kopers.
 - Kopers geven meer prioriteit aan twee doelen: betaalbaarheid; en het doel dat mensen de tijd krijgen om een geschikt moment te kiezen om te stoppen met aardgas.
 - Huurders geven meer prioriteit aan drie doelen: duurzame koeling; het gebruik van milieuvriendelijke materialen; en een zo snel mogelijke overstap van aardgas naar duurzame warmte.
- *Conclusie.* Woningeigenaren en huurders prioriteren dezelfde top 2, maar er zijn duidelijke verschillen in enkele voorkeuren. Of iemand een koopwoning heeft of huurt is in meerdere gevallen van invloed op de prioritering.

Figuur 3.9. Prioritering doelen – Gemiddelde naar koop of huur

* Wanneer een doel **dikgedrukt** is, dan zijn de gemiddeldes significant verschillend. Let op: of er een significant verschil is hangt af van het gemiddelde én van de groepsgroottes en de puntenspreiding binnen de groepen. Zie [slide 29](#) voor meer uitleg.

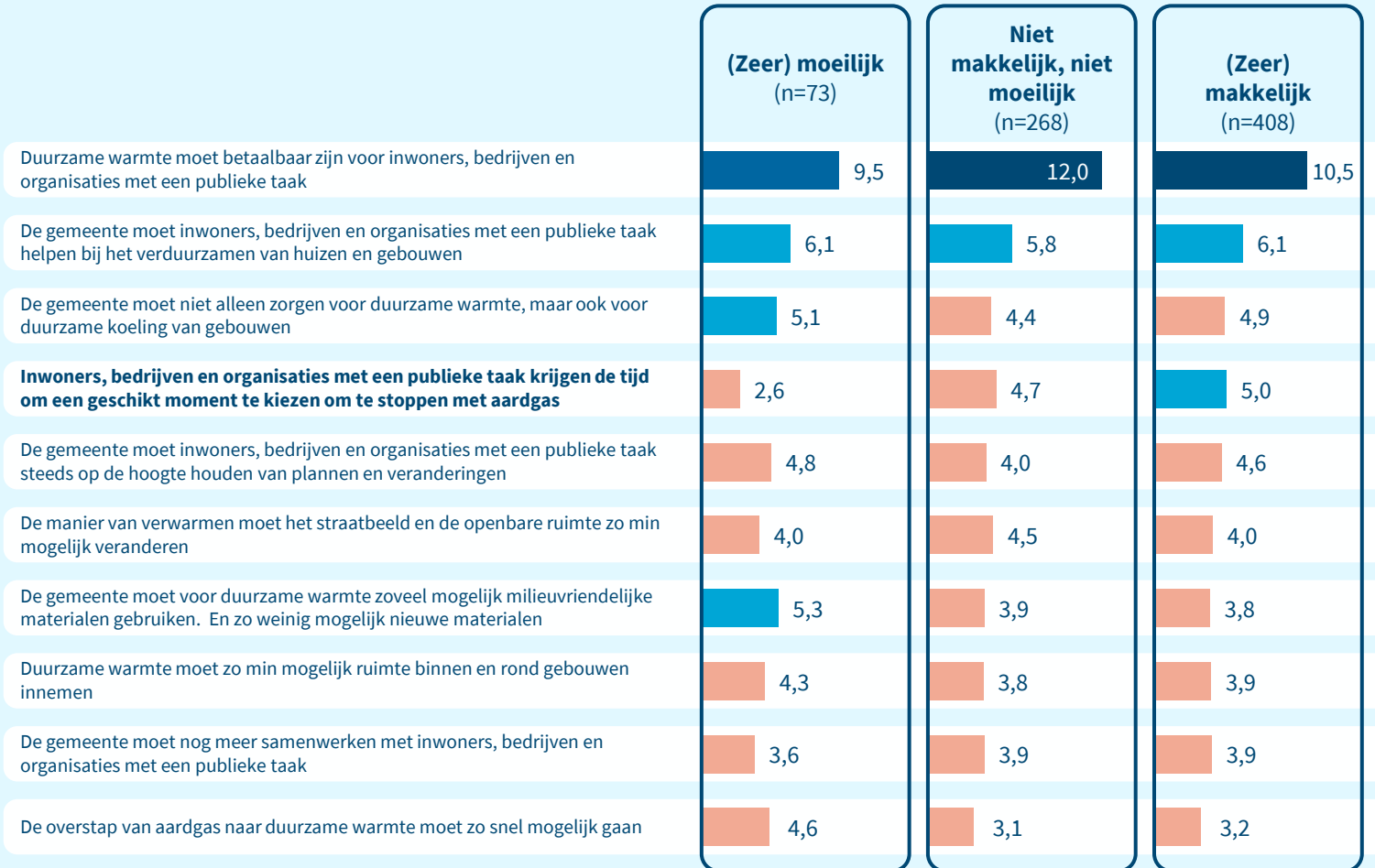

Ongeacht hun financiële situatie prioriteren deelnemers dezelfde top 2. Meer overeenkomsten dan verschillen

- *Overeenkomsten.* Deelnemers prioriteren dezelfde top 2, ongeacht hun financiële situatie: hetzelfde blijven betaalbaarheid en gemeentelijke hulp bij het verduurzamen van huizen en gebouwen.
- *Significante verschillen.* Alleen voor het dikgedrukte doel in de figuur hiernaast geldt dat er een significant verschil is tussen de groepen.
 - Deelnemers die ‘niet makkelijk, niet moeilijk’ en ‘(zeer) makkelijk’ rondkomen, geven meer prioriteit aan het doel dat mensen de tijd krijgen om een geschikt moment te kiezen om te stoppen met aardgas dan mensen die ‘(zeer) moeilijk’ rondkomen.
- *Overige verschillen.* Bij de niet-dikgedrukte doelen zien we ook enkele verschillen, maar hierover kunnen we geen betrouwbare uitspraken doen. Bijvoorbeeld: deelnemers die (zeer) moeilijk rondkomen lijken meer prioriteit te geven aan duurzame materialen, maar doordat er relatief een kleine groep deelnemers meedeelt die (zeer) moeilijk rondkomen, kunnen we niet zeggen of hier in de bredere bevolking anders over wordt gedacht. Dit vraagt nader onderzoek.
- *Conclusie.* Er zijn geen significante verschillen in de inzet voor de meeste (negen) doelen. Er zijn meer overeenkomsten dan verschillen.

Figuur 3.10. Prioritering doelen – Gemiddelde naar financiële situatie

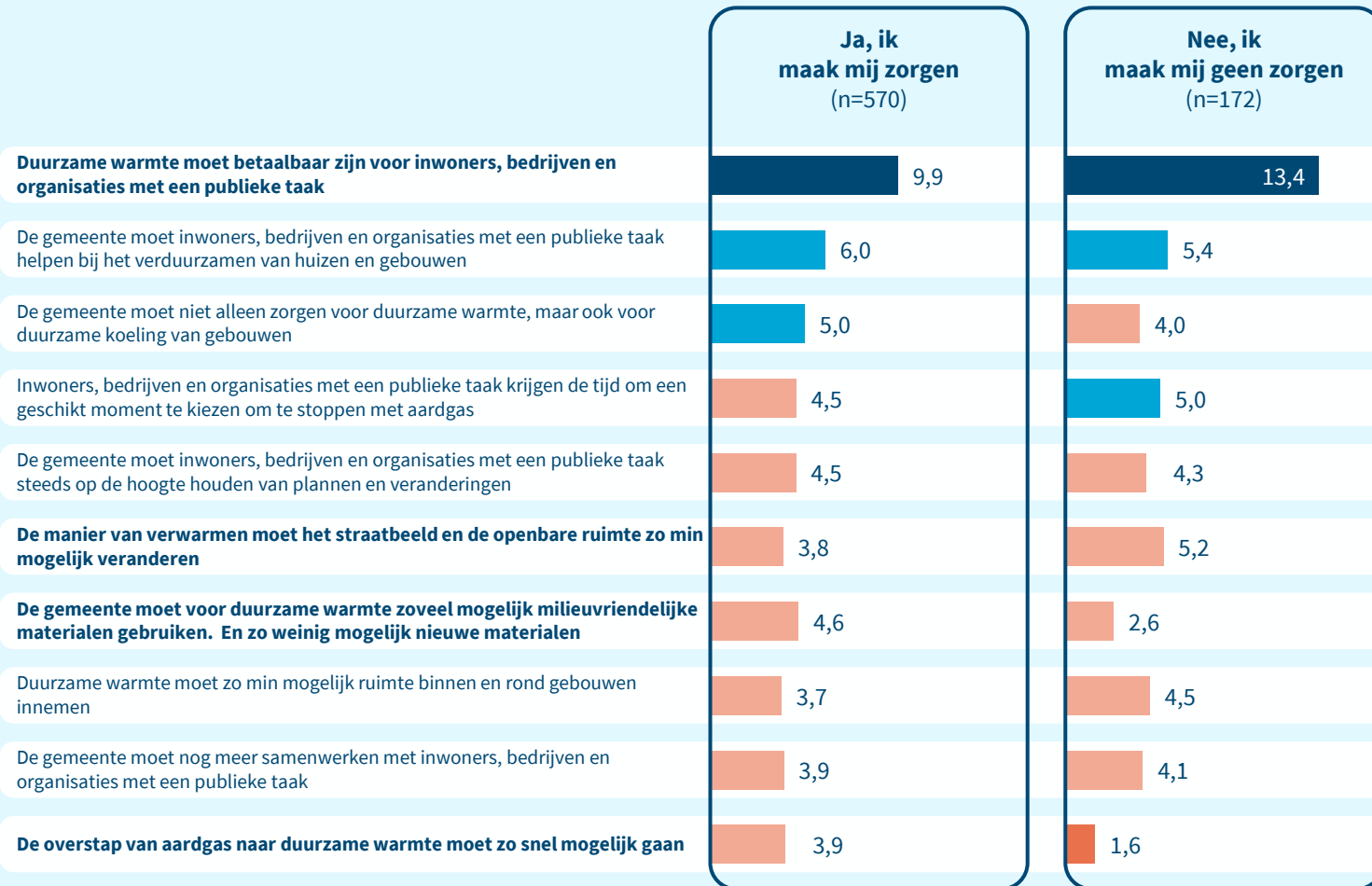

* Wanneer een doel **dikgedrukt** is, dan zijn de gemiddeldes significant verschillend. Let op: of er een significant verschil is hangt af van het gemiddelde én van de groepsgroottes en de puntenspreiding binnen de groepen. Zie [slide 29](#) voor meer uitleg.

Figuur 3.11. Prioritering doelen – Gemiddelde naar zorgen over het klimaat

* Wanneer een doel **dikgedrukt** is, dan zijn de gemiddeldes significant verschillend. Let op: of er een significant verschil is hangt af van het gemiddelde én van de groepsgroottes en de puntenspreiding binnen de groepen. Zie [slide 29](#) voor meer uitleg.

Deelnemers met en zonder klimaatzorgen prioriteren dezelfde top 2. Hiernaast enkele duidelijke verschillen in voorkeur

- *Overeenkomsten.* Deelnemers prioriteren dezelfde top 2, ongeacht of zij zich wel of geen zorgen maken over het klimaat: hetzelfde blijven betaalbaarheid en gemeentelijke hulp bij het verduurzamen van huizen en gebouwen.
- *Significante verschillen.* Alleen voor de dikgedrukte doelen in de figuur hiernaast geldt dat er significante verschillen zijn tussen de twee groepen.
 - Deelnemers die zich geen zorgen maken over het klimaat geven (iets) meer prioriteit aan twee doelen: betaalbaarheid; en behoud van het straatbeeld.
 - Deelnemers die zich wel zorgen maken over het klimaat geven (iets) meer prioriteit aan twee doelen: het gebruik van milieuvriendelijke materialen; en een zo snel mogelijke overstap van aardgas naar duurzame warmte.
- *Conclusie.* Mensen met en zonder klimaatzorgen prioriteren dezelfde top 2, maar er zijn duidelijke verschillen in enkele voorkeuren.

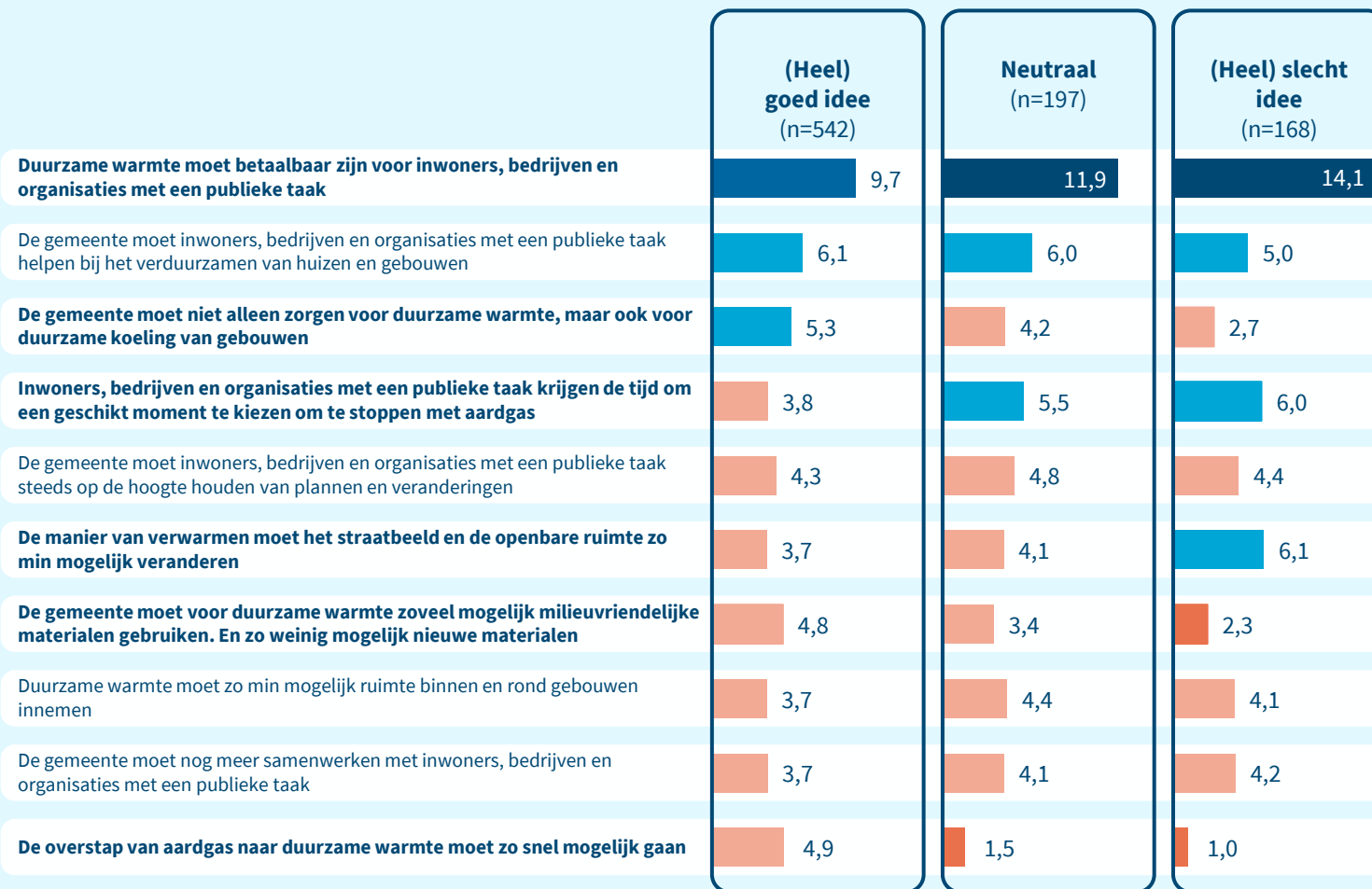
Ongeacht hun houding ten aanzien van het doel om te stoppen met aardgas prioriteren deelnemers betaalbaarheid. Hiernaast enkele duidelijke verschillen in voorkeur

- *Overeenkomsten.* Deelnemers prioriteren betaalbaarheid, ongeacht hun houding ten opzichte van het stoppen met aardgas.
- *Significante verschillen.* Alleen voor de dikgedrukte doelen in de figuur hiernaast geldt dat er significante verschillen zijn tussen de groepen.
 - Betaalbaarheid: Mensen die het doel een (heel) slecht idee vinden, geven hier meer punten aan dan mensen die neutraal staan tegenover het doel of het doel een (heel) goed idee vinden.
 - Duurzame koeling & Milieuvriendelijke materialen: Mensen die het doel een (heel) goed idee vinden, geven hier meer punten aan dan mensen die neutraal staan tegenover het doel. En mensen die het doel een (heel) slecht idee vinden geven gemiddeld nog minder punten aan deze optie.
 - Geschikt moment: Mensen die neutraal staan tegenover het doel of het een (heel) slecht idee vinden, geven dit meer punten dan mensen die het een (heel) goed idee vinden.
 - Verandering straatbeeld: Mensen die het doel een (heel) slecht idee vinden, geven hier meer punten aan dan mensen die neutraal staan tegenover het doel of het een (heel) goed idee vinden.
 - Snelle overstap aardgas: Mensen die het doel een (heel) goed idee vinden, geven hier meer punten aan dan mensen die neutraal staan tegenover het doel of het een (heel) slecht idee vinden.

- *Conclusie.* Mensen met een verschillende houding ten opzicht van het doel prioriteren betaalbaarheid en ook gemeentelijke hulp bij verduurzaming krijgt bij alle groepen prioriteit, maar er zijn 40 duidelijke verschillen in enkele voorkeuren.

Figuur 3.12. Prioritering doelen – Gemiddelde naar houding t.o.v. het stoppen met aardgas

* Wanneer een doel **dikgedrukt** is, dan zijn de gemiddeldes significant verschillend. Let op: of er een significant verschil is hangt af van het gemiddelde én van de groepsgroottes en de puntenspreiding binnen de groepen. Zie [slide 29](#) voor meer uitleg.

0 punten

1 tot 2,5
punten

2,5 tot 5
punten

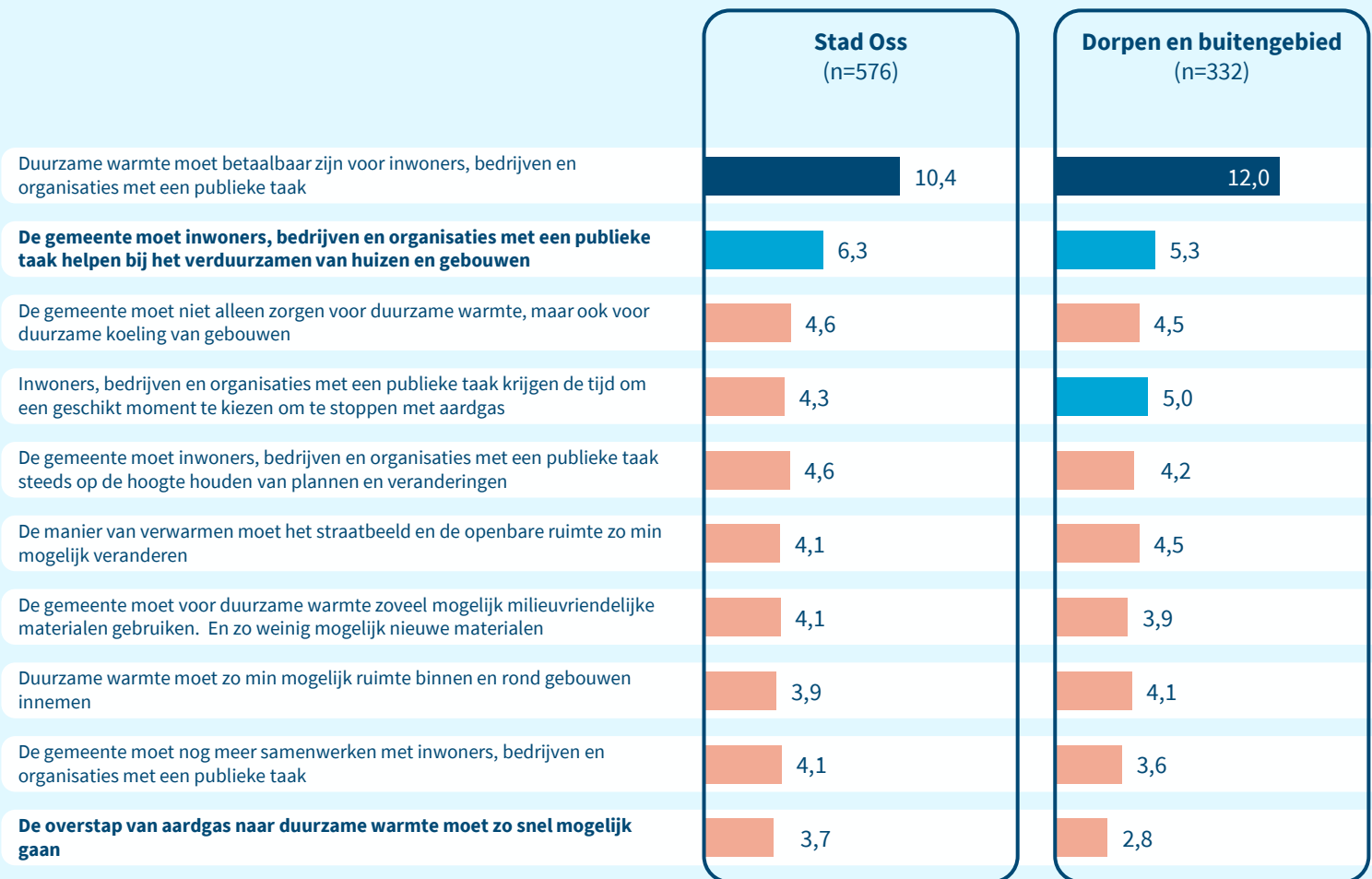
5 tot 7,5
punten

7,5 tot 10
punten

Meer dan
10 punten

Figuur 3.13. Prioritering doelen – Gemiddelde naar stad en dorpen en buitengebied

* Wanneer een doel **dikgedrukt** is, dan zijn de gemiddeldes significant verschillend. Let op: of er een significant verschil is hangt af van het gemiddelde én van de groepsgroottes en de puntenspreiding binnen de groepen. Zie [slide 29](#) voor meer uitleg.

Ongeacht of ze in de stad Oss of in een van de dorpen of het buitengebied wonen prioriteren deelnemers dezelfde top 2. Meer overeenkomsten dan verschillen

- *Overeenkomsten.* Deelnemers prioriteren dezelfde top 2, ongeacht of zij in de stad Oss of in een van de dorpen of het buitengebied van de gemeente wonen: hetzelfde blijven betaalbaarheid en gemeentelijke hulp bij het verduurzamen van huizen en gebouwen.
- *Significante verschillen.* Alleen voor de dikgedrukte doelen in de figuur hiernaast geldt dat er significante verschillen zijn tussen de twee groepen.
 - Deelnemers uit de stad Oss geven gemiddeld iets meer punten aan gemeentelijke hulp bij verduurzamen en een snelle overstap van aardgas naar duurzame warmte dan deelnemers van de dorpen en het buitengebied.
- *Overige verschillen.* Bij de niet-dikgedrukte doelen zien we ook een verschil bij betaalbaarheid, maar hierover kunnen we geen betrouwbare uitspraken doen. Deelnemers uit de dorpen en buitengebieden lijken hier meer prioriteit aan te geven, maar doordat de puntentoekenning relatief verdeeld is, kunnen we niet zeggen of hier in de bredere bevolking anders over wordt gedacht door de groepen. Dit vraagt nader onderzoek.
- *Conclusie.* Er zijn geen significante verschillen in de inzet voor de meeste (acht) doelen. Er zijn meer overeenkomsten dan verschillen.

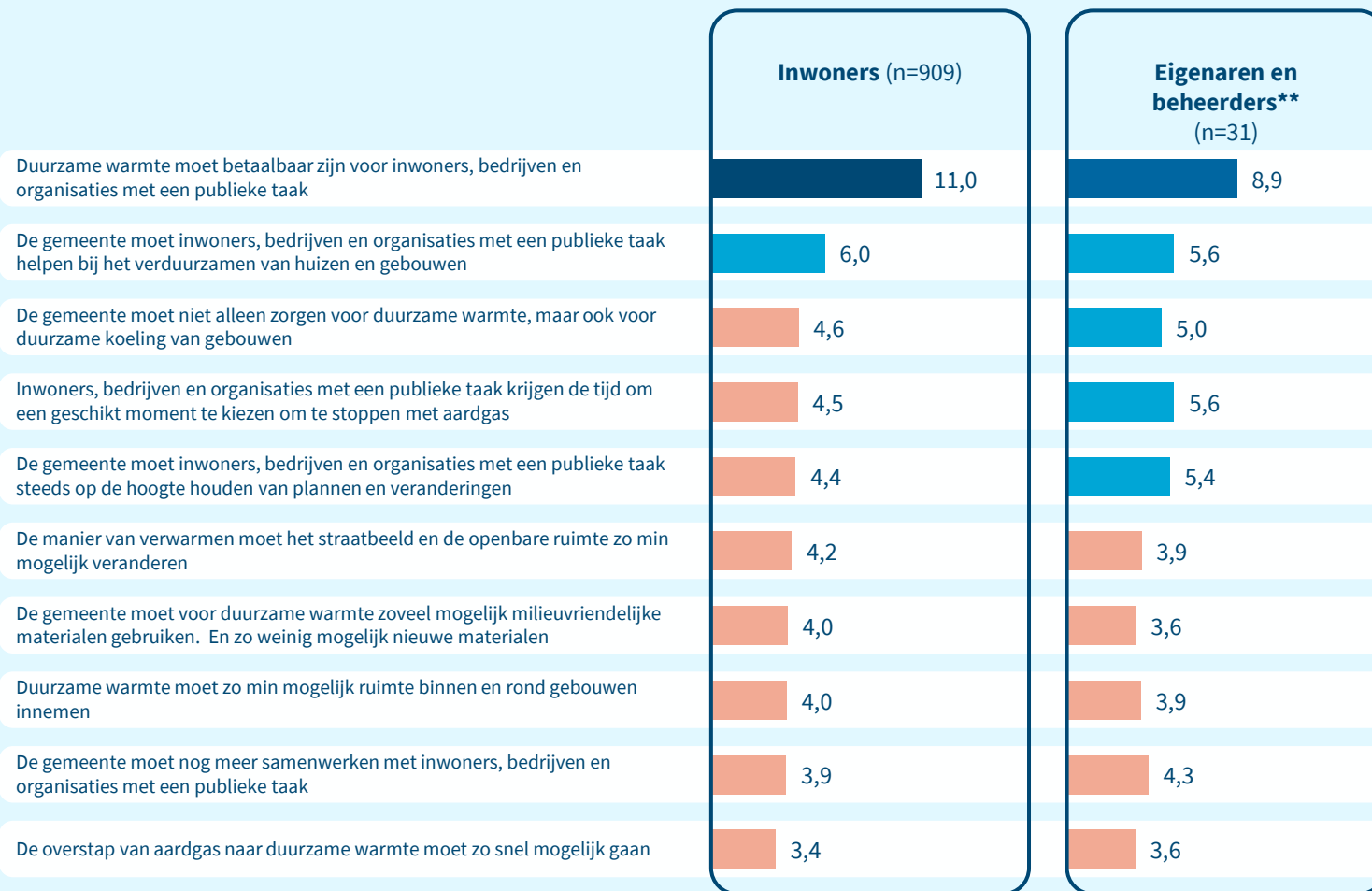

Ook eigenaren en beheerders van bedrijven en organisaties met een publieke taak prioriteren betaalbaarheid en gemeentelijke hulp bij verduurzamen als hoogste

- *Overeenkomsten.* Ook gebouwbezitters en –beheerders prioriteren betaalbaarheid en gemeentelijke hulp bij verduurzamen als hoogste.
- *Verschillen.* Het valt op dat inwoners gemiddeld meer punten geven aan betaalbaarheid en dat gebouwbezitters en –beheerders iets meer punten geven aan een geschikt moment mogen kiezen om te stoppen met gas en op de hoogte worden gehouden, vergeleken met inwoners. Omdat het aantal eigenaren en beheerders dat meedeelde aan het onderzoek niet groot is, kunnen we niet zeggen of deze verschillen significant zijn.

*** Eigenaren en beheerders van een gebouw komen uit zowel representatieve als open raadpleging. Deze data is niet herwogen.*

Figuur 3.14. Prioritering doelen – Gemiddelde eigenaren en beheerders van bedrijven en organisaties met een publieke taak

* Wanneer een doel **dikgedrukt** is, dan zijn de gemiddeldes significant verschillend. Let op: of er een significant verschil is hangt af van het gemiddelde én van de groepsgroottes en de puntenspreiding binnen de groepen. Zie [slide 29](#) voor meer uitleg.

3C

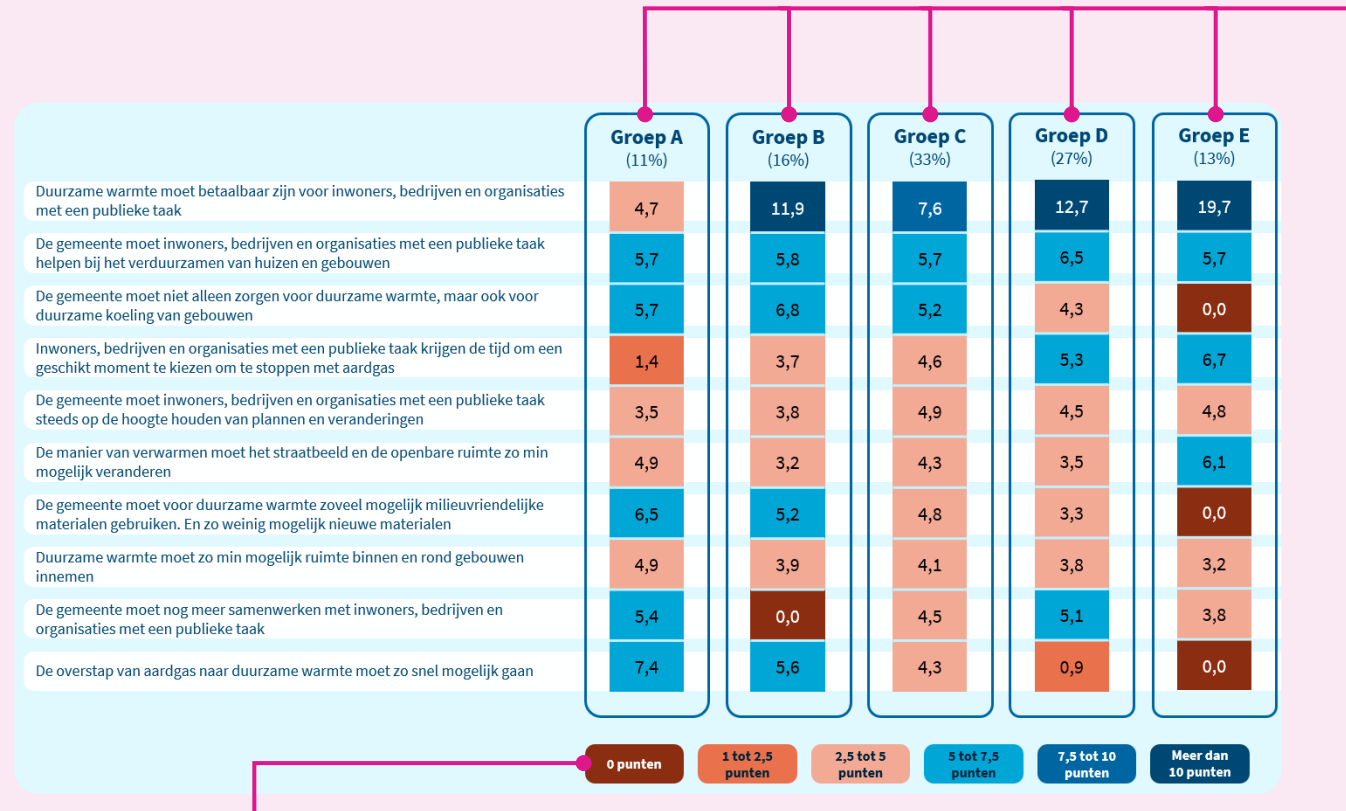
Profielen van 5 groepen

- We werken de profielen uit van vijf groepen met een verschillend perspectief op de overgang naar duurzame warmte

Figuur 3.15. Voorbeeld uitkomsten met uitleg

De LKCA-analyse

- Met de statistische techniek Latente Klasse Clusteranalyse (LKCA) onderzoeken we de representatieve uitkomsten van het gesloten onderzoek.
- De methode kijkt naar de manier waarop deelnemers punten toekennen in de PWE-keuzetaak.
- De LKCA-methode identificeert verschillende groepen.
- Iedere groep is maximaal homogeen; deelnemers binnen één groep stellen grotendeels vergelijkbare prioriteiten.
- En iedere groep verschilt van andere groepen; deelnemers binnen de ene groep stellen andere prioriteiten dan deelnemers binnen een andere groep.

Vijf groepen

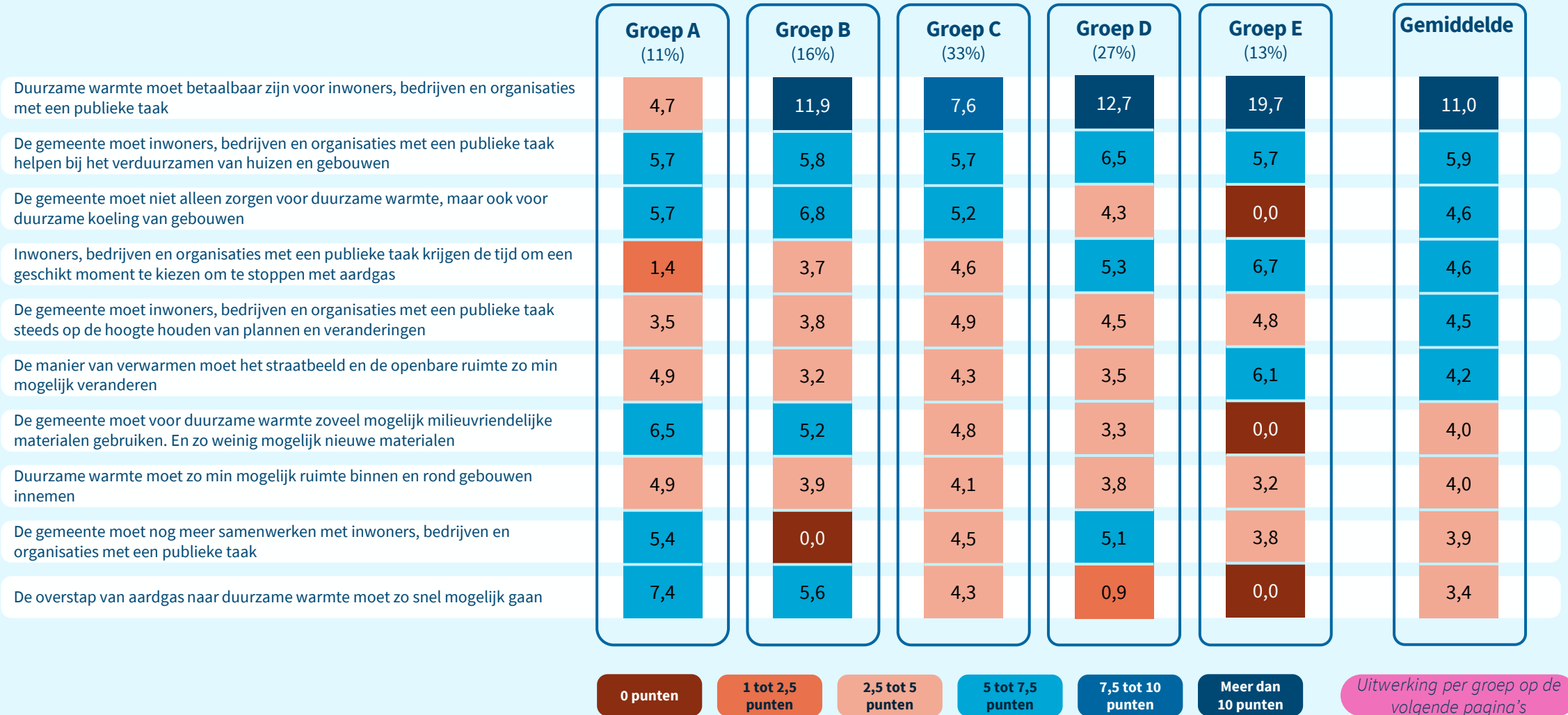
- De LKCA geeft aan dat deelnemers aan het onderzoek in vijf groepen kunnen worden opgedeeld die de opties anders prioriteren.
- Acht demografische kenmerken zijn gebruikt om de groepen te beschrijven: leeftijd, gender, opleiding, woonsituatie, wijk, financiële situatie, houding ten opzichte van klimaatverandering en houding ten opzichte van het doel om aardgasvrij te worden.

Legenda: hogere en lagere prioriteit

- Als een optie meer dan de uitgangswaarde van 5 punten krijgt, dan krijgt die optie *prioriteit* van (een groep) deelnemers. Als een thema meer dan 7,5 punten krijgt, dan heeft het *hoge prioriteit* ten opzichte van de andere doelen. Minder dan 2,5 punten is *lage prioriteit* ten opzichte van de andere doelen. Meer dan 10 punten wijst op een principekwestie

Figuur 3.16. Prioritering van doelen – Resultaten van LKCA

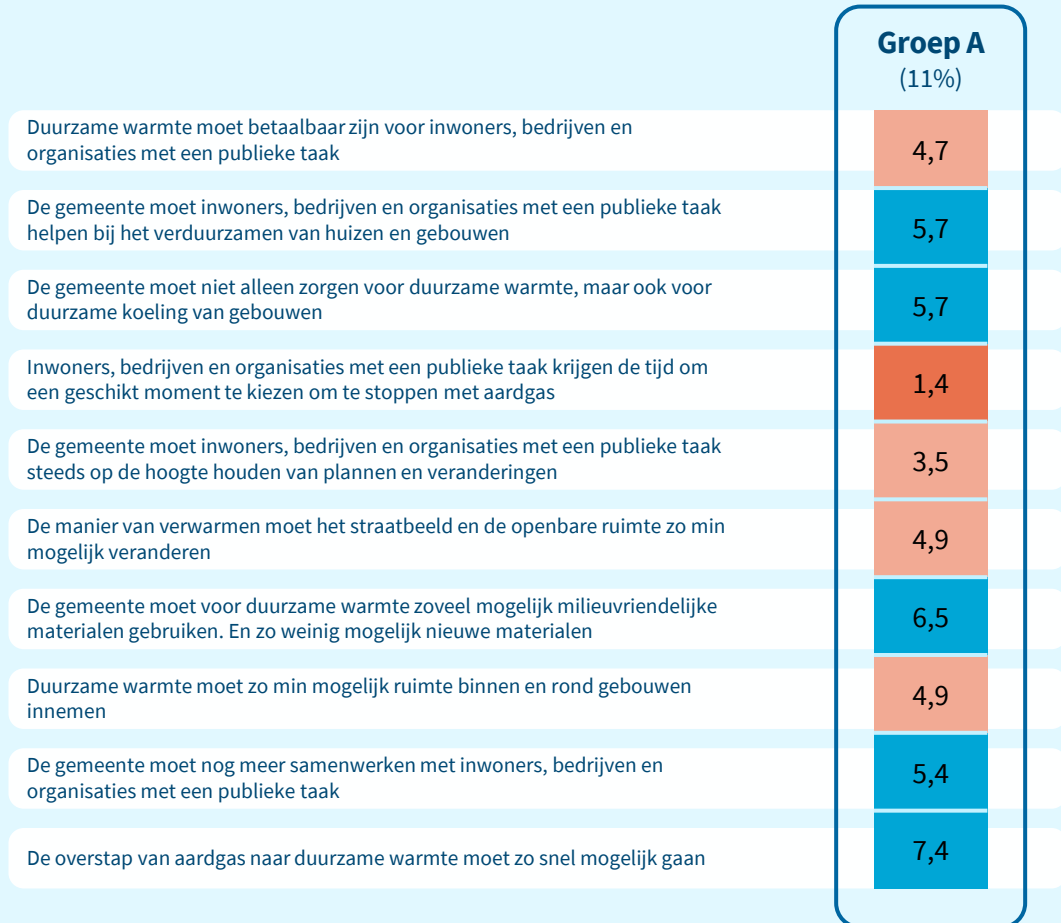
Groep A kiest voor een snelle overstap, met duurzame koeling en duurzame materialen

- Groep A heeft een sterke voorkeur voor een snelle overstap (7,4) met gebruik van milieuvriendelijke materialen (6,5) en duurzame koeling (5,7). Dat mensen de tijd krijgen om een geschikt moment te kiezen voor de overstap prioriteren ze het laagst (1,4). Ze zien gemeentelijke hulp (5,7) en samenwerking (5,4) als een manier om de transitie voor elkaar te krijgen. Ze geven minder prioriteit aan betaalbaarheid (4,7) dan andere groepen, maar ze vinden dit niet onbelangrijk. Een mogelijke verklaring voor deze iets lagere prioritering van betaalbaarheid, is dat deze groep betaalbaarheid eerder als een randvoorwaarde ziet voor een geslaagde transitie.
- Als we kijken naar de kenmerken van de mensen in deze groep, dan zien we:
 - Vaker (zeer)moeilijk rondkomen dan andere groepen
 - Vaker vrouwen dan andere groepen
 - Vaker zorgen over klimaat
 - Vaker huurders
 - Vaker eens met het doel om aardgasvrij te worden

"Samenwerking is de sleutel tot succes. Duurzame warmte kan op veel manieren worden ingevuld en door de warmtevraag en -aanbod goed af te stemmen kan je tot betere oplossingen komen. Bijv. de restwarmte van het ene bedrijf kan goed gebruikt worden voor processen of verwarming van andere bedrijven en woningen in de buurt. Door actief samenwerken betrek je ook de verschillende mensen en creëer je draagvlak."

"Gezien de warmere zomers gaat de energievraag voor koeling alleen maar omhoog. Met z'n allen aan de airconditioning werkt averechts omdat je hiermee de omgeving alleen nog maar warmer maakt. Duurzame koeling moet hier uitkomst bieden."

Figuur 3.21. Prioriteiten van Groep A

Groep B kiest net als groep A voor een snelle overstap, met duurzame koeling en duurzame materialen. En geeft hiernaast prioriteit aan betaalbaarheid

- Groep B geeft hoge prioriteit aan betaalbaarheid (11,9). Deze groep geeft daarnaast net als groep A prioriteit aan opties die een snelle en duurzame transitie voorstaan: duurzame koeling (6,8), een snelle overstap (5,6) en milieuvriendelijke materialen (5,2). Ook gemeentelijke hulp krijgt prioriteit (5,8).
- Samenwerken (0,0) krijgt van deze groep geen prioriteit. In de motivaties zien we dat dit voor mensen in deze groep een vanzelfsprekendheid is.
- In deze groep zitten mensen met diverse kenmerken. Niets dat heel opvallend is in vergelijking met de andere groepen.

Over samenwerken: "Dat is toch een plicht van de gemeente dus dat spreekt vanzelf en hier hoeft geen extra aandacht naar uit."

"Alles valt of staat met de betaalbaarheid. De grootste kans van slagen met een zo groot mogelijk aantal deelnemers is als de burger het gevoel heeft tegen een redelijk tarief te kunnen mee participeren."

Figuur 3.19. Prioriteiten van Groep B

Groep C prioriteert betaalbaarheid, gemeentelijke hulp en duurzame koeling. Ze geeft geen van doelen lage prioriteit

- Groep C scoort gemiddeld op bijna alle doelen en is evenwichtig in haar voorkeuren. De scores variëren tussen de 4,1 en 7,6: nergens extreem hoog of laag. Dit noemen we dan vaak de middengroep. De hoogste prioriteit voor deze groep is betaalbaarheid (7,6). Hiernaast krijgen gemeentelijke hulp bij verduurzamen (5,7) en duurzame koeling (5,2) prioriteit. Deze groep vindt geen van de overige doelen onbelangrijk.
- In deze groep zitten mensen met diverse kenmerken, wat opvalt:
 - Vaak mensen die niet makkelijk of niet moeilijk rondkomen
 - Vaker vrouwen
 - Vaker veel zorgen over klimaat
 - Vaker eens met het doel om aardgasvrij te worden

"Ik weet niet hoe de samenwerking nu is, maar een goede samenwerking is nooit verkeerd."

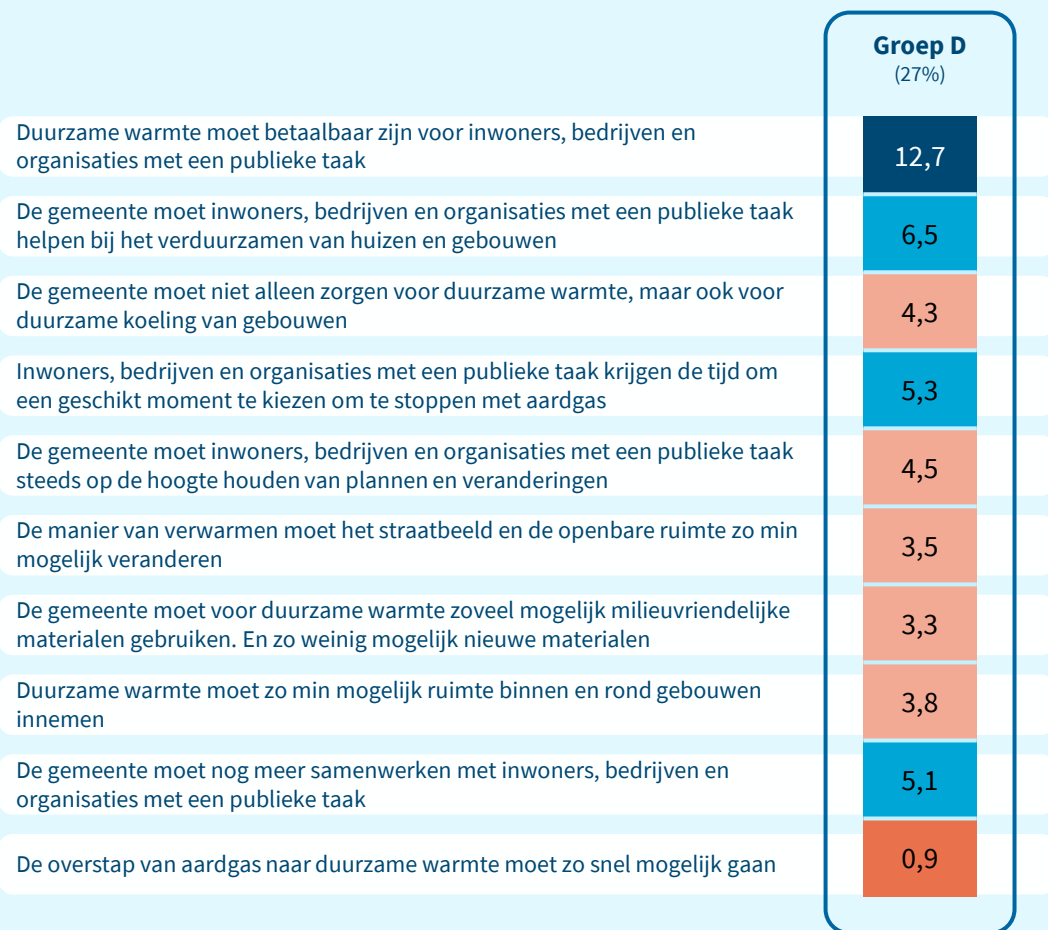
"Energie is een basisbehoefte en dat moet betaalbaar blijven voor iedereen"

Figuur 3.17. Prioriteiten van Groep C

Groep C (33%)	
Duurzame warmte moet betaalbaar zijn voor inwoners, bedrijven en organisaties met een publieke taak	7,6
De gemeente moet inwoners, bedrijven en organisaties met een publieke taak helpen bij het verduurzamen van huizen en gebouwen	5,7
De gemeente moet niet alleen zorgen voor duurzame warmte, maar ook voor duurzame koeling van gebouwen	5,2
Inwoners, bedrijven en organisaties met een publieke taak krijgen de tijd om een geschikt moment te kiezen om te stoppen met aardgas	4,6
De gemeente moet inwoners, bedrijven en organisaties met een publieke taak steeds op de hoogte houden van plannen en veranderingen	4,9
De manier van verwarmen moet het straatbeeld en de openbare ruimte zo min mogelijk veranderen	4,3
De gemeente moet voor duurzame warmte zoveel mogelijk milieuvriendelijke materialen gebruiken. En zo weinig mogelijk nieuwe materialen	4,8
Duurzame warmte moet zo min mogelijk ruimte binnen en rond gebouwen innemen	4,1
De gemeente moet nog meer samenwerken met inwoners, bedrijven en organisaties met een publieke taak	4,5
De overstap van aardgas naar duurzame warmte moet zo snel mogelijk gaan	4,3

Figuur 3.18. Prioriteiten van Groep D

Groep D legt meer dan het gemiddelde de nadruk op betaalbaarheid. Snelheid is niet belangrijk

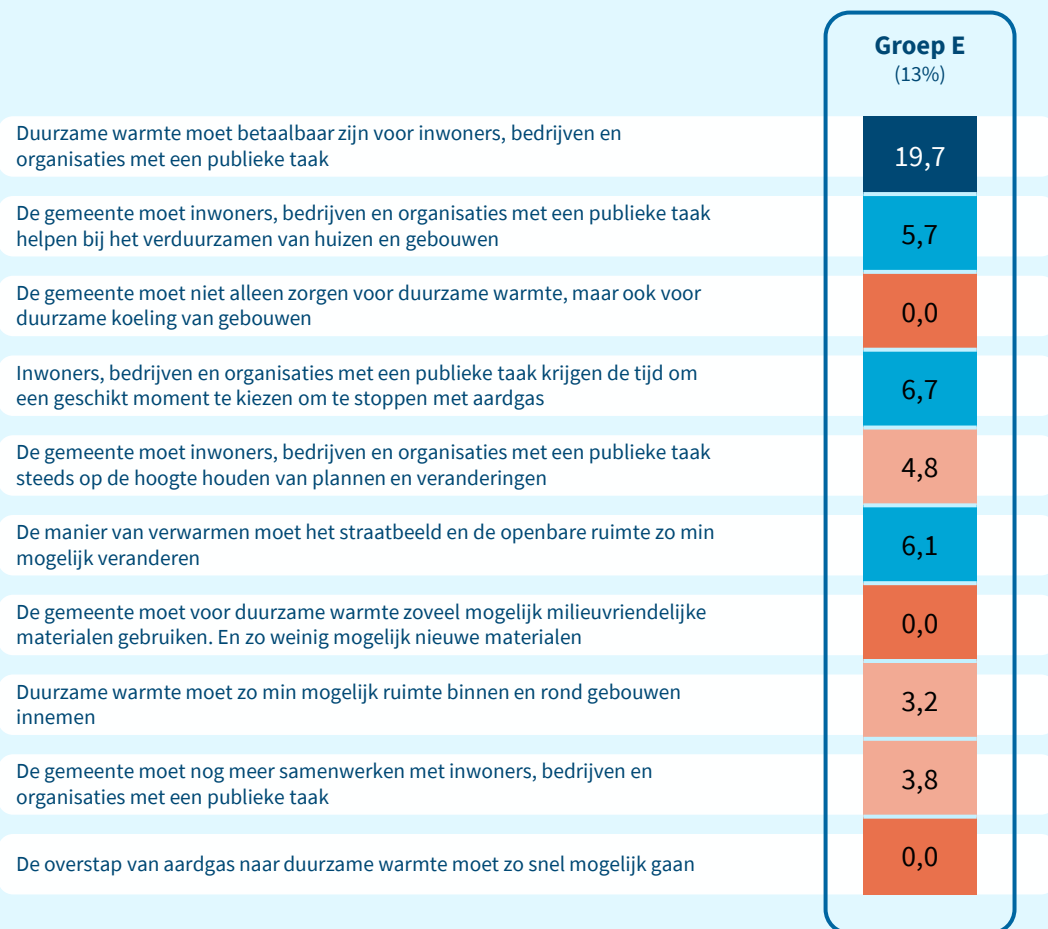
- Deze groep geeft een hoge prioriteit aan betaalbaarheid (12,7) en prioriteit aan gemeentelijke hulp (6,5), een geschikt overgangsmoment kiezen (5,3) en meer samenwerking (5,1). Dat de overstap van aardgas zo snel mogelijk moet gaan krijgt geen prioriteit (0,9).
- De overige doelen die met duurzaamheid te maken hebben, zoals duurzame koeling (4,3) en milieuvriendelijke materialen (3,3) krijgen geen prioriteit, maar zijn ook niet onbelangrijk. Ook op de hoogte worden gehouden (4,5) is geen prioriteit, maar niet onbelangrijk. En ook de doelen die gaan over de ruimtelijke inrichting (straatbeeld (3,5) en ruimte binnen en rond gebouwen (3,8)) zijn geen prioriteit, maar niet onbelangrijk.
- In deze groep zitten mensen met diverse kenmerken, wat opvalt:
 - Vaker (zeer) makkelijk rondkomen
 - Vaker mannen
 - Vaker koopwoning

"Bij mij is er te weinig kennis over de manieren waarop verduurzaamd kan worden. Daarnaast heb ik niet zomaar de financiële middelen om op korte termijn over te stappen. De gemeente kan hierbij op financieel gebied helpen."

"Ik heb geen haast om over te stappen op duurzame warmte. Dit mede vanwege de verwachte kosten en de huidige leeftijd van mijn CV ketel. Ik vind het belangrijker dat er een goed plan ligt voordat er overgestapt wordt i.p.v. dat dit zo snel mogelijk gaat met meer kans op fouten."

Figuur 3.20. Prioriteiten van Groep E

Groep E maakt de meest uitgesproken keuzes en zet sterk in op betaalbaarheid

- Groep E wijkt het sterkst af van het gemiddelde. Ze geven een zeer hoge score aan betaalbaarheid (19,7) en relatief hoge prioriteit aan het overgangsmoment kiezen (6,7) en het straatbeeld behouden (6,1).
- Geen prioriteit.* Tegelijk geven ze een snelle overstap (0,0), duurzame koeling (0,0) en duurzaam materiaalgebruik (0,0) geen prioriteit.
- Als we kijken naar de kenmerken van de mensen in deze groep, dan zien we:
 - Vaker niet makkelijk, niet moeilijk rondkomen dan andere groepen
 - Vaker mannen dan andere groepen
 - Vaker geen zorgen over klimaat
 - Vaker eigenaar van een koopwoning
 - Vaker oneens met of neutraal tegenover het doel om aardgas vrij te worden

"Burger moet goed en JUIST voorgelicht worden (was met zonnepanelen absoluut niet het geval!!!!) en zelf beslissen wanneer er iets moet gebeuren."

"Zorgvuldigheid is belangrijker dan snelheid"

3D

Motivaties per doel

- Op basis van geschreven motivaties laten we zien welke argumenten, voorwaarden en suggesties deelnemers geven bij hun keuzes.
- De analyses zijn gebaseerd op motivaties van deelnemers uit de representatieve groep en deelnemers van het open onderzoek. De scores per doel zijn de gemiddelden van de representatieve groep.

Hoe analyseren we de motivaties van deelnemers?

- *Motivatie.* Nadat deelnemers hun punten hadden verdeeld over de tien doelen, konden zij hun keuze motiveren. Daarbij noemen zij – in verschillende persoonlijke bewoordingen – vaak vergelijkbare argumenten.
- *Selectie en analyse van motivaties.* Voor elk doel zijn 300 motivaties random geselecteerd. We selecteerden 150 motivaties van mensen die een doel minder prioriteit (<2,5 punt) geven en 150 motivaties van mensen die een doel meer prioriteit (>7,5 punt) geven. De motivaties zijn handmatig in categorieën onderverdeeld.
- *Rapportage.* Op de volgende slides bespreken we per doel de meest genoemde motivaties en we geven enkele illustratieve quotes.

Figuur 3.21. Deelnemers konden na de puntenverdeling hun mening uitleggen

Bedankt voor uw mening!

We vinden het interessant om meer te weten hierover.

Kunt u uitleggen waarom u punten heeft gegeven aan deze doelen?

De gemeente moet voor duurzame warmte zoveel mogelijk milieuvriendelijke materialen gebruiken. En zo weinig mogelijk nieuwe materialen
5 x

De gemeente moet inwoners, bedrijven en organisaties met een publieke taak helpen bij het verduurzamen van huizen en gebouwen
5 x

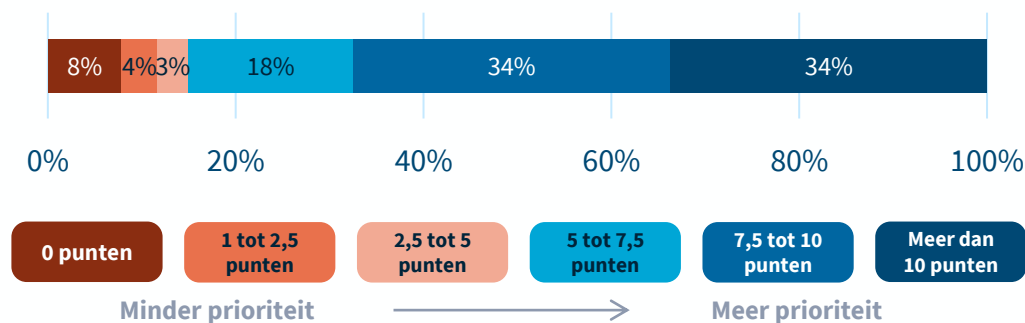
Duurzame warmte moet betaalbaar zijn voor inwoners, bedrijven en organisaties met een publieke taak

Inzet
Gemiddeld
11,0
punten

- Een meerderheid van 68% van de deelnemers geeft hoge prioriteit (7,5 punten of meer) aan dit doel.
- Deelnemers die **meer** prioriteit geven aan dit doel motiveren vaak dat het belangrijk is dat duurzame warmte betaalbaar is, omdat dat essentieel is voor het slagen van de warmtetransitie. Het zorgt voor draagvlak en maakt de transitie haalbaar. Als inwoners het niet kunnen betalen, zullen ze niet snel mee kunnen en willen werken. Veel mensen benadrukken dat de transitie toegankelijk moet zijn voor iedereen, ongeacht inkomen, en dat warmte een basisbehoefte is die betaalbaar moet blijven. Anderen motiveren dat het leven al duur genoeg is. Ook worden er zorgen geuit over de investeringskosten en systeemkosten.
- Inwoners die **minder** prioriteit geven aan dit doel menen dat ze het logisch vinden dat duurzame warmte betaalbaar moet zijn dus ze hier daarom geen prioriteit aan hebben gegeven. Andere deelnemers motiveren dat een investering wat mag kosten en zich vanzelf terug zal verdienen. Hier zijn wel duidelijke regels voor nodig vanuit de overheid/gemeente. En niet zoals aanpassingen van regels als het geval is met de Salderingsregeling 2027.

Hoe verdeelden deelnemers de punten?

Duurzame warmte moet betaalbaar zijn voor inwoners, bedrijven en organisaties met een publieke taak

“Omdat dit vanzelfsprekend moet zijn.”

“Onze ervaring is dat elke investering, zich snel terug verdiend.”

“Dat is nogal logisch. Nu is energie bijna onbetaalbaar.”

“Tsja. Zeker fijn. Ik vertrouw erop dat de gemeente dit in gedachten houdt.”

“Als duurzame warmte niet te betalen is, dan wordt het een fiasco om het in te voeren.”

“Lijkt me duidelijk. De investeringen zijn echt groot. Voor veel mensen zal het niet te doen zijn dit helemaal uit eigen zak te betalen.”

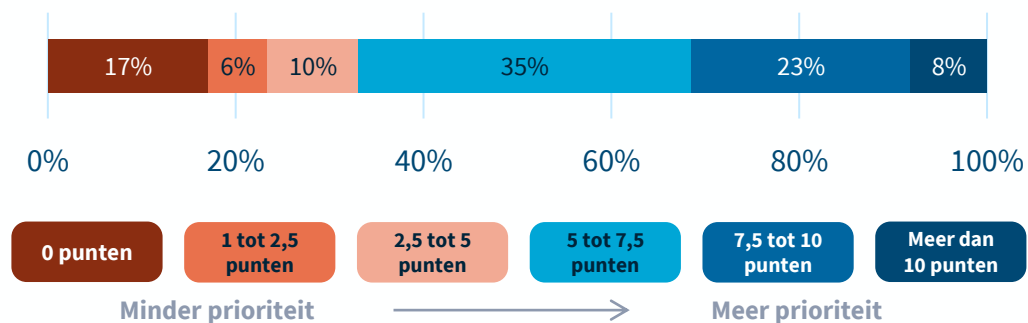
De gemeente moet inwoners, bedrijven en organisaties met een publieke taak helpen bij het verduurzamen van huizen en gebouwen

Inzet
Gemiddeld
5,9
punten

- 32% geeft dit doel meer prioriteit (7,5 punten of meer); 45% geeft gemiddelde prioriteit (2,5 tot 7,5 punten); en 23% van de deelnemers geeft minder prioriteit (2,5 punten of minder).
- Deelnemers die **meer** prioriteit geven aan dit doel, geven vaak aan dat financiële ondersteuning gewenst is, omdat verduurzaming financieel niet haalbaar is zonder hulp van de gemeente. Daarnaast hebben inwoners een gebrek aan kennis. Als de gemeente helpt in de vorm van voorlichting en advies is dat prettig. Het onderwerp is namelijk complex. Bovendien is er een gemeenschappelijk belang tussen de plannen die de gemeente wil uitvoeren en de inwoners die moeten overstappen. En sommigen geven aan dat aangezien het een plan is van de gemeente, zij hier ook verantwoordelijk voor is. Hulp zou ook de haalbaarheid en het draagvlak kunnen verbeteren.
- Deelnemers die **minder** prioriteit geven aan dit doel motiveren dat verduurzamen geen (kern)taak is van de gemeente maar een eigen verantwoordelijkheid van inwoners. Of dat het een rol is voor de landelijke overheid. Daarbij komt dat, als de gemeente hier meer op inzet, dat geld zal kosten. Geld wat uiteindelijk door de belastingbetaler betaald zal moeten worden; door de inwoners. Anderen menen dat de noodzaak niet zit in financiële hulp, maar dat alternatieven als advies en informatie gewenst zijn.

Hoe verdeelden deelnemers de punten?

De gemeente moet inwoners, bedrijven en organisaties met een publieke taak helpen bij het verduurzamen van huizen en gebouwen

“Moeten zelf hun initiatief tonen en broek ophouden.”

“Inwoners, publieke taak of niet, moeten in mijn ogen bij de gemeente terecht kunnen voor advies maar ook referenties. Stel een lijst op met bekende installateurs uit de regio.”

“Om het aantrekkelijk te maken om ook daadwerkelijk stappen te ondernemen.”

“Uiteindelijk betalen de mensen het toch zelf door gemeentelijke belastingen.”

“Het domste wat de gemeente kan doen is iets opleggen aan mensen die het nu al zwaar hebben. Dan komt er groot protest.”

“Hulp met advies en het maken van een rekensom qua kosten en opties. Ik heb ooit een door de gemeente Oss gesubsidieerde energieadviseur thuis gehad, was erg inzichtelijk, heb ik veel aan gehad.”

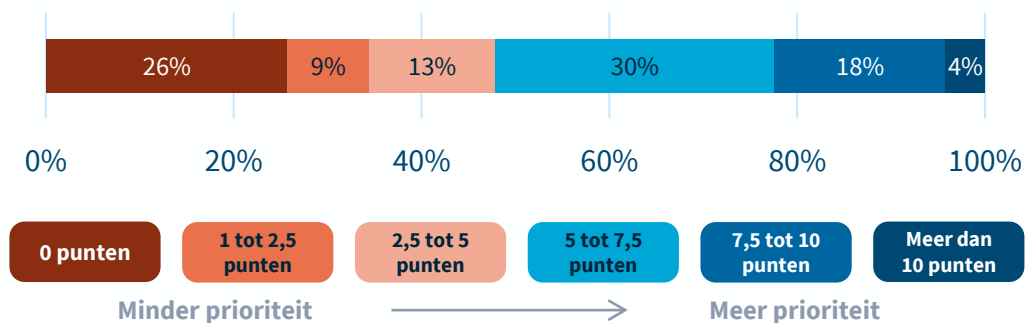
De gemeente moet niet alleen zorgen voor duurzame warmte, maar ook voor duurzame koeling van gebouwen

Inzet
Gemiddeld
4,6
punten

- 22% geeft dit doel meer prioriteit (7,5 punten of meer); 43% geeft gemiddelde prioriteit (2,5 tot 7,5 punten); en 34% van de deelnemers geeft minder prioriteit (2,5 punten of minder).
- Deelnemers die **meer** prioriteit geven aan dit doel motiveren dat het zorgen voor duurzame koeling van gebouwen gewenst is met het oog op klimaatverandering. 's Zomers kan het erg warm worden. Het is belangrijk dat het dan binnen ook uit te houden is. Daarbij werd gefocust op de gezondheid en het welzijn van mensen. Koeling kan samen met verwarming aangepakt worden. Dit om te voorkomen dat er gebruikt wordt gemaakt van niet-duurzame koeloplossingen (door mensen zelf). Daarnaast worden ook technische en praktische voordelen genoemd om beide te combineren.
- Deelnemers die **minder** prioriteit geven aan dit doel zien dit als een luxe en niet als een noodzaak. Koeling wordt niet gezien als een basisbehoefte. Er worden ook alternatieven voor duurzame koeling gesuggereerd, bijvoorbeeld: isolatie, groene woonomgevingen en dichte/open ramen/zonwering. Anderen menen dat het de eigen verantwoordelijkheid van inwoners is en geen taak voor de gemeente of vinden het niet warm genoeg om hier actie op te ondernemen.

Hoe verdeelden deelnemers de punten?

De gemeente moet niet alleen zorgen voor duurzame warmte, maar ook voor duurzame koeling van gebouwen

"Vind ik overbodig.
Koeling is een luxe als
je dat kunt.
Verwarming is een
moetje."

"Goede isolatie en
ventilatie houdt warmte
buiten, beter veel bomen
planten om te
verkoelen."

"Met z'n allen aan de
airconditioning werkt
averechts omdat je hiermee
de omgeving alleen nog
maar warmer maakt.
Duurzame koeling moet
hier uitkomst bieden."

"Dat is ook aan de
mensen zelf en niet
aan de gemeente."

"Heb je ooit geprobeerd in
een pand/woning te
werken/leven zonder airco
tijdens hete zomerdagen?
Lijkt me duidelijk. De
zomers worden steeds heter
dankzij
klimaatverandering."

"Door een duurzame
klimaatbeheersing, zowel
koelte als warmte, wordt
er minder energie verspilld
en dit draagt weer bij aan
een beter milieu en of
leefklimaat."

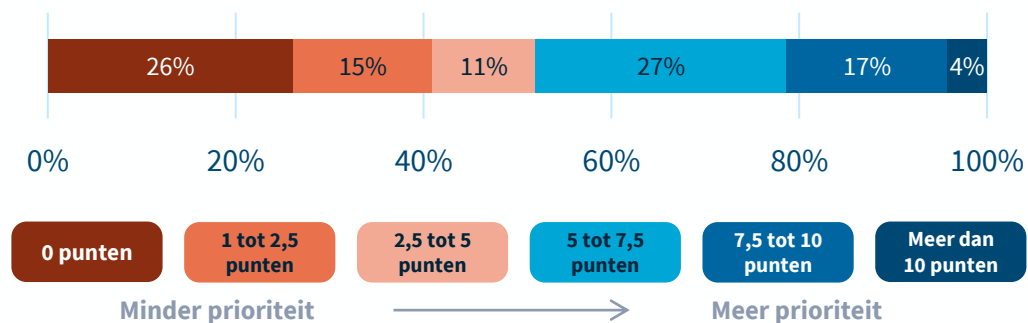
Inwoners, bedrijven en organisaties met een publieke taak krijgen de tijd om een geschikt moment te kiezen om te stoppen met aardgas

Inzet
Gemiddeld
4,6
punten

- 21% geeft dit doel meer prioriteit (7,5 punten of meer); 38% geeft gemiddelde prioriteit (2,5 tot 7,5 punten); en 41% van de deelnemers geeft minder prioriteit (2,5 punten of minder).
- Deelnemers die **meer** prioriteit geven aan dit doel motiveren vaak dat ze het belangrijk vinden dat er de tijd gegeven wordt om een geschikt moment te kiezen vanwege financiële haalbaarheid. Als op bepaalde momenten gedwongen wordt, kan dat zorgen voor hogere kosten. Daarnaast vinden inwoners het belangrijk dat er een keuzevrijheid bestaat. Dan kan bijvoorbeeld gekozen worden voor een moment wanneer materiaal aan vervanging toe is of wanneer de potentiële alternatieven wenselijk zijn.
- Deelnemers die **minder** prioriteit geven aan dit doel motiveren dat wanneer er de tijd gegeven wordt, het veel te lang zal duren voordat er actie ondernomen zal worden. De overstap zal uitgesteld worden. De klimaatcrisis is urgent en er zal snel actie ondernomen moeten worden. Een centrale planning en leiding daarin is nodig. De keuze moet niet onafhankelijk gemaakt worden door partijen. Daarentegen motiveren sommige deelnemers dat als de overstap wordt verplicht, men de tijd moet krijgen omdat niet iedereen de financiële middelen heeft. Betaalbaarheid wordt door deze groep belangrijker gevonden dan snelheid.

Hoe verdeelden deelnemers de punten?

Inwoners, bedrijven en organisaties met een publieke taak krijgen de tijd om een geschikt moment te kiezen om te stoppen met aardgas

"Tijd geven is het probleem naar de toekomst verplaatsen waardoor het alsmaar erger wordt. De stikstofcrisis was al bekend in de jaren 00. Opwarming van de aarde is al in de jaren 70 uitgebreid onderzocht. Toch blijven deze problemen groter worden. Dus nee geen extra tijd maar gelijk aan de slag!"

"Is geen individuele keuze."

"Als we dit samen willen doen, moet het ook mogelijk zijn voor iedereen. Zowel financieel als qua timing."

"Als iets niet betaalbaar is dan kun je mensen ook niet dwingen en bepalen ze uiteindelijk toch zelf of en wanneer ze overstappen. Daarom is betaalbaarheid bij mij het belangrijkste."

"Geen dwang maar support."

"Niet iedereen heeft voldoende financiële middelen en afschrijving van bestaande infrastructuur moet plaats kunnen vinden."

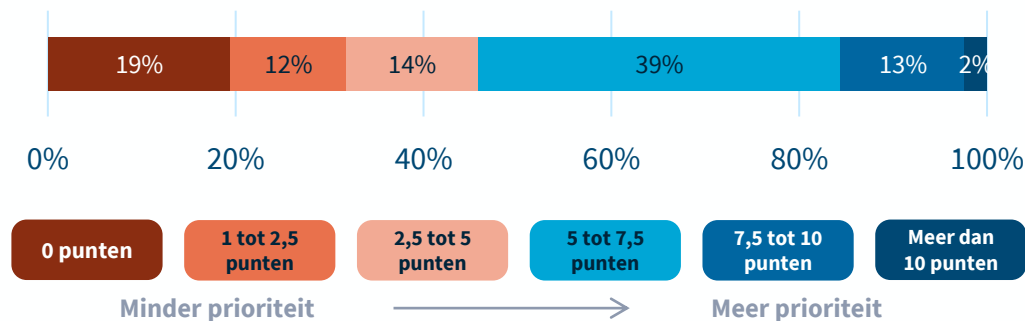
De gemeente moet inwoners, bedrijven en organisaties met een publieke taak steeds op de hoogte houden van plannen en veranderingen

Inzet
Gemiddeld
4,5
punten

- 15% geeft dit doel meer prioriteit (7,5 punten of meer); 53% geeft gemiddelde prioriteit (2,5 tot 7,5 punten); en 31% van de deelnemers geeft minder prioriteit (2,5 punten of minder).
- Deelnemers die **meer** prioriteit geven aan dit doel motiveren dat ze het belangrijk vinden dat men op de hoogte gehouden wordt. Als er tijdig geïnformeerd wordt, kan er gepland en voorbereid worden. Ook zorgt transparantie voor draagvlak, vertrouwen in de overheid en medewerking bij de plannen. Anderen motiveren dat het vanzelfsprekend moet zijn om op de hoogte gehouden te worden. Ook is het gewenst zodat inwoners inspraak uit kunnen oefenen. Sommigen motiveren dat ze het handig vinden op de hoogte te zijn met betrekking tot financiële zekerheid; om rekening te kunnen houden met investeringen.
- Deelnemers die **minder** prioriteit geven aan dit doel motiveren dat ze het vanzelfsprekend vinden dat de gemeente communiceert. Of dat er vanuit de gemeente al voldoende informatie beschikbaar is. Anderen menen dat meer informatie niet nodig is, omdat het niet de resultaten verbetert of dat inwoners zelf verantwoordelijk zijn dat ze op de hoogte zijn van ontwikkelingen en plannen.

Hoe verdeelden deelnemers de punten?

De gemeente moet inwoners, bedrijven en organisaties met een publieke taak steeds op de hoogte houden van plannen en veranderingen

“Dat is al de normale standaard.”

“Weet zelf de ingangen. We hebben ook een eigen verantwoordelijkheid om als je dit belangrijk vindt, zelf op zoek te gaan naar info. Goede website zou dan fijn zijn.”

“Transparantie is belangrijk om burgers en bedrijven mee te krijgen.”

“Hoort bij hun functie om hun inwoners te blijven informeren.”

“Inspraak belangrijk en geen voldongen feiten door de strot duwen. Er wordt geen enkel alternatief geboden.”

“Goede communicatie vanuit de gemeente zorgt ervoor dat mensen zich betrokken en voorbereid voelen. We hebben duidelijke informatie nodig over wat er verandert en wanneer, zodat we vooruit kunnen plannen.”

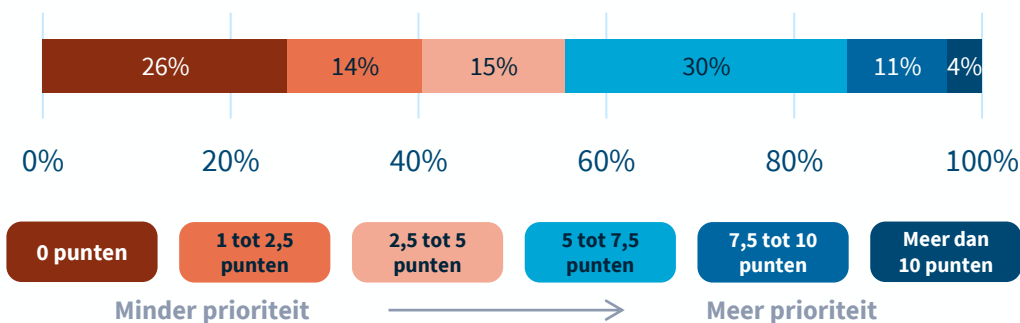
De manier van verwarmen moet het straatbeeld en de openbare ruimte zo min mogelijk veranderen

Inzet
Gemiddeld
4,2
punten

- 15% geeft dit doel meer prioriteit (7,5 punten of meer); 45% geeft gemiddelde prioriteit (2,5 tot 7,5 punten); en 40% van de deelnemers geeft minder prioriteit (2,5 punten of minder).
- Deelnemers die **meer** prioriteit geven aan dit doel motiveren dat ze het belangrijk vinden dat het straatbeeld en de openbare ruimte zo min mogelijk veranderen. Ze vinden het lelijk als er overal apparaten aan gebouwen hangen of kabels zichtbaar zijn op straat. Of geven vooral bezwaren voor installaties als (het geluid van) warmtepompen, windmolens of zonnepanelen op daken. Ook wordt genoemd dat de manier van verwarmen niet de groenvoorziening mag aantasten. Ze willen groengebieden leefbaar houden. Anderen geven meer praktische bezwaren zoals ruimtegebrek of overlast tijdens aanleg.
- Deelnemers die **minder** prioriteit geven aan dit doel motiveren dat duurzaamheid belangrijker is dan het straatbeeld. Duurzaamheid en functionaliteit moeten voorrang hebben. Ook wordt er genoemd dat verandering onvermijdelijk is. We zullen het wel moeten accepteren om de overstap te maken. Sommige deelnemers menen weinig belang te hechten aan het straatbeeld of juist dat anderen dit te veel doen.

Hoe verdeelden deelnemers de punten?

De manier van verwarmen moet het straatbeeld en de openbare ruimte zo min mogelijk veranderen

"Nieuwe tijden, nieuwe looks. Vroeger zag de wereld er ook anders uit."

"Doel heiligt de middelen enige aanpassing zal vereist zijn maar dat is een logische consequentie."

"Dat het aanzicht niet verandert in de wijk."

"Straatbeeld en openbare ruimte interesseert mij niet veel."

"Mag niet ten koste gaan van groen."

"De Gemeente Oss wordt steeds voller gebouwd. We hebben nu nog een mooi landelijk poldergebied, maar door alles vol te bouwen en het plaatsen van windmolenparken wordt onze leefomgeving steeds lelijker en het woongenot verdwijnt."

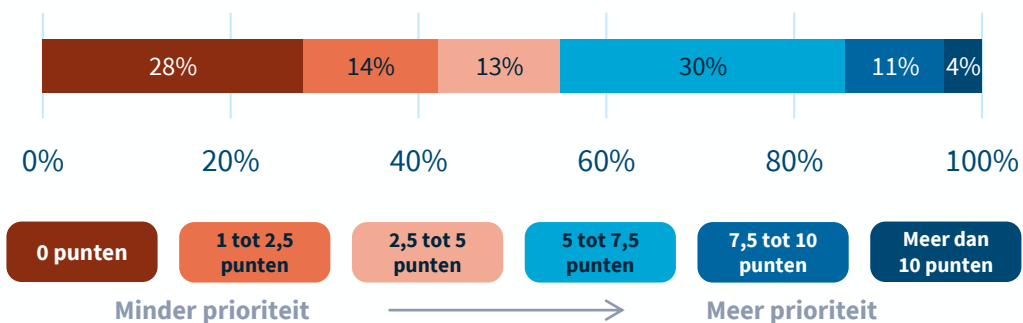
De gemeente moet voor duurzame warmte zoveel mogelijk milieuvriendelijke materialen gebruiken. En zo weinig mogelijk nieuwe materialen

Inzet
Gemiddeld
4,0
punten

- 15% geeft dit doel meer prioriteit (7,5 punten of meer); 43% geeft gemiddelde prioriteit (2,5 tot 7,5 punten); en 42% van de deelnemers geeft minder prioriteit (2,5 punten of minder).
- Deelnemers die **meer** prioriteit geven aan dit doel motiveren dat ze duurzaamheid belangrijk vinden voor het milieu. Ze willen het milieu zo min mogelijk belasten. Anderen motiveren dat het recyclen van materialen een goed idee is; hergebruik materialen die er al zijn. Daarnaast is het een manier om grondstoffen te besparen. Ook is het gebruik van milieuvriendelijke materialen in lijn met het doel van de energietransitie en verduurzaming. Deelnemers vinden het logisch om dan ook qua materialen aan het milieu te denken. Tevens wordt gefocust op de gevolgen van klimaatverandering voor toekomstige generaties.
- Deelnemers die **minder** prioriteit geven aan dit doel motiveren dat bij het gebruik van materialen het gaat om de functionaliteit, kwaliteit en efficiëntie. Dat vinden ze belangrijker dan milieuvriendelijkheid. Nieuwe materialen worden daarbij vaak als 'beter' omschreven. Daarnaast zou het gebruik van milieuvriendelijke materialen de kosten kunnen opdrijven waar inwoners voor moeten betalen. De transitie moet betaalbaar blijven. Bovendien zijn sommige deelnemers sceptisch over milieucaims; ze vinden het onzin.

Hoe verdeelden deelnemers de punten?

De gemeente moet voor duurzame warmte zoveel mogelijk milieuvriendelijke materialen gebruiken. En zo weinig mogelijk nieuwe materialen

"Nou nee. Gebruik wat je nodig hebt. Let beter op kwaliteit dan duurzaamheid."

"Altijd weer dat milieu. Het gaat in Nederland echt niet zo slecht met het milieu. kijk eens naar bijvoorbeeld India?"

"Dit is de toekomst, grondstoffen raken op."

"Alles is tegenwoordig al MILIEUVRIENDELIJK."

"Milieuvriendelijk zal alles moeten zijn want anders laten we een wereld achter die niet leefbaar is voor mens en dier."

"Logisch toch? Als je wil verduurzamen doe het dan ook met de meest milieu vriendelijkste materialen die op dit moment voorhanden zijn."

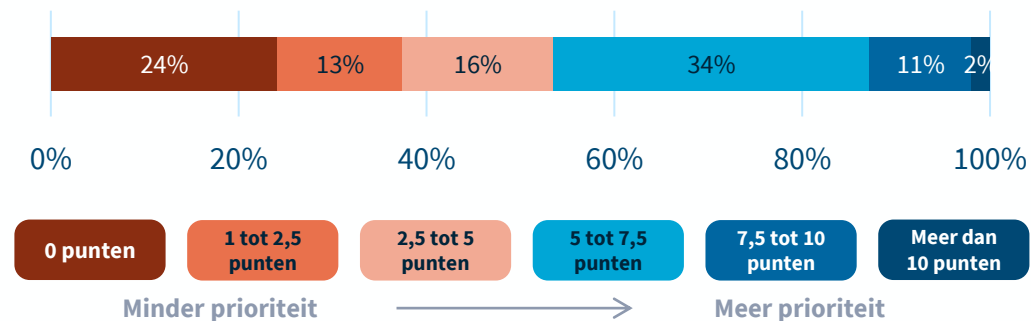
Duurzame warmte moet zo min mogelijk ruimte binnen en rond gebouwen innemen

Inzet
Gemiddeld
4,0
punten

- 13% geeft dit doel meer prioriteit (7,5 punten of meer); 50% geeft gemiddelde prioriteit (2,5 tot 7,5 punten); en 37% van de deelnemers geeft minder prioriteit (2,5 punten of minder).
- Deelnemers die **meer** prioriteit geven aan dit doel zouden het vervelend vinden als ze ruimte in hun woning moeten inleveren. De ruimte is al beperkt. De meeste mensen wonen niet groot. Anderen geven esthetische bezwaren. Ze vinden het niet mooi als apparatuur zichtbaar aanwezig is in of rond een woning. Bovendien willen ze niet dat het ten koste gaat van de buitenkant van woningen/tuinen. Sommigen motiveren dat er ook rekening gehouden moet worden met geluidsoverlast. Dat willen ze zo min mogelijk. Voor zichzelf maar ook voor de burens. Als het zo min mogelijk ruimte binnen en rond gebouwen inneemt, bevordert dat de acceptatie en het draagvlak onder inwoners.
- Deelnemers die **minder** prioriteit geven aan dit doel motiveren dat ze duurzaamheid belangrijker vinden dan ruimtegebruik. Dat zien ze als ondergeschikt belang of er wordt gemotiveerd dat er genoeg esthetische oplossingen zijn. Ook wordt gemotiveerd dat ruimtegebruik onvermijdelijk is en dat er op termijn wel betere oplossingen zullen komen. De transitie staat nog in de kinderschoenen.

Hoe verdeelden deelnemers de punten?

Duurzame warmte moet zo min mogelijk ruimte binnen en rond gebouwen innemen

"Bij de woningen en gebouwen zullen er waarschijnlijk aanpassingen komen. Dat is onvermijdelijk."

"Van ondergeschikt belang als het om onze toekomst gaat. Gemiddeld gezien zitten Nederlandse huizen ruim in het jasje t.o.v. andere landen. Daarbij moet er ook goed gekeken naar waar ruimte juist vrijgemaakt kan worden voor de verduurzaming."

"Ook overlast voor burens qua geluid en uitzicht telt daarin mee."

"Zo min mogelijk inderdaad, maar technische dingen worden door de jaren vaak steeds kleiner, dus dat lost zich wel op."

"Ik wil mijn mooie huis niet verpesten met nieuwe gaten en leidingen."

"Er is al weinig ruimte in veel huizen en buurten. Duurzame oplossingen moeten zo min mogelijk plek innemen en het dagelijks leven niet verstoren."

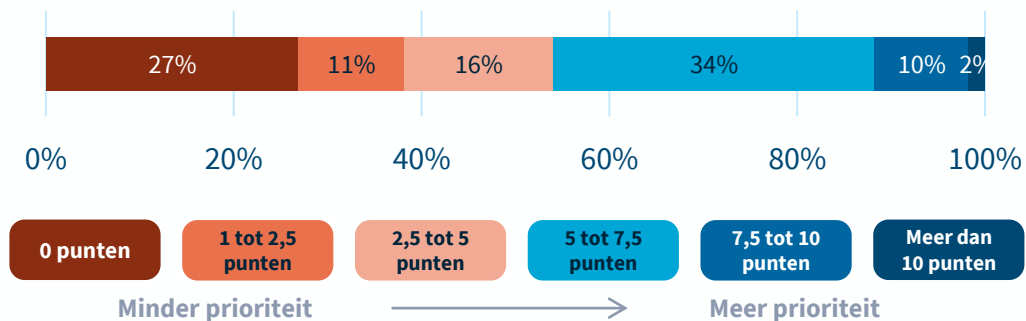
De gemeente moet nog meer samenwerken met inwoners, bedrijven en organisaties met een publieke taak

Inzet
Gemiddeld
3,9
punten

- 12% geeft dit doel meer prioriteit (7,5 punten of meer); 50% geeft gemiddelde prioriteit (2,5 tot 7,5 punten); en 38% van de deelnemers geeft minder prioriteit (2,5 punten of minder).
- Deelnemers die **meer** prioriteit geven aan dit doel motiveren dat als de gemeente nog meer samenwerkt, dit het draagvlak en de acceptatie onder inwoners zal verbeteren. De band met inwoners is erg belangrijk. En nog meer samenwerken zal de praktische uitvoerbaarheid verbeteren. Daarnaast is het een manier om kennis en expertise te bundelen. Sommigen motiveren dat momenteel de gemeente niet naar inwoners luistert. De taak van de gemeente wordt als dienend omschreven en niet als dwingend.
- Deelnemers die **minder** prioriteit geven aan dit doel motiveren dat hoe de samenwerking momenteel gaat voldoende is. Er wordt al genoeg samengewerkt. Andere deelnemers vinden dat de gemeente zelf beslissingen moet maken zonder te veel samenwerking. Meer samenwerking wordt als niet effectief gezien en vertraagt de plannen. Ook zijn er deelnemers die motiveren dat het niet nodig is, omdat ze geen vertrouwen hebben in de gemeente of andere doelen belangrijker vinden.

Hoe verdeelden deelnemers de punten?

De gemeente moet nog meer samenwerken met inwoners, bedrijven en organisaties met een publieke taak

"Het democratische model zorgt hier eerder voor vertraging, denk ik. Veel mensen hebben onvoldoende probleembesef."

"Omdat er al divers samenwerkings zijn en zoals deze enquête is ook een mogelijkheid."

"Gemeentes hebben nogal eens de neiging om 'wel te weten wat goed is voor je' en niet willen luisteren naar weerwoord. Dan trekken wij brave burgers ons eigen plan wel."

"Dit moet niet de gemeente doen maar specialisten die daar voor opgeleid zijn iets wat landelijk moet gebeuren en niet voor een gemeente."

"Alleen ga je snel, samen kom je verder."

"Samenwerking is de sleutel tot succes. [...] Door actief samenwerken betrek je ook de verschillende mensen en creëer je draagvlak."

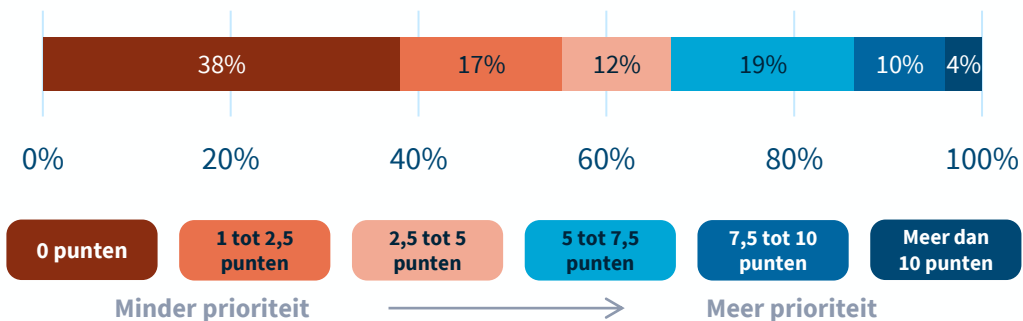
De overstap van aardgas naar duurzame warmte moet zo snel mogelijk gaan

Inzet
Gemiddeld
3,4
punten

- Meer dan de helft van de deelnemers (55%) geeft minder prioriteit (2,5 punten of minder) aan dit doel.
- Deelnemers die **meer** prioriteit geven aan dit doel motiveren dat het belangrijk is dat de overstap naar duurzame warmte zo snel mogelijk gaat omdat klimaatverandering urgent is. Er moet iets gedaan worden om het milieu te beschermen, we hebben geen tijd te verliezen. Daarnaast is het belangrijk dat Nederland onafhankelijk is van gas uit het buitenland. Al helemaal met de geopolitieke spanningen die spelen. Een snelle overstap kan ook kosten besparen en er is een verantwoordelijkheid naar toekomstige generaties toe.
- Deelnemers die **minder** prioriteit geven aan dit doel vinden dat zorgvuldigheid boven snelheid gaat. Liever goed en bruikbaar dan snel. Ook zijn inwoners bezorgd over de kosten die een snelle overstap met zich meebrengt. Niet iedereen heeft de financiële middelen om snel een investering te doen om over te kunnen stappen. Anderen stellen dat de technologische ontwikkeling voor alternatieven nog niet ver genoeg is. Als we snel overstappen kan dat leiden tot onverstandige keuzes en investeringen. Daarnaast wordt benoemd dat sommige deelnemers hun keuzevrijheid willen houden en alles in hun eigen tempo willen doen.

Hoe verdeelden deelnemers de punten?

De overstap van aardgas naar duurzame warmte moet zo snel mogelijk gaan

“Beter zorgvuldig dan gehaast (ondoordacht) overstappen.”

“Nee, mensen moeten er niet door in de problemen komen. Het is te groot om te snel te willen doen.”

“Gas is slecht. Groen is goed. We zijn dit verplicht naar toekomstige generaties.”

“Er is nog te weinig bekend om een verstandige keus te kunnen maken.”

“Geen moment te verliezen, we lopen al gigantisch achter in het 'gevecht' tegen het klimaat.”

“Gelet op de klimaatontwikkelingen en de geopolitieke ontwikkelingen is het noodzakelijk dat we zo snel mogelijk overstappen.”

4

Duurzame stroom of warmtebronnen

- Hebben deelnemers een voorkeur voor warmte uit duurzame stroom of warmte uit warmtebronnen die weinig extra stroom vragen?
- Wat zijn redenen van deelnemers voor een voorkeur voor duurzame stroom dan wel warmtebronnen?

Vraag over duurzame stroom en warmtebronnen

- **Doel.** Inzicht krijgen in voorkeuren van deelnemers over warmte uit duurzame stroom dan wel warmte uit warmtebronnen die weinig extra stroom vragen.
- **Keuzesituatie.** Deelnemers kregen een keuze voorgelegd:
 1. Moet de gemeente inzetten op warmte uit duurzame stroom?
 2. Of moet de gemeente inzetten op warmtebronnen die weinig extra stroom vragen?
- **Uitleg.** De gevolgen van de keuzes werden kort toegelicht.
- **Vraag.** Deelnemers konden aangeven of zij een sterke of lichte voorkeur hadden voor keuze 1 of keuze 2. Zij konden ook aangeven: 'Weet ik niet / Zeg ik liever niet'.
- **Motivatie:** Vervolgens konden deelnemers hun keuze toelichten.
- **Analyse:** We analyseren hoe vaak deelnemers aangeven een (lichte of sterke) voorkeur te hebben voor keuze 1 of 2. En we analyseren de argumenten die deelnemers geven in de motivatie van hun voorkeur.

Figuur 4.1. Deelnemers maakten een keuze

Keuze

De gemeente maakt plannen voor duurzame warmte. En hiervoor moet zij keuzes maken. Bijvoorbeeld:

- 1) Moet de gemeente inzetten op warmte uit duurzame stroom?
- 2) Moet de gemeente inzetten op warmtebronnen die weinig extra stroom vragen?

Welke keuze vindt u beter? Hieronder leest u de gevolgen van allebei de keuzes.

Keuze 1: De gemeente zet het meest in op warmte uit duurzame stroom, bijvoorbeeld via warmtepompen.

- De stroom voor de warmtepomp wordt geleverd door een energieleverancier. Inwoners kiezen zelf hun energieleverancier.
- Om voldoende duurzame stroom op te wekken zijn er extra windmolens en zonnepanelen nodig.

Keuze 2: De gemeente zet het meest in op warmtebronnen die weinig extra stroom vragen, bijvoorbeeld via warmtenetten.

- De warmte wordt geleverd door één warmtebedrijf. Inwoners kunnen niet kiezen tussen meerdere leveranciers.
- De warmte wordt gehaald uit warmtebronnen, zoals rivieren of de bodem.

Welke keuze heeft uw voorkeur? (1/2)

- ☐ Ik heb een sterke voorkeur voor keuze 1: zoveel mogelijk warmte uit duurzame stroom
- ☐ Ik heb een lichte voorkeur voor keuze 1: zoveel mogelijk warmte uit duurzame stroom
- ☐ Ik heb een lichte voorkeur voor keuze 2: zoveel mogelijk warmte uit warmtebronnen die weinig extra stroom vragen
- ☐ Ik heb een sterke voorkeur voor keuze 2: zoveel mogelijk warmte uit warmtebronnen die weinig extra stroom vragen
- ☐ Weet ik niet / Zeg ik liever niet

Evenveel voorkeur voor warmte uit duurzame stroom of uit warmtebronnen

- *Keuze.* Naast de prioritering van opties, kregen deelnemers een keuze voorgelegd tussen bronnen van duurzame warmte: 1) warmte uit duurzame stroom of 2) warmte uit warmtebronnen die weinig extra stroom vragen? Deze keuzes hebben verschillende implicaties die kort werden toegelicht. Na hun keuze konden deelnemers deze motiveren.
- *Evenwichtige verdeling van voorkeuren.* Figuur 4.2 laat zien dat de voorkeur vrijwel gelijk is verdeeld over de twee opties. 50% van de deelnemers heeft een (lichte) voorkeur voor keuze 1 (duurzame stroom) en 50% voor keuze 2 (warmtebronnen).
- *Verschillen in voorkeuren van groepen.* Als we kijken naar verschillende groepen dan zien we nagenoeg dezelfde verdeling. Enkele kleine verschillen zijn: Onder vrouwelijke deelnemers kiest bijvoorbeeld 45% voor keuze 1 en 55% voor keuze 2. En van mensen met een praktische scholing kiest een iets groter percentage (63%) voor duurzame stroom. Mensen die zich geen zorgen maken over het klimaat kiezen iets vaker voor warmtebronnen (56%) dan voor duurzame stroom.
- *Warmte uit stroom.* Deelnemers geven in hun motivaties aan dat ze kiezen voor warmte uit duurzame stroom boven warmte uit warmtebronnen, omdat ze zelf een energieleverancier willen kunnen kiezen. Ze noemen geregeld zorgen over de mogelijke monopoliepositie van een warmteleverancier.
- *Warmte uit warmtebronnen.* De meeste argumenten voor de keuze van warmte uit warmtebronnen houden verband met zorgen over de capaciteit van het stroomnet en met bezwaren tegen windmolens en zonnevelden.
- *Alternatieve oplossingen.* Bij beide keuzes zien we ook mensen die pleiten voor alternatieven zoals waterstof of kernenergie in plaats van de voorgelegde keuze.

Figuur 4.2. Keuze tussen twee aanpakken

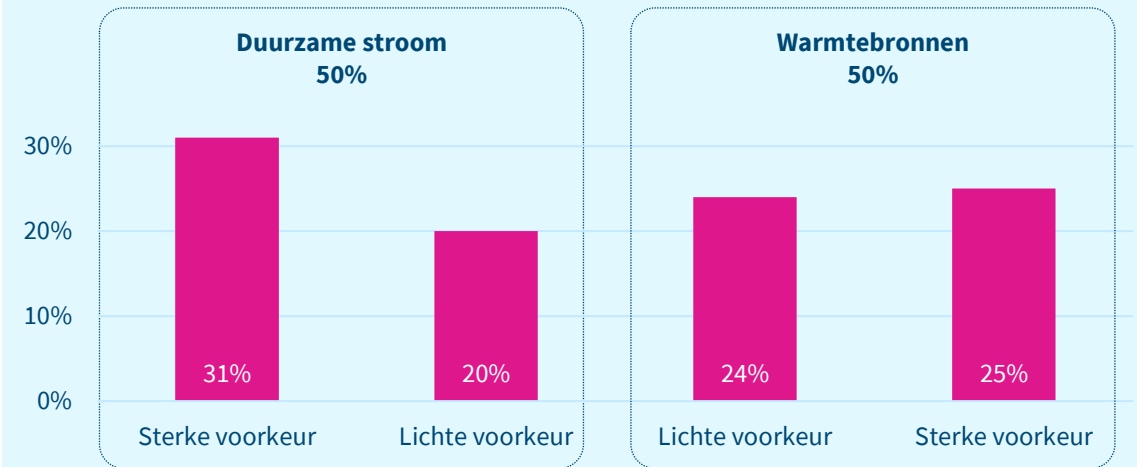
(Representatief / n=918)

Keuze 1: De gemeente zet het meest in op warmte uit duurzame stroom, bijvoorbeeld via warmtepompen.

- De stroom voor de warmtepomp wordt geleverd door een energieleverancier. Inwoners kiezen zelf hun energieleverancier.
- Om voldoende duurzame stroom op te wekken zijn er extra windmolens en zonnevelden nodig.

Keuze 2: De gemeente zet het meest in op warmtebronnen die weinig extra stroom vragen, bijvoorbeeld via warmtenetten.

- De warmte wordt geleverd door één warmtebedrijf. Inwoners kunnen niet kiezen tussen meerdere leveranciers.
- De warmte wordt gehaald uit warmtebronnen, zoals rivieren of de bodem.

Totaalpercentages kunnen afwijken van 100% door afronding.

Welke motivaties geven deelnemers voor hun keuze voor warmte uit stroom of warmtebronnen?

- Figuur 4.3 geeft een overzicht van de motivaties die deelnemers noemen bij hun keuze. Op de volgende twee slides wordt dit nader omschreven en aangevuld met illustratieve quotes van deelnemers.

Legenda:

- ★ Tussen 5-10% van de motivaties gaat hierover
- ★★ Tussen 10-20% van de motivaties gaat hierover
- ★★★ >20% van de motivaties gaat hierover

Figuur 4.3. Welke motivaties geven deelnemers voor hun keuze?

Keuze 1: Motivaties bij een keuze voor warmte uit duurzame stroom		Keuze 2: Motivaties bij een keuze voor warmte uit warmtebronnen die weinig extra stroom vragen	
Met duurzame stroom kun je zelf je energieleverancier kiezen	★★★	Zorgen over belasting van het stroomnet	★★★
Zorgen over de monopoliepositie van een warmteleverancier	★★★	Bezwaren tegen zonnevelden en windmolens	★★★
Maak gebruik van wat er al is, duurzame stroom werkt nu goed	★★	Minder stroomverbruik is duurzamer	★★
Dit is de meest duurzame optie	★	Dit is minder duur	★
Suggesties voor alternatieve oplossingen, zoals waterstof of kernenergie	★	Zorgen over monopolie of voorwaardelijke steun	★
		Suggesties voor alternatieve oplossingen, zoals waterstof of kernenergie	★

Argumenten bij een keuze voor warmte uit duurzame stroom

- *Met duurzame stroom kun je zelf je energieleverancier kiezen.* De meeste argumenten voor de keuze van "warmte uit duurzame stroom" boven "warmte uit warmtebronnen die weinig extra stroom vragen" gaan over keuzevrijheid. Veel deelnemers benoemen dat ze het waarderen om de vrijheid te hebben om hun eigen energieleverancier te kunnen kiezen. Dit is iets wat niet mogelijk is als er één warmtebedrijf zou komen.
- *Zorgen over de monopoliepositie van een warmteleverancier.* Deelnemers noemen daarnaast geregeld zorgen over de monopoliepositie die een warmteleverancier zou krijgen. Deelnemers vrezen hogere kosten en gebrek aan invloed wanneer ze afhankelijk zijn van één leverancier.
- *Maak gebruik van wat er al is, duurzame stroom werkt nu goed.* Deelnemers noemen ook praktische voordelen zoals het gebruik van bestaande infrastructuur, waar nog gebruik van kan worden gemaakt, en eerder gedane investeringen in duurzame stroom. Bijvoorbeeld ook van deelnemers zelf (zonnepanelen of warmtepompen).
- *Dit is de meest duurzame optie.* Deelnemers geven aan dat ze duurzame stroom als een schone energievorm zien, die altijd aanwezig is. Een enkeling benadrukt dat het snel kan worden ingezet.
- *Suggesties voor alternatieve oplossingen, zoals waterstof of kernenergie.* Er zijn ook deelnemers die voorstander zijn van andere energievormen. En er zijn diverse deelnemers die benadrukken geen voorstander te zijn van zonnevelden en/of windmolens.

Illustratieve argumenten van deelnemers

"Ik wil niet afhankelijk zijn van een warmtenet voor mijn verwarming. Ik ben bang dat voor mijnde keuze gemaakt wordt welke temperatuur ik in huis wil."

"Ik geloof niet in warmtenetten en dat je daar maar de mogelijkheid hebt in 1 leverancier. Die bepaalt alles en kosten zijn helemaal niet beter dan gewoon energie / gas"

"[...] om elk huis aan te sluiten op een warmtenet is zeer ingrijpend in de infrastructuur. Veel mensen hebben al geïnvesteerd in zonnepanelen en hybride warmtepompen. Wat ga je daar dan mee doen?"

"Vanuit mijn situatie geredeneerd, relatief jong huis met goede isolatie, zeer geschikt voor warmtepomp"

"Ik denk dat we met duurzame stroom nog veel meer kunnen. Het stroomnet zit vol maar waarom kunnen we huishoudens in een wijk niet d.m.v. bijv. een wijkbatterij hun zonnestroom laten delen. Scheelt weer op het grote elektriciteitsnet."

"Een nieuw warmte net is niet goedkoop om aan te leggen in de gehele gemeente Oss wij wonen in buiten gebied ik denk dat het een mix zal moeten zijn binnen de bebouwde kom warmtenet buiten de bebouwde kom warmte pompen"

Argumenten bij een keuze voor warmte uit warmtebronnen die weinig extra stroom vragen

- *Zorgen over belasting van het stroomnet.* De meeste argumenten voor de keuze van "warmte uit warmtebronnen die weinig extra stroom vragen" boven "warmte uit duurzame stroom" gaan over zorgen rond het elektriciteitsnet. Men vreest dat het netwerk de groeiende belasting niet aan kan, zeker als warmtepompen op grote schaal worden ingezet.
- *Bezwaren tegen zonnevelden en windmolens.* Veel deelnemers noemen ook bezwaren tegen het grootschalig opwekken van duurzame stroom via zonnevelden en windmolens.
- *Minder stroomverbruik is duurzamer.* Een deel van de deelnemers vindt het belangrijk om zo weinig mogelijk stroom te gebruiken, dit is duurzamer.
- *Dit is minder duur.* Sommige deelnemers verwachten dat een warmtenet of collectieve warmtebron goedkoper zal zijn dan individuele warmtepompen of stroom.
- *Zorgen over monopolie of voorwaardelijke steun.* Sommigen uiten ook zorgen over de afhankelijkheid van één leverancier. Anderen noemen deze optie alleen haalbaar als het warmtebedrijf goed functioneert.
- *Suggesties voor alternatieve oplossingen, zoals waterstof of kernenergie.* Er zijn ook hier deelnemers die voorstander zijn van andere energievormen.

Illustratieve argumenten van deelnemers

"Duurzamer en ook wenselijker gezien de netcongestie"

"Geen zon en geen wind hoe kom je dan aan stroom"

"Geen keuzevrijheid is mogelijk slecht voor de betaalbaarheid. Aan de andere kant, het plaatsen van meer windmolens en zonnepanelen leidt ook tot allerlei maatschappelijke discussies en bovendien lost het congestieprobleem hier niet mee op"

"Lastig te kiezen. Warmtenetten zijn wellicht sneller te realiseren, voorkomen noodzaak van extra beslag op ruimte (windmolens, zonnevelden). Maar maakt afhankelijk van één partij - het warmtebedrijf, dus geen invloed op kosten."

"Zo weinig mogelijk stroom gebruiken is beter omdat er steeds meer nodig is."

"Het is momenteel al zo dat alle extra opgewekte energie niet opgeslagen kan worden, het stroomnet dient grondig te worden aangepakt, dat kost tijd, geld en mankracht. Vandaar dat ik dit momenteel niet als oplossing zie. Daarom ga ik voor keuze 2."

"Ik heb gekozen voor warmtebronnen die weinig extra stroom nodig hebben, omdat dit efficiënter is en helpt om de energievraag laag te houden. Het is duurzamer én vaak goedkoper voor bewoners."

5

Over het onderzoek

- Hoe hebben deelnemers het onderzoek ervaren?
- Welk rapportcijfer geven zij?

1

Aanleiding & Opzet

2

Deelnemers

3

Wat is belangrijk bij de
overstap naar warmte?

4

Duurzame stroom of
warmtebronnen

5

Over het onderzoek

6

Methodologie

Hoe hebben deelnemers aan de panel-versie het onderzoek gewaardeerd?

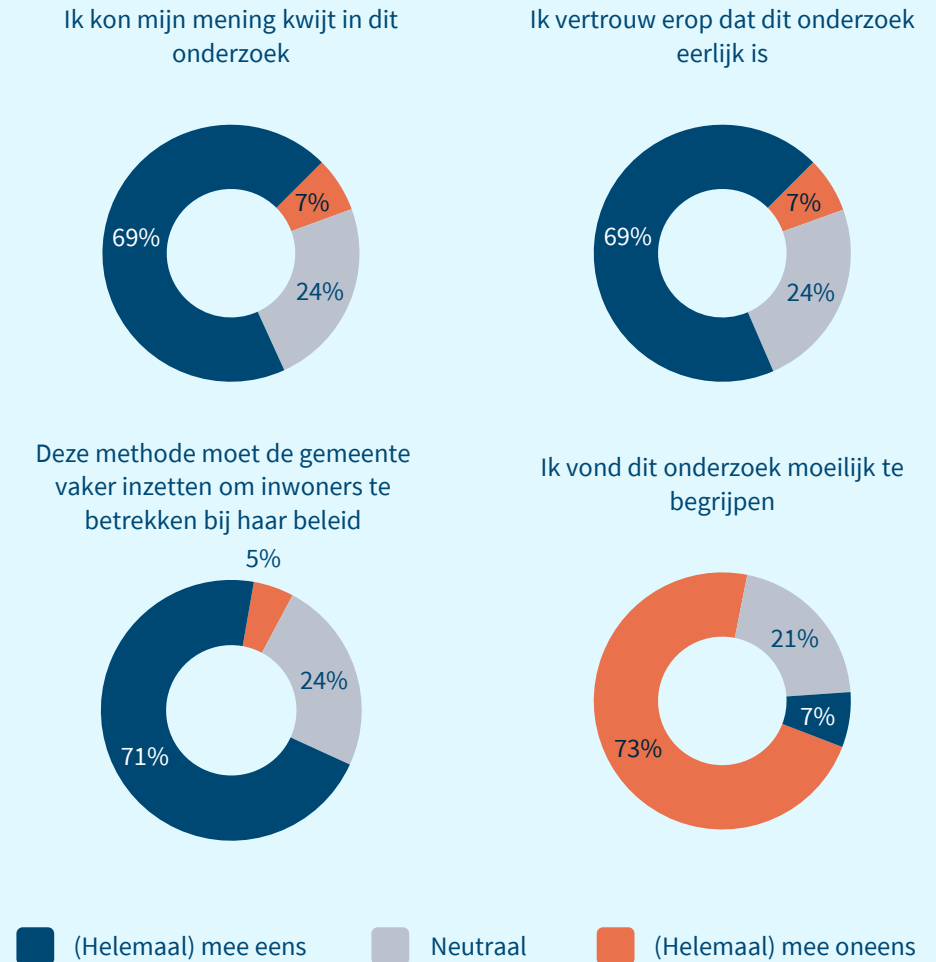
Figuur 5.1 laat zien hoeveel deelnemers het (helemaal) eens en (helemaal) oneens waren met verschillende stellingen over het onderzoek. Het betreft hier de antwoorden van deelnemers aan de panel-versie.

- Deelnemers zijn positief over het onderzoek: **91%** van de deelnemers geeft een voldoende. Ze beoordelen het onderzoek gemiddeld met een rapportcijfer **7,1**.
- De meeste deelnemers (69%) geven aan hun mening kwijt te kunnen in dit onderzoek. 7% geeft aan niet hun mening kwijt te kunnen in dit onderzoek.
- De meeste deelnemers (69%) geven aan erop te vertrouwen dat dit onderzoek eerlijk is. 7% geeft aan dit niet te vertrouwen.
- De meeste deelnemers (71%) geven aan dat de gemeente deze methode vaker moet inzetten om inwoners te betrekken bij haar beleid. 5% vindt dat niet.
- De meeste deelnemers (73%) geven aan dat ze het onderzoek niet moeilijk vonden om te begrijpen. 7% vond dit wel.
- Veel deelnemers (84%) geven aan nog niet eerder hun mening te hebben gegeven over dit onderwerp. 13% heeft eerder hun mening gedeeld via een enquête. 3% via een fysieke of online bijeenkomst en 1% is actief betrokken bij een belangenclub.
- Deelnemers doen gemiddeld* 17-18 minuten over het onderzoek.

"Dat ik hem erg eenzijdig vind. Waarom worden er geen vragen gesteld over alternatieven tov zonnecellen en/of windmolens. Zonnecellen hebben we al teveel met dank aan de energieleveranciers. Ik mis de kritische vragen over het beleid van de gemeente."

"Goede zet moeten ze vaker doen, hopelijk doen ze daar ook iets mee dan?"

Figuur 5.1. Over hoe deelnemers het onderzoek waarderen

Hoe hebben deelnemers aan de open-versie het onderzoek gewaardeerd?

Figuur 5.2 laat zien hoeveel deelnemers het (helemaal) eens en (helemaal) oneens waren met verschillende stellingen over het onderzoek. Het betreft hier de antwoorden van deelnemers aan de open-versie.

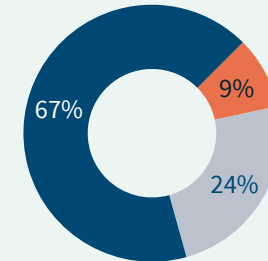
- Deelnemers zijn positief over het onderzoek: **87%** van de deelnemers geeft een voldoende. Ze beoordelen het onderzoek gemiddeld met een rapportcijfer **7,0**.
- De meeste deelnemers (67%) geven aan hun mening kwijt te kunnen in dit onderzoek. 9% geeft aan niet hun mening kwijt te kunnen in dit onderzoek.
- De meeste deelnemers (72%) geven aan erop te vertrouwen dat dit onderzoek eerlijk is. 10% geeft aan dit niet te vertrouwen.
- De meeste deelnemers (79%) geven aan dat de gemeente deze methode vaker moet inzetten om inwoners te betrekken bij haar beleid. 6% vindt dat niet.
- De meeste deelnemers (72%) geven aan dat ze het onderzoek niet moeilijk vonden om te begrijpen. 9% vond dit wel.
- Veel deelnemers (81%) geven aan nog niet eerder hun mening te hebben gegeven over dit onderwerp. 14% heeft eerder hun mening gedeeld via een enquête. 4% via een fysieke of online bijeenkomst en 3% is actief betrokken bij een belangenclub.
- Deelnemers doen gemiddeld* 20 minuten over het onderzoek.

"Er klinkt een duidelijke linkse politieke voorkeur in de vraagstelling door. Dat is absoluut fout. Maak de vragen opener en geef ruimte aan alle opties. U stuurt te veel. Ik geef een 6 voor de moeite en het feit dat ik het middel goed vind maar de uitvoering niet"

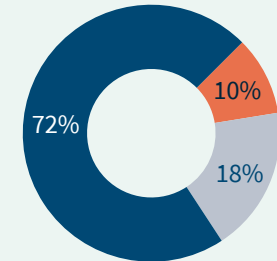
"Het is voor mij onverwacht maar prettig dat deze enquête er is."

Figuur 5.2. Over hoe deelnemers het onderzoek waarderen

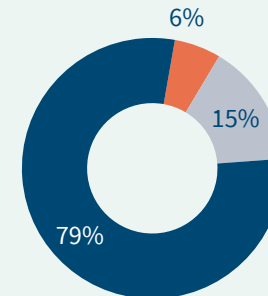
Ik kon mijn mening kwijt in dit onderzoek

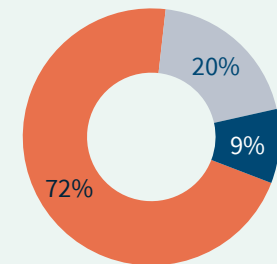
Ik vertrouw erop dat dit onderzoek eerlijk is

Deze methode moet de gemeente vaker inzetten om inwoners te betrekken bij haar beleid

Ik vond dit onderzoek moeilijk te begrijpen

■ (Helemaal) mee eens ■ Neutraal ■ (Helemaal) mee oneens

71 * Soms zien we dat deelnemers het onderzoek pas meerdere uren nadat ze deze zijn begonnen afronden. We gaan ervanuit dat deze deelnemers halverwege pauzeren/stoppen en later pas weer verder gaan. Voor het berekenen van het gemiddelde kijken we alleen naar deelnemers die het onderzoek binnen 1 uur hebben afgerond.

6

Methodologie

- Hoe is de raadpleging tot stand gekomen?
- Hoe zijn de data geanalyseerd?

1

Aanleiding & Opzet

2

Deelnemers

3

Wat is belangrijk bij de
overstap naar warmte?

4

Duurzame stroom of
warmtebronnen

5

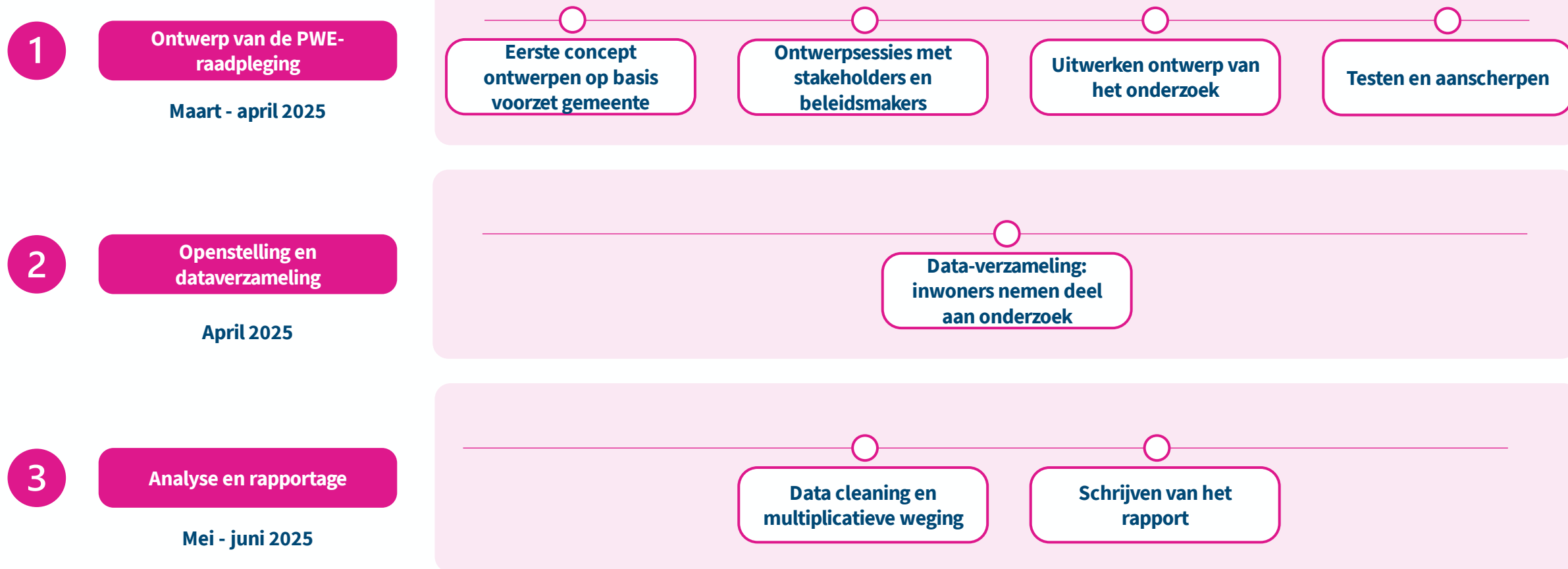
Over het onderzoek

6

Methodologie

Ontwerp, uitvoering en analyse van deze raadpleging vond plaats in drie fases

Overzicht van het proces: Welke stappen zijn doorlopen?

Het primaire doel van de ontwerpfase is om het beleidsdilemma in kaart te brengen

- *Op de stoel van...:* De insteek van het onderzoek is om deelnemers in een online omgeving 20 minuten op de stoel van een beleidsmaker of politicus te zetten. Dat betekent dat het doel van de eerste fase (de ontwerpfase) is om de keuzesituatie (of het beleidsdilemma) van deze beleidsmaker of politicus in kaart te brengen.
- *Eerste conceptontwerp.* Het eerste ontwerp voor het onderzoek is gemaakt samen met het beleidsteam van de gemeente (eind april/begin maart 2025). In een aantal overleggen is het gewenste abstractieniveau bepaald; zijn de randvoorwaarden en kaders vastgesteld, zoals wettelijke verplichtingen of onderwerpen waar de gemeente al plannen over heeft gemaakt; en is in kaart gebracht over welke doelen keuzes moeten worden gemaakt voor het warmteprogramma. Op basis van deze overleggen is een conceptontwerp gemaakt.
- *Ontwerpsessie.* Op 12 maart is een ontwerpsessie georganiseerd met stakeholders. Hieronder bevonden zich inwoners en vertegenwoordigers van bedrijven en organisaties met een maatschappelijk doel. Deelnemers aan de ontwerpsessie konden via post-its hun feedback geven op het conceptontwerp. Op basis van deze feedback is het conceptontwerp aangescherpt.
- *Uitwerking.* Met de feedback van de ontwerpsessie is het onderzoek verder aangescherpt en uitgewerkt tot een 90% versie in de online omgeving. Daarna is er een schriftelijke feedbackronde geweest; iedereen aanwezig bij de ontwerpsessie kreeg zodoende de mogelijkheid om feedback te geven op de 90% versie. Deze feedback is uitgewerkt wat resulteerde in een 95% versie.
- *Testen en aanscherpen.* De 95% versie is getest door beleidsmakers en na diverse interne checks aangescherpt tot een definitief ontwerp.

Kader 6.1. De tien doelen ter afweging

Doel*

1	Duurzame warmte moet betaalbaar zijn voor inwoners, bedrijven en organisaties met een publieke taak
2	De gemeente moet inwoners, bedrijven en organisaties met een publieke taak helpen bij het verduurzamen van huizen en gebouwen
3	De gemeente moet niet alleen zorgen voor duurzame warmte, maar ook voor duurzame koeling van gebouwen
4	Inwoners, bedrijven en organisaties met een publieke taak krijgen de tijd om een geschikt moment te kiezen om te stoppen met aardgas
5	De gemeente moet inwoners, bedrijven en organisaties met een publieke taak steeds op de hoogte houden van plannen en veranderingen
6	De manier van verwarmen moet het straatbeeld en de openbare ruimte zo min mogelijk veranderen
7	De gemeente moet voor duurzame warmte zoveel mogelijk milieuvriendelijke materialen gebruiken. En zo weinig mogelijk nieuwe materialen
8	Duurzame warmte moet zo min mogelijk ruimte binnen en rond gebouwen innemen
9	De gemeente moet nog meer samenwerken met inwoners, bedrijven en organisaties met een publieke taak
10	De overstap van aardgas naar duurzame warmte moet zo snel mogelijk gaan

* Iedere deelnemer kreeg deze doelen in willekeurige volgorde te zien. De deelnemer moest 50 punten verdelen over deze 10 doelen. Achter elk doel stond een informatieteken. Als deelnemers hierop klikten, zagen ze meer concreet wat het doel inhield.

De kern van het PWE-onderdeel van dit onderzoek bestond uit 10 opties die belangrijk zijn bij het overgaan naar duurzame warmte

- *Keuze voor puntenmodus.* Een raadpleging volgens de PWE-methodiek kan op drie verschillende manieren geïmplementeerd worden: puntenmodus, schuifjesmodus en keuzemodus. De keuze tussen deze drie opties maken we aan de hand van een beslisboom. De eerste vraag is of het effect van de doelen uitgedrukt kan worden in een schaars publiek goed of middel, zoals geld of uitvoeringscapaciteit. Dat is niet het geval bij dit vraagstuk. De vraag over wat belangrijk is als het gaat om de overstap naar duurzame warmte is, in essentie, een waardenvraagstuk. Het antwoord op deze eerste vraag leidt automatisch tot een puntenmodus.
- *Selectie doelen.* In het ontwerpproces hebben we samen met alle betrokkenen de onderzoeksvraag geformuleerd “Wat vindt u belangrijk bij het overgaan naar duurzame warmte?” Er zijn veel méér dan tien mogelijke doelen denkbaar. Bij de selectie zijn drie criteria gehanteerd. Op basis van deze drie criteria zijn de doelen geselecteerd.
 1. Biedt een maatregel een realistisch handelingsperspectief voor de overheid?
 2. Ervaren deelnemers het vraagstuk als incompleet als een doel ontbreekt?
 3. Blijft het vraagstuk voor deelnemers behapbaar?

Kader 6.2: Omgang met persoonsgegevens

- *De vragen in dit onderzoek waren allen in overeenstemming met de privacywetgeving (Algemene verordening gegevensbescherming, AVG). In dit onderzoek is geen gegeven, of combinatie van gegevens, verzameld die herleidbaar is (zijn) tot een groep van drie huishoudens of minder in Nederland. Het onderzoek is daarmee anoniem. Dat betekent dat de AVG als uitgangspunt niet van toepassing is.*
- *Een anonieme raadpleging mag vragen stellen over leeftijd, gender en opleidingstype, zonder dat de AVG van toepassing is. Elke deelnemer aan het onderzoek kon verder zelf bepalen welke informatie hij/zij wilde delen. Alle vragen over persoonlijke kenmerken in het onderzoek bevatte de antwoordoptie 'zeg ik liever niet'.*
- *De gegevens voor dit onderzoek blijven bewaard.*
- *Na afloop van het onderzoek bieden we deelnemers de mogelijkheid om zich aan te melden voor een aantal mogelijkheden. Zoals een terugkoppeling over de resultaten van het onderzoek. Of uitnodigingen te ontvangen voor andere onderzoeken van Populytics in de toekomst. Deze dienst bieden wij aan de deelnemers aan en is geen onderdeel van de opdracht van de gemeente. Deelnemers die zich willen aanmelden voor één of meerdere mogelijkheden vragen wij hun e-mailadres in te vullen. Vanuit Populytics zijn wij verantwoordelijk voor het veilig beheren van deze persoonsgegevens. Deze persoonsgegevens kunnen wij niet koppelen aan antwoorden die een deelnemer geeft in het onderzoek, zo blijft het onderzoek volstrekt anoniem.*

In de tweede fase konden inwoners deelnemen aan het onderzoek

- *Werving.* De gemeente was verantwoordelijk voor de werving van haar inwoners om mee te doen aan het onderzoek. Hiervoor zijn verschillende online en offline wervingsmethoden ingezet:
 - Het versturen van brieven naar een willekeurig getrokken steekproef van inwoners, bedrijven en beheerders van maatschappelijk vastgoed
 - Het uitnodigen van inwoners via het bestaande inwonerspanel per e-mail.
 - Offline activiteiten, zoals huis-aan-huis benaderen met een tablet om deelname te faciliteren.
 - Actieve benadering van inwoners door het team Energie, onder andere op straat en in buurthuizen, met een tablet om deelname te faciliteren.
 - Een bredere communicatiecampagne ter ondersteuning van de werving.
- *Looptijd.* De PWE-raadpleging stond online van 2 april tot en met 21 april 2025.

Na het verzamelen van data volgt het herwegen

- *Representativiteit.* De samenstelling van deelnemers aan het gesloten onderzoek komt deels, maar niet geheel, overeen met de bevolkingssamenstelling van de gemeente. Dat kunnen we afleiden met de standaardmethode voor het bepalen van statistische representativiteit: een χ^2 -toets. Hiermee hebben we de verdeling van de deelnemers op de kenmerken gender, leeftijd, opleidingstype en of zij in een huur of koopwoning wonen vergeleken met de verdeling van de gemeente (CBS, 2024).
- *Herwegen.* Omdat het aantal deelnemers met bepaalde kenmerken afwijkt van de populatie, herwegen we de resultaten. Herwegen betekent dat we in de analyse meer gewicht hebben toegekend aan de antwoorden van deelnemers die ondervertegenwoordigd zijn in de steekproef en minder gewicht hebben toegekend aan de deelnemers die oververtegenwoordigd zijn. Daarbij zijn geen gegevens of antwoorden weggegooid. Herwegen kan alleen als er voldoende deelnemers zijn met bepaalde kenmerken. Dit is het geval in dit onderzoek. Door te herwegen zijn de resultaten van het gesloten onderzoek representatief voor de bevolking in de gemeente. De methode die we gevolgd hebben voor het herwegen staat uitgelegd in kader 6.3 hiernaast.

Kader 6.3: Methode multiplicatieve weging, 'raking'.

- We hebben voor het herwegen de methodiek multiplicatief wegen* gebruikt (ook wel 'raking'). Om te herwegen nemen we de volgende stappen:
 1. We delen de deelnemers op in drie groepen voor opleidingsniveau (laag, middelbaar, hoog), drie groepen voor leeftijd (18 tot 35 jaar, 35 tot 65 jaar en 65 jaar en ouder), twee groepen voor gender (vrouw en man) en twee groepen voor het type woning (koopwoning en huurwoning). Er zijn dus $3 \times 3 \times 2 \times 2 = 36$ subgroepen;
 2. We hebben de verdeling van de deelnemers over de groepen opleidingsniveau, leeftijd, gender en type woning vergeleken met de verdeling in de populatie van de gemeente;
 3. We hebben een wegingsfactor gekoppeld aan elke subgroep. Het resultaat is een wegingsfactor die er voor zorgt dat de antwoorden van een specifieke subgroep zwaarder tellen als er relatief weinig deelnemers in de groep zitten. En dat de antwoorden minder zwaar meetellen als er relatief veel deelnemers in deze subgroep zitten.

Tot slot: data-analyse en rapportage

- *Kwantitatieve analyse*. De basis voor deze rapportage is de *kwantitatieve* analyse van deelnemers op het PWE-gedeelte (verdelen van punten) en de aanvullende vragen.
- *Motivatie-analyse*. De kwantitatieve resultaten hebben we vervolgens van duiding voorzien op basis van een *kwantitatieve* analyse van de geschreven motivaties van deelnemers.
- *Citaten*. In deze rapportage laten we citaten zien van deelnemers aan het onderzoek in deze gemeente. Deze zijn geselecteerd zodat ze illustratief zijn voor de argumentencategorieën die bij een vraag horen. Het doel van het presenteren van de citaten is om een argumentencategorie meer kleur te geven.
- *Rapportage*. Deze rapportage is opgesteld door Populytics. Er heeft een feedbackronde plaatsgevonden, waarbij de gemeente input heeft kunnen geven op de rapportage. Populytics blijft onafhankelijk in de rapportage en is verantwoordelijk voor alle uitkomsten en uitspraken.

populytics.nl